

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών:
«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»**

**Θέμα: Το Παλαιστινιακό Ζήτημα και ο αραβικός κόσμος μετά
την «Συμφωνία του αιώνα» και τις «Συμφωνίες του Αβραάμ»**

Διπλωματική Εργασία του Σιδηρόπουλου Νικόλαου
(ΑΜ: 4332020035)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια : Κεφαλά Βιβή

Μέλη επιτροπής :
Σακκάς Ιωάννης
Μαγκλιβέρας Κων/νος

Ρόδος, Ιανουάριος 2022

Σήμερα το σώμα μου ήταν μια τηλεοπτική σφαγή που έπρεπε να χωρέσει στο ηχητικό και στο όριο λέξεων που ήδη είχε ξεπεραστεί με στατιστικούς υπολογισμούς του μέτρου ανταπόκρισης
Τελειοποίησα τα αγγλικά μου και έμαθα όλα τα ψηφίσματα του ΟΗΕ
Ψάχνω μέσα μου για τη δύναμη να δείξω υπομονή,
αλλά η υπομονή δεν βρίσκεται στην άκρη της γλώσσας μου
τη στιγμή που οι βόμβες πέφτουν στη Γάζα
Η υπομονή μόλις μου ξέφυγε
Διδάσκουμε ζωή, κύριε.
Rafeef, μην ξεχνάς να χαμογελάς.
Διδάσκουμε ζωή, κύριε
Εμείς, οι Παλαιστίνιοι, διδάσκουμε ζωή όταν αυτοί
έχουν καταλάβει και τον τελευταίο ουρανό
Και ακούστε να σας πω,
Τίποτε δεν έκαναν ποτέ τα ψηφίσματα του ΟΗΕ γι' αυτό
Κανένα ηχητικό δεν μπορεί να διορθώσει την κατάσταση
Διδάσκουμε ζωή, κύριε
Εμείς, οι Παλαιστίνιοι, ξυπνάμε κάθε πρωί
για να διδάξουμε όλο τον υπόλοιπο κόσμο ζωή.

Απόσπασμα από το ποίημα

της Rafeef Ziadah

Παλαιστίνια ακτιβίστρια, ακαδημαϊκός και ποιήτρια,

εκπρόσωπος της αντιπολεμικής καμπάνιας.

12 Νοεμβρίου 2011, Λονδίνο

“ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.

Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιώ πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές (παραπομπές). Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος.”

Νικόλαος Σιδηρόπουλος

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τις μεγάλες αλλαγές που συντελέστηκαν στην αμερικανική πολιτική και τις επιπτώσεις τους στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, επί των ημερών του Ντόναλντ Τραμπ, Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (2017-2021). Στο μεταβαλλόμενο πεδίο της Μέσης Ανατολής, το οποίο χαρακτηρίζεται από μια σχέση «συγκοινωνούντων δοχείων», η περιοχή έχει δει και βιώσει, ειδικότερα την τελευταία δεκαετία, οξυμένα ενδοκρατικά προβλήματα, πολέμους δια αντιπροσώπων, καινοφανείς συμπράξεις και παρασκηνιακούς ανταγωνισμούς. Μέσα σε όλο αυτό το χάος (όπως έχει χαρακτηριστεί η περιοχή από τον Gilles Kepel¹), η πολιτική που εφάρμοσε ο Αμερικανός Πρόεδρος επέφερε ριζικές αλλαγές, με κυριότερες αυτές που επήλθαν στην «καρδιά» των προβλημάτων της Μέσης Ανατολής, το Παλαιστινιακό Ζήτημα. Πράγματι, το Παλαιστινιακό, αποτελεί την μακροβιότερη ανεπίλυτη σύγκρουση στη Μέση Ανατολή, και όχι μόνο, επηρεάζοντας, λιγότερο ή περισσότερο όλα τα προβλήματα πλησίον και εντός αυτής της περιοχής και ταυτόχρονα αποτελεί τη Λύδια Λίθο των ενδοαραβικών αντιπαλοτήτων, συγκρούσεων και συνεργασιών.

Πριν καν συμπληρώσει ένα χρόνο στο αξίωμα του Προέδρου, μετέβαλε άρδην την αμερικανική πολιτική που εφάρμοζε η Ουάσιγκτον επί δεκαετίες στην περιοχή, παρουσιάζοντας μια συμφωνία ως μονόδρομο επίλυσης του Παλαιστινιακού, την οποία αποκάλεσε «Συμφωνία του αιώνα». Πρόκειται, όπως θα φανεί στα πλαίσια αυτής της διπλωματικής, για μία Συμφωνία εντελώς ετεροβαρή προς όφελος του Ισραήλ, η οποία όχι μόνο οδηγεί τους Παλαιστίνιους στην απόρριψή της, αλλά και αλλάζει τον ρόλο που διεκδικούσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες στην σύγκρουση Ισραηλινών και Παλαιστινίων, δηλαδή τον ρόλο του ουδέτερου μεσολαβητή. Η στροφή της αμερικανικής πολιτικής στο ζήτημα της περιφερειακής ενίσχυσης του Ισραήλ, αλλά και της περαιτέρω απομόνωσης των Παλαιστινίων ολοκληρώνεται με τις λεγόμενες «Συμφωνίες του Αβραάμ» τις οποίες υπέγραψαν τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Μπαχρέιν, το Σουδάν και το Μαρόκο.

Ο διάδοχός του, Τζο Μπάιντεν, φαίνεται να ακολουθεί μία διαφορετική γραμμή, εστιάζοντας περισσότερο στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν δείχνει όμως διατεθειμένος να αναλάβει δραστικές πρωτοβουλίες αναφορικά με τη Μέση Ανατολή γενικότερα και το Παλαιστινιακό Ζήτημα ειδικότερα.

¹ Βλ. Gilles Kepel, «Εξοδος από το Χάος, κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2020.

Έτσι, φαίνεται ότι το Ζήτημα της Παλαιστίνης θα παραμείνει άλυτο, τουλάχιστον στο ορατό μέλλον, πράγμα που αποβαίνει, όπως έχει φανεί μετά από τόσες δεκαετίες βίας και αιματοχυσίας, εις βάρος τόσο των Παλαιστινίων και των Ισραηλινών αλλά και εις βάρος της περιφερειακής σταθερότητας που έχει πληγεί ιδιαιτέρως, μετά τις εξεγέρσεις του 2011.

Λέξεις-κλειδιά: Ντόναλντ Τραμπ, Ισραήλ, Παλαιστίνη, «Συμφωνία του αιώνα», «Συμφωνίες του Αβραάμ», Τζο Μπάιντεν.

Abstract

This thesis discusses the great changes that occurred in American politics and their impact in the wider region of Middle East during the days of Donald Trump, President of the United States of America (2017-2021). In the changing field of the Middle East, which is characterized by a relationship of "communicating vessels", the region has seen and experienced, especially in the last decade, acute internal state challenges, proxy wars, new alliances and behind-the-scenes rivalries. Within of all this chaos (as the region has been described by Gilles Kepel²), the US President policy have brought about radical changes, most notably at the heart of the Middle East's problems, the Israeli-Palestinian conflict. Indeed, the Palestinian issue, is the longest-running unresolved conflict in the Middle East and not only there, affecting more or less all the problems near and within this region and at the same time, it is the Lydia Stone of internal Arab rivalries, conflicts and collaborations. Before completing a year as president, he drastically changed Washington's decades US policy in the region, presenting as one-way a solution to the Palestinian issue, which he called the "Deal of the Century". This, as will be seen in the context of this diplomacy, is a completely heterogeneous agreement in favor of Israel, which not only leads the Palestinians to reject it, but also changes the role claimed by the United States in the Israeli-Palestinian conflict, which is the role of neutral mediator. The shift in US policy toward the regional aid to Israel, as well as the further isolation of the Palestinians, culminates in the so-called "Abraham Accords", subsequently signed by the United Arab Emirates, Bahrain, Sudan and Morocco. His successor, Joe Biden, appears to be taking a different line, focusing more on human rights, but does not appear willing to take drastic initiatives on the Middle East in general and the Palestinian conflict in particular.

² See Gilles Kepel, « Sortir du Chaos, Les crises en Méditerranée et au Moyen-Orient », pub. Gallimard, France, November 2018.

Thus, it seems that the Palestinian conflict will remain unresolved, at least in the foreseeable future, which, as has been seen after so many decades of violence and bloodshed, to the detriment of both the Palestinians and the Israelis but also to regional stability that has been particularly affected, after the 2011 uprisings.

Keywords: Donald Trump, Israel, Palestine, «Deal of the Century», «Abraham Accords», Joe Biden.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	7
1. Η μεσανατολική πολιτική Τραμπ και το Παλαιστινιακό Ζήτημα.....	12
1.1. Η μεσανατολική πολιτική Τραμπ: νέα θεώρηση παλαιών προβλημάτων.....	12
1.2. Το Παλαιστινιακό Ζήτημα στην πολιτική Τραμπ: καταλύτης για μια «νέα» Μέση Ανατολή.....	17
2. Η «Συμφωνία του αιώνα» και το Παλαιστινιακό.....	21
2.1. Το περιεχόμενο της «Συμφωνίας του αιώνα».....	21
2.2. Οι αντιδράσεις στη «Συμφωνία του αιώνα» και οι πιθανότητες εφαρμογής της.....	25
2.3. Οι συνέπειες της Συμφωνίας για τους Παλαιστίνιους και τους Ισραηλινούς.....	29
3. Οι «Συμφωνίες του Αβραάμ» και η πολυδιάσπαση του αραβικού κόσμου.....	33
3.1. Η υπογραφή των «Συμφωνιών του Αβραάμ», η πολιτική και οι στόχοι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και του Μπαχρέιν.....	33
3.2. Η υπογραφή των «Συμφωνιών του Αβραάμ», η πολιτική και οι στόχοι του Σουδάν και του Μαρόκου.....	38
3.3. Οι επιδράσεις των «Συμφωνιών του Αβραάμ» στις περιφερειακές ισορροπίες.....	43
4. Η μεσανατολική πολιτική του Προέδρου Τζο Μπάιντεν.....	49
4.1. Επιστροφή των Η.Π.Α. στη Μέση Ανατολή με χρήση της έξυπνης ισχύος ;.....	49
4.2. Η διαχείριση του Παλαιστινιακού μετά τη «Συμφωνία του αιώνα» και τις «Συμφωνίες του Αβραάμ»	54
Συμπεράσματα.....	59
Βιβλιογραφία.....	61
Παράρτημα Α: Ακρωνύμια.....	70
Παράρτημα Β: Χάρτες - Εικόνες - Χρονολόγιο.....	71

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλλαν στην εκπόνησή της, για την σημαντική βοήθεια που μου προσέφεραν.

Ευχαριστώ θερμά τους καθηγητές μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο» για τις γνώσεις που μου προσέφεραν. Θα ήθελα όμως να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κυρία Βιβή Κεφαλά, για την συμπαράσταση, τις υποδείξεις της, τη συνεχή παρακολούθηση της εργασίας μου και το αμείωτο ενδιαφέρον που έδειξε από την αρχή μέχρι το τέλος. Η εμπειριστατωμένη καθοδήγηση και οι συμβουλές της, με έκαναν να καταλάβω τη σημασία και τη βαρύτητα που περιέχει η κάθε λέξη ξεχωριστά, κάτι το οποίο θα αποτελέσει το φάρο των νέων ακαδημαϊκών, κοινωνικών και προσωπικών αναζητήσεων μου.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου και τον αδερφό μου, για τη στήριξη τους και να αφιερώσω την συνολική μου προσπάθεια, με ένα μεγάλο ευχαριστώ, στη γυναίκα μου Νίκη και την κόρη μας Βασιλική-Σοφία, για την στήριξη, τη συμπαράσταση και την υπομονή τους, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Εισαγωγή

Το Παλαιστινιακό Ζήτημα απασχολεί τη διεθνή κοινότητα από το 1917, με την διακήρυξη του Βρετανού Υπουργού Εξωτερικών, Λόρδου Μπάλφουρ. Η διακήρυξη Μπάλφουρ³ ήταν αυτή που επηρέασε σημαντικά την πορεία της Ιστορίας στην Παλαιστίνη και σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή. Προέβλεπε τη δημιουργία μιας εθνικής εστίας στα εδάφη της Παλαιστίνης για τους διάσπαρτους και κατατρεγμένους Εβραίους απ' όλο τον κόσμο. Η διαμάχη μεταξύ Εβραίων και Αράβων ξεκίνησε στηριζόμενη στο φόβο του αποκλεισμού και της απομόνωσης, που αποτελούν κίνητρα συμπεριφοράς και χάραξη πολιτικής, τουλάχιστον το ίδιο ισχυρά με την αίσθηση της αποκλειστικότητας στη δικαιοσύνη της θέσης, την ιστορική αλήθεια και την κυριότητα επί των συγκεκριμένων εδαφών.⁴ Με το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και τον διμέτωπο αγώνα που κήρυξαν οι οργανώσεις Εβραίων εποίκων στην Παλαιστίνη, το Ηνωμένο Βασίλειο θέτει το Παλαιστινιακό Ζήτημα ενώπιον της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, η οποία αποφασίζει την δημιουργία δυο κρατών.⁵ Μετά την αποχώρηση των Βρετανών από την Παλαιστίνη και την ανακήρυξη του εβραϊκού κράτους, το 1948 ξεσπά ο πρώτος αραβο-ισραηλινός πόλεμος. Από τότε, ξεκινά μια μακρόχρονη ιστορία ενόπλων συγκρούσεων μεταξύ Αράβων και Ισραηλινών, που τελικά συρρικνώνεται στην σύγκρουση Παλαιστινίων και Ισραηλινών. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, υπήρξαν καθοριστικά τα αποτελέσματα του πολέμου των «Εξι Ημερών» του 1967, του οποίου τα εδαφικά σημάδια αποτυπώνονται έως και σήμερα,⁶ καθώς και ο πόλεμος του Γιομ Κιπούρ το 1973.

³ Σχετικά με την Βρετανία και τις απαρχές του Παλαιστινιακού Ζητήματος, βλ. Goldschmidt Arthur, «Ιστορία της Μέσης Ανατολής», εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα, 2016, σ. 305-319.

⁴ Δεν εννοείται το σύνολο του Παλαιστινιακού και του Ισραηλινού λαού, ούτε και στις επίσημες πολιτικές τους, αλλά στο καταστάλαγμα αυτών των πολιτικών δράσεων που καθορίζει τον γενικότερο χαρακτήρα της σύγκρουσης. Βλ. Λίβας Σωτήριος, «Όψεις της Μέσης Ανατολής, Πόλεμος-Ιδεολογία-Θρησκεία», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 2017, σ. 93-100.

⁵ Η Βρετανία έθεσε το θέμα της Παλαιστίνης στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, η οποία με την απόφαση 181 (29^η Νοεμβρίου 1947), τάσσονταν υπέρ της δημιουργίας δυο κρατών στην Παλαιστίνη, ενός αραβικού και ενός εβραϊκού, ενώ για την Ιερουσαλήμ προέβλεπε ότι θα αποτελεί ξεχωριστή οντότητα (corpus separatum), με στόχο την απρόσκοπτη πρόσβαση των πιστών και των τριών μονοθεϊστικών θρησκειών. Σύμφωνα με την παραπάνω απόφαση, το αραβικό κράτος στην Παλαιστίνη θα αποτελούνταν από την Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, με πρωτεύουσα του, την Ανατολική Ιερουσαλήμ. Βλ. UN General Assembly Resolution 181 (29/11/1947). https://ecf.org.il/media_items/498 (Πρόσβαση: 10/08/2021).

⁶ Το Ισραήλ με τον πόλεμο αυτό, κατέλαβε τη χερσόνησο του Σινά μέχρι την διώρυγα του Σουέζ, τη λωρίδα της Γάζας, την ανατολική Ιερουσαλήμ, την ευθύνη της οποίας είχε η Ιορδανία, τη Δυτική Όχθη, την οποία ήλεγχε το Αμμάν, καθώς και τα υψίπεδα του Γκολάν. Το Νοέμβριο του 1967, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, εξέδωσε την απόφαση 242, η οποία πρόβλεπε την απόσυρση των στρατευμάτων του Ισραήλ από τα κατεχόμενα εδάφη. Βλ. UN Security Council Resolution 242 (22/11/1967). <https://ecf.org.il/issues/issue/121> (Πρόσβαση: 10/08/2021).

Ένα χρόνο αργότερα, το 1974, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αποφάσισε να αναγνωρίσει την Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (ΟΑΠ), ως το νόμιμο εκπρόσωπο των Παλαιστινίων, αναγνωρίζοντας ουσιαστικά τα νόμιμα δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού, ο οποίος απέκτησε «επίσημο» λόγο για τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων, χωρίς ωστόσο να αλλάζει τίποτα σημαντικό σε σχέση με τις δυνατότητες δράσης της ΟΑΠ.

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ισραήλ και αραβικών κρατών, ξεκίνησαν λίγα χρόνια μετά, και συγκεκριμένα το 1978, με τις συμφωνίες του Καμπ Ντέβιντ μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, μια συνθήκη ειρήνης βάση της οποίας επιστράφηκε η χερσόνησος του Σινά στην Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου. Η τομή των διαπραγματεύσεων στο Παλαιστινιακό όμως, υπήρξε το 1993, όποτε Ισραήλ (δια του πρωθυπουργού Γιτζάκ Ράμπιν) και Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (Γιασέρ Αραφάτ, ηγέτη της ΟΑΠ), με την συμφωνία του Όσλο επεδίωκαν να βάλουν ένα τέλος στη διαμάχη μισού αιώνα. Απόρροια της παραπάνω συμφωνίας, αποτέλεσε η συμφωνία μεταξύ Ισραήλ και Ιορδανίας το 1994 (γνωστή ως «Wadi Araba Peace Treaty»), η οποία προέβλεπε τον τερματισμό των εχθροπραξιών, ενίσχυε την διμερή συνεργασία και έβαζε την Ιορδανία στο κάδρο των αραβικών κρατών (δύτηρη μετά την Αίγυπτο) που αναγνώριζαν το κράτος του Ισραήλ. Όλες αυτές οι διαπραγματεύσεις έγιναν με την επίβλεψη και την επίρεια της ηγεσίας των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία επιθυμούσε την ενίσχυση του Ισραήλ, στρατηγικού τους εταίρου στην Μέση Ανατολή, μέσω της εξομάλυνσης των σχέσεων του, με τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής.⁷ Μετά τη συμφωνία του Όσλο⁸, οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν μέχρι την έναρξη της νέας χιλιετίας, οδηγήθηκαν όμως σε τέλμα καθώς μετά την δολοφονία Ράμπιν, οι διαπραγματεύσεις δεν προχώρησαν επί της ουσίας, με αποτέλεσμα να ξεσπάσει η 2^η Ιντιφάντα στα παλαιστινιακά εδάφη. Με την έναρξη της νέας χιλιετίας και μέχρι το 2017, η αμερικανική ηγεσία προσπάθησε να βάλει ένα τέλος, σε μια διαμάχη που ταλανίζει την περιοχή, συσσωρεύοντας πληθώρα προβλημάτων σε πολλούς τομείς. Μπιλ Κλίντον, Τζορτζ Μπους (ο νεότερος) και Μπαράκ Ομπάμα, προσπάθησαν να επιφέρουν την ειρήνη μεταξύ των δύο λαών, επιδιώκοντας ταυτόχρονα να διατηρήσουν το ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών, ως ουδέτερου διαμεσολαβητή.

⁷ Βλ. Σακκάς Ιωάννης, «Οι Άραβες στη νεότερη και σύγχρονη εποχή», εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2002, σ. 92-109. Για τη «γένεση» του Παλαιστινιακού, βλ. Σακκάς Ιωάννης, «Το Παλαιστινιακό, ο Σιωνισμός, οι Άραβες και ο Διεθνής Παράγοντας 1882-1948», εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2005. Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 1.

⁸ Η σπουδαιότητα των συζητήσεων και των διαπραγματεύσεων της συμφωνίας του Όσλο, έγκειται στο γεγονός ότι το Ισραήλ αναγνώρισε την Παλαιστινιακή Αρχή σαν ομότιμο συνομιλητή και η ΠΑ αναγνώρισε την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ, αποδεχόμενη τις αποφάσεις 242 και 338 του ΟΗΕ και δεσμευόταν για ειρηνική επίλυση όλων των μεταξύ τους διαφορών. Βλ. Σεϊμένης Ιωάννης και Σεϊτής Κωνσταντίνος, «Η Μεσόγειος στις Αρχές του 21ου Αιώνα», εκδ. Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2011, σ. 90-91.

Το 2017 όμως, ανήλθε στην εξουσία των Η.Π.Α., ο Ντόναλντ Τραμπ και αμέσως φάνηκε η στρατηγική που θα ακολουθούσε, μεταβάλλοντας άρδην την αμερικανική πολιτική που εφαρμοζόταν για δεκαετίες στην περιοχή της Μέσης Ανατολής. Όσον αφορά το Παλαιστινιακό Ζήτημα, αρχικός του σκοπός ήταν να τερματίσει τη σύγκρουση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, με την πλάστιγγα να γέρνει σαφώς υπέρ των πρώτων, μια σύγκρουση που αποτελεί παράγοντα περιφερειακής αστάθειας και ταυτόχρονα την αχίλλειο πτέρνα του εβραϊκού κράτους. Έτσι, ανακοίνωσε την λεγόμενη «Συμφωνία του αιώνα» (Deal of the Century), η οποία προέβλεπε την ίδρυση ενός κράτους για τους Παλαιστίνιους, παραβλέποντας τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, επιβραβεύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την εποικιστική πολιτική του Ισραήλ και αποδεικνύοντας την μονόπλευρη στάση του στο ζήτημα.

Παράλληλα έχοντας πάντα το βλέμμα στραμμένο στην Τεχεράνη, ο Αμερικανός Πρόεδρος ξεκίνησε το 2020 την προσπάθεια του για την ομαλοποίηση των σχέσεων του Ισραήλ με αραβικά κράτη, προκειμένου να δημιουργήσει ένα δυνατό συνασπισμό κρατών απέναντι στο θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν. Οι λεγόμενες «Συμφωνίες του Αβραάμ», ονομασία που υπογραμμίζει την κοινή προέλευση Ιουδαϊσμού και Ισλάμ, στοχεύουν στην εξομάλυνση των διπλωματικών σχέσεων αραβικών κρατών με το Ισραήλ, με συμφωνίες αμοιβαίου οφέλους (win-win) για τους εμπλεκόμενους. Τα αραβικά κράτη που υπέγραψαν τις Συμφωνίες (Η.Α.Ε., Μπαχρέιν, Σουδάν, Μαρόκο), στοχεύουν προφανώς στα αμερικανικά ανταλλάγματα, ενώ από την πλευρά του, το Ισραήλ εξομαλύνοντας τις σχέσεις του με όσα περισσότερα αραβικά κράτη είναι δυνατόν, όχι μόνο αποβλέπει στην περαιτέρω διάσπαση του αραβικού κόσμου και την ακόμα μεγαλύτερη απομόνωση του κράτους της Παλαιστίνης, αλλά και στην απόκτηση συμμάχων έναντι του Ιράν, το οποίο θεωρεί ως απειλή για την ίδια του την ύπαρξη.

Η αυγή της «νέας εποχής» στη Μέση Ανατολή, άρχισε να ανατέλλει εν μέσω μιας ευρύτερης γεωπολιτικής μετάβασης, με ενθαρρυντικά σημάδια για το Ισραήλ, μετά την υπογραφή των «Συμφωνιών του Αβραάμ», εφ' όσον ομαλοποιεί τις σχέσεις του με όλο και περισσότερα αραβικά κράτη και ταυτόχρονα θεωρεί ότι ισχυροποιείται απέναντι στο Ιράν, αλλά ταυτόχρονα με αρνητικά για τον παλαιστινιακό λαό, ο οποίος βλέπει το σχέδιο για δημιουργία ενός βιώσιμου και ανεξάρτητου κράτους να ξεθωιάζει. Το Παλαιστινιακό Ζήτημα, αποτελεί το ουσιαστικό επίκεντρο των προβλημάτων της περιοχής παρόλο που το διεθνές ενδιαφέρον έχει μειωθεί δραματικά, ειδικά μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, ενώ έχει εγκαταλειφθεί επί της ουσίας και από τον αραβικό κόσμο. Φαίνεται ότι οδηγούμαστε σε νέους συσχετισμούς, συμπράξεις και αντιπαλότητες, με επίκεντρο αυτήν την φορά την ασφάλεια, σε μια περιοχή που διέπεται από ρευστότητα και πολλαπλές συγκρούσεις, αλλά και την διαμόρφωση νέων γεω-οικονομικών περιφερειακών συσχετισμών.

Πράγματι, η έλευση του νέου ένοικου στο οβάλ γραφείο, του Προέδρου Τζο Μπάιντεν και η διακηρυγμένη επιθυμία του σχετικά με την αναβίωση της πολυμερούς διπλωματίας γενικότερα, και ειδικότερα επαναφέροντας τις Η.Π.Α. στην διεθνή συμφωνία σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης (2015), δημιουργεί στο σουνιτικό κόσμο αρκετά ερωτήματα, που επιβάλλουν τον παραμερισμό των εσωτερικών τους διαιρέσεων που χρονίζουν. Παρόλα αυτά, η γενικότερη κατάσταση που διαμορφώνεται σήμερα στην ευρύτερη Μέση Ανατολή και τον Κόλπο, η οποία μοιάζει να εγκυμονεί ακόμα περισσότερες απειλές, ειδικότερα μετά την αποχώρηση των Ηνωμένων Πολιτειών από το Αφγανιστάν, φαίνεται να ωθεί κράτη με πάγιες αντιπαλότητες σε μια προσπάθεια εξομάλυνσης των σχέσεων τους, όπως προκύπτει από τη λήξη της κρίσης του Κατάρ ή τις επαφές μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ιράν. Σε κάθε περίπτωση, στόχος της εξωτερικής πολιτικής του Προέδρου Μπάιντεν, φαίνεται να είναι η επίτευξη σταθερότητας στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, με αυστηρά μηνύματα στο Σαουδαραβικό βασίλειο, όσον αφορά τις επιδόσεις του τελευταίου στα ανθρώπινα δικαιώματα και τον πόλεμο στην Υεμένη, καθώς επίσης και ο περιορισμός, της στρατιωτικής και οικονομικής διεξόδου, Ρωσίας και Κίνας αντίστοιχα, στην ευρύτερη περιοχή.

Συναφώς, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, το Ζήτημα της Παλαιστίνης παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αποτελεί την μακροβιότερη ανεπίλυτη σύγκρουση, η οποία αν και πλέον δεν θεωρείται το βασικό πρόβλημα της περιοχής, όπως ήδη αναφέρθηκε, δεν παύει όμως να αποτελεί σημαντικότερο πεδίο ανάπτυξης διεθνών αντιπαλοτήτων, επηρεάζοντας όλα τα αραβικά κράτη και τις μεταξύ αυτών, σχέσεις. Αυτό συμβαίνει για δύο λόγους: από την μία πλευρά, διότι η αραβική κοινή γνώμη αντιδρά στην αμερικανική πολιτική αναφορικά με το Παλαιστινιακό και από την άλλη, διότι η πολιτική αυτή χρησιμεύει ως πρόφαση τρομοκρατικών ισλαμικών οργανώσεων για να καταγγείλουν τόσο τις αραβικές ηγεσίες όσο και τις Η.Π.Α. Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας δεν είναι η αναφορά των πολεμικών αναμετρήσεων και των διαπραγματευτικών κινήσεων των δυο πλευρών. Στόχος της είναι να αναλυθεί η μεσανατολική πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών επί ημερών Ντόναλντ Τραμπ, εστιάζοντας στην προσπάθεια για επίλυση του Παλαιστινιακού Ζητήματος προκειμένου να συγκροτηθεί ένα συνεκτικό πλαίσιο ανάλυσης της στρατηγικής που ακολούθησε επί του πολυπαραγοντικού αυτού ζητήματος. Επιπρόσθετα θα αναλυθούν η πολιτική και οι στόχοι των αραβικών κρατών που με βάση τα αμερικανικά ανταλλάγματα, προχώρησαν στις «Συμφωνίες του Αβραάμ», διευρύνοντας τον κατακερματισμό του αραβικού κόσμου, ο οποίος βρίσκεται για ακόμα μια φορά σε ατέρμονη κρίση εξαιτίας των εσωτερικών προβλημάτων και των περιφερειακών πολέμων δια αντιπροσώπων. Τέλος θα γίνει αναφορά στην πολιτική του διαδόχου του Προέδρου Τραμπ, Τζο Μπάιντεν, και το πως αυτή θα επηρεάσει την περαιτέρω εξέλιξη του Ζητήματος της Παλαιστίνης.

Τελική επιδίωξη είναι να παρουσιαστεί η συνολική επίδραση της πολιτικής του Ντόναλντ Τραμπ γενικότερα στην Μέση Ανατολή και ειδικότερα στο Παλαιστινιακό Ζήτημα, στο οποίο έδρασε μονομερώς υπέρ του Ισραήλ, καταπατώντας κάθε δικαίωμα για δημιουργία ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους σύμφωνα με τις αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, δημιουργώντας όλες τις προϋποθέσεις για να παραμείνει άλυτο το Ζήτημα, επηρεάζοντας ταυτόχρονα τον αραβικό κόσμο αλλά και το ίδιο το Ισραήλ.

Η εργασία θα χωριστεί σε τέσσερα κεφάλαια. Ξεκινώντας από την ανατρεπτική πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και φτάνοντας στην μονόπλευρη στάση του, στο Ζήτημα της Παλαιστίνης. Εν συνεχεία, θα αναλυθεί η λεγόμενη «Συμφωνία του αιώνα» που αποτέλεσε τον μεγάλο στόχο του Προέδρου Τραμπ αλλά και η αντίδραση των αραβικών κρατών σε αυτήν. Επιπρόσθετα θα εξετασθεί η πολυδιάσπαση του αραβικού κόσμου μέσω των «Συμφωνιών του Αβραάμ» άλλα και τα οφέλη των αραβικών κρατών που προέβησαν στην εξομάλυνση των διπλωματικών σχέσεων τους, με το Ισραήλ. Τέλος, θα ερευνηθεί η μεσανατολική πολιτική του Προέδρου Μπάιντεν, ο οποίος θα πρέπει να διαχειριστεί τα αποτελέσματα της μεσανατολικής πολιτικής του προκατόχου του. Μέχρι στιγμής, φαίνεται ότι σε ορισμένα σημεία ο Πρόεδρος Μπάιντεν, προτίθεται να διαφοροποιηθεί από την πολιτική του προκατόχου του, όπως η Συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, γνωστή ως JCPOA, και φαίνεται να επιδιώκει μια υπό όρους προσέγγιση με την Τεχεράνη, ενώ σε άλλα σημεία, όπως οι «Συμφωνίες του Αβραάμ», φαίνεται ότι θα ακολουθήσει την ίδια πολιτική, προσπαθώντας να την διευρύνει. Παράλληλα, δεν φαίνεται διατεθειμένος να εργαστεί για την εξομάλυνση των αμερικανο-παλαιστινιακών σχέσεων ούτε για την προώθηση ενός άλλου, βιώσιμο, ειρηνευτικού σχεδίου για το Παλαιστινιακό Ζήτημα, παρά την πρόθεση του για μια πιο ισορροπημένη πολιτική και ταυτόχρονα την επανέναρξη της παροχής βοήθειας προς τους Παλαιστίνιους, αντιστρέφοντας την πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ, στο συγκεκριμένο θέμα.

1. Η μεσανατολική πολιτική Τραμπ και το Παλαιστινιακό Ζήτημα

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθούν αφ' ενός οι στρατηγικές επιλογές και αφετέρου ο τρόπος με τον οποίο προσέγγισε τα ζητήματα της Μέσης Ανατολής ο Πρόεδρος Τραμπ, κάτι που θα αποσαφηνίσει τους στόχους της μεσανατολικής πολιτικής και θα αναδείξει το διακύβευμα των χειρισμών του στο ευαίσθητο ζήτημα της περιοχής, το Παλαιστινιακό.

1.1. Η μεσανατολική πολιτική Τραμπ: νέα θεώρηση παλαιών προβλημάτων

Η αλλαγή στην προεδρία των Η.Π.Α., μετά από οκτώ χρόνια διακυβέρνησης των Δημοκρατικών υπό τον Μπαράκ Ομπάμα, σηματοδοτεί την επάνοδο των Ρεπουμπλικάνων υπό τον Πρόεδρο Τραμπ, κεντρικό σύνθημα του οποίου ήταν «Πρώτα η Αμερική». Το σύνθημα αυτό, σηματοδοτούσε και την πρόθεση της νέας αμερικανικής ηγεσίας να αλλάξει την στρατηγική της στην εξωτερική πολιτική και μάλιστα, στην Μέση Ανατολή. Πράγματι η άνοδος του Ντόναλντ Τραμπ στο αξίωμα του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών τον Ιανουάριο του 2017, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για την αμερικανική εξωτερική πολιτική, καθώς διαφοροποιήθηκε εντελώς από την πολιτική που άσκησε ο προκάτοχος του, Μπαράκ Ομπάμα, ανατρέποντας αυτήν που εφάρμοζε η Ουάσινγκτον επί δεκαετίες, με στόχο την επιστροφή στην μονομέρεια.⁹ Επρόκειτο για μια πολιτική αντίστοιχη με αυτήν του Προέδρου Μπους του νεότερου ως προς την μονομέρεια, με την διαφορά ότι η πολιτική Τραμπ στόχευε στην εγκατάλειψη πάγιων θέσεων της μεσανατολικής πολιτικής των Η.Π.Α. και στην επιβολή νέων ισορροπιών στην περιοχή. Οι προκλήσεις της περιοχής όμως,¹⁰ όπως ήταν φυσικό επηρέασαν την διαμόρφωση της νέας αυτής αμερικανικής προσέγγισης, η οποία κατά κύριο λόγο βασίστηκε σε τρεις άξονες.

⁹ Πέρα από τις αλλαγές στην μεσανατολική πολιτική του, ο Ντόναλντ Τραμπ ήρθε σε ρήξη με τους συμμάχους του εντός του ΝΑΤΟ (Γαλλία), με την Ευρωπαϊκή Ένωση (με την επιβολή δασμών σε προϊόντα), με διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ), με μεγάλες δυνάμεις όπως με την Κίνα (εμπορικός πόλεμος) και αναθεώρησε αρκετές δεσμεύσεις των Η.Π.Α., όπως τη συμφωνία JCPOA (Ιράν), τη συμφωνία NAFTA (Σύμφωνο ελεύθερου εμπορίου Βόρειας Αμερικής) και τη συμφωνία του Ειρηνικού (TPP). Σημαντικό βήμα αποτέλεσε και η αποχώρηση των Η.Π.Α. από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) τον Ιούλιο του 2020 υπό την σκιά της εξάπλωσης του Covid-19.

Βλ. Brãnda Oana-Elena, «Changes in the American Foreign Policy: From Obama to Trump», 26 July 2018. Διαθέσιμο στο: <https://sciendo.com/article/10.1515/kbo-2018-0083> (Πρόσβαση: 16/08/2021).

¹⁰ Όπως οι εμφύλιοι στη Συρία και την Υεμένη, το Παλαιστινιακό, το Κουρδικό στο Βόρειο Ιράκ, η επιστροφή της Ρωσίας στην περιοχή, η προσέγγιση Τουρκίας – Ρωσίας, η ολοένα αυξανόμενη επιρροή της Κίνας και του Ιράν και τα προβλήματα που άφησαν οι αραβικές εξεγέρσεις στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής (Middle East and North Africa - MENA).

Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 2.

Πρώτον στην αποχή από την στρατιωτική επέμβαση (παρά μόνο ως έσχατη λύση), δεύτερον στην περιθωριοποίηση και εξόντωση των δυο βασικών εχθρών των Η.Π.Α., του λεγόμενου Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ και της Συρίας (ΙΚΙΣ) και του Ιράν και τρίτον στην ανάληψη των ευθυνών που τους αναλογεί, από τους συμμάχους των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ο Αμερικανός Πρόεδρος, τόνισε ότι η αστάθεια της περιοχής, συνεχίζει να δυναμιτίζει την σταθερότητα στη Μέση Ανατολή με άμεσους κινδύνους για τους συμμάχους του, οι οποίοι θα πρέπει να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο στην ασφάλεια της ευρύτερης περιοχής. Για το λόγο αυτό, λίγους μόνο μήνες μετά την ανάληψη των καθηκόντων του και συγκεκριμένα τον Μάιο του 2017, κατά την πρώτη του επίσκεψη στη Μέση Ανατολή και ειδικότερα στη Σαουδική Αραβία, ανακοίνωσε την πρόθεση του για τη δημιουργία ενός οργανισμού στην περιοχή, αντίστοιχου με αυτόν του Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ). Πρόθεση του ήταν η δημιουργία της Στρατηγικής Συμμαχίας της Μέσης Ανατολής (MESA), η οποία θα αποτελούνταν από τα κράτη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ)¹¹, την Αίγυπτο, την Ιορδανία και τις Η.Π.Α., με στόχο την ασφάλεια στην περιοχή και την πολιτική και οικονομική συνεργασία. Επιδίωξη του Προέδρου ήταν, να συνεχίσει η Ουάσιγκτον να έχει τα πρωτεία στην περιοχή χωρίς όμως να επωμίζεται το ανάλογο κόστος, του οποίου το μεγαλύτερο μέρος επεδίωκε να το αναλάβουν οι σύμμαχοι της, στο ΝΑΤΟ¹² όσο και στην MESA, αν κι όποτε δημιουργηθεί η τελευταία. Η εν λόγω προσπάθεια εν τέλει δεν καρποφόρησε διότι δεν διέθετε τα κατάλληλα θεμέλια και επειδή δεν κατάφερε να πείσει ορισμένα κράτη για την αναγκαιότητα ύπαρξης τέτοιου οργανισμού, λόγω των διαφορετικών αναγκών, προσδοκιών και αποτελεσμάτων που επεδίωκαν το καθένα ξεχωριστά.¹³

Η πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ στη Μέση Ανατολή συνεχίστηκε με την προσπάθεια ενίσχυσης των δυο βασικών συμμάχων στην περιοχή, της Σαουδικής Αραβίας και του Ισραήλ. Στα πλαίσια της πολιτικής του Προέδρου Τραμπ, η ενίσχυση αυτή είχε κάθε λόγο να είναι σταθερή και επιτυχής, από τη μία πλευρά διότι και οι δύο αυτές χώρες αποτελούν παραδοσιακούς και σταθερούς συμμάχους των Η.Π.Α. στη Μέση Ανατολή και στον αραβο-περσικό Κόλπο και από την άλλη πλευρά, διότι έχουν έναν κοινό εχθρό, το θεοκρατικό Ιράν.

¹¹ Κουβέιτ, Σαουδική Αραβία, Ομάν, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (Η.Α.Ε.), Μπαχρέιν και Κατάρ. Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 3.

¹² Βλ. Kaufman Joyce, «The US perspective on NATO under Trump: Lessons of the past and prospects for the future», International Affairs, Vol. 93, No. 2, 2017, σ. 251-266.

¹³ Βλ. Farouk Yasmine, «The Middle East Strategic Alliance Has a Long Way to Go», Carnegie Endowment for International Peace, 08 February 2019. Διαθέσιμο στο: <https://carnegieendowment.org/2019/02/08/middle-east-strategic-alliance-has-long-way-to-go-pub-78317> (Πρόσβαση: 16/08/2021).

Με αυτή τη στρατηγική, οι Αμερικανοί θα συνεχίσουν να ελέγχουν την περιοχή χωρίς να επωμίζονται το πολιτικό και οικονομικό κόστος και ταυτόχρονα θα μπορούν με την πώληση οπλικών συστημάτων στους δυο συμμάχους να εμποδίσουν τους βασικούς τους αντιπάλους, Ρωσία και Κίνα, από το να πράξουν αναλόγως.¹⁴ Όσον αφορά το Σαουδαραβικό βασίλειο, οι Ηνωμένες Πολιτείες βασίστηκαν στην συνεργασία μαζί του, τόσο σε οικονομικό όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο¹⁵, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη ιρανική απειλή καθώς και η ρωσική επιρροή στην περιοχή, ενώ οι σχέσεις Η.Π.Α.-Ισραήλ επί προεδρίας Τραμπ όχι μόνο αναθερμάνθηκαν αλλά έγιναν ακόμα στενότερες. Ωστόσο, παρέμενε το πρόβλημα του αντίκτυπου στον αραβικό κόσμο της προσέγγισης Ριάντ/Τελ-Αβίβ, ένα πρόβλημα, όμως, που δεν προκάλεσε σοβαρές αντιδράσεις από πλευράς των αραβικών ηγεσιών, γεγονός που διευκόλυνε και την υπογραφή των λεγόμενων «Συμφωνιών του Αβραάμ».

Πέραν αυτών, στις 8 Μαΐου 2018, οι Η.Π.Α. αποχώρησαν από την Συμφωνία 5+1-Ιράν (γνωστή και ως JCPOA), για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, την οποία ο Ντόναλντ Τραμπ είχε χαρακτηρίσει ως την «χειρότερη στην Ιστορία», εξαναγκάζοντας τους Ευρωπαίους συμμάχους του να την παγώσουν υπό τον φόβο οικονομικών αντίποινων και επιβάλλοντας ένα νέο κύμα κυρώσεων στο Ιράν, με απώτερο στόχο την οικονομική εξαθλίωση του κοινού εχθρού στην περιοχή του Κόλπου.¹⁶ Επιπρόσθετα τον ίδιο μήνα, ο Μάικ Πομπέο ανακοίνωσε την πρόθεση της αμερικανικής ηγεσίας για αποκατάσταση των διπλωματικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των δυο πλευρών, εάν και εφόσον ικανοποιηθούν τα αιτήματά τους.

¹⁴ Βλ. Κεφαλά Βιβή, «Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις: Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιράκ», εκδ. Σιδέρης, Αθήνα 2021, σ. 126-131.

¹⁵ Κατά την επίσκεψη υπήρξε σύναψη συμφωνίας για εξοπλιστικά, ύψους 110 δις δολάρια. Βλ. Vitali Ali, «U.S.-Saudi Arabia Sign More Than \$110B Arms Deal Amid Trump Visit», NBC News, 20 May 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.nbcnews.com/storyline/trumps-first-foreign-trip/u-s-saudi-arabia-sign-110b-arms-deal-plus-another-n762546> (Πρόσβαση: 17/08/2021).

¹⁶ Η απόφαση αυτή, καταδικάστηκε από τα υπόλοιπα κράτη της Συμφωνίας και τη διεθνή κοινότητα, χαρακτηρίζοντας την απόφαση του Προέδρου Τραμπ ως ένα από τα σημαντικότερα λάθη. Επιδίωξη του Ντόναλντ Τραμπ φάνηκε πως ήταν η πεποίθησή του, ότι μπορεί να διαπραγματευτεί μια καλύτερη συμφωνία, αναιρώντας το κύριο επίτευγμα της εξωτερικής πολιτικής του προκατόχου του. Βλ. Slavin Barbara, «The Dangerous Consequences of US Withdrawal from the Iran Nuclear Deal», Atlantic Council, 07 May 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/the-dangerous-consequences-of-us-withdrawal-from-the-iran-nuclear-deal/> (Πρόσβαση: 19/08/2021). Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 4.

Στη λίστα των αιτημάτων ήταν η πλήρης αποπυρηνικοποίηση του Ιράν, ο τερματισμός του προγράμματος των βαλλιστικών πυραύλων, η απελευθέρωση όλων των κρατουμένων με αμερικανική υπηκοότητα και η παύση των προσπαθειών επέκτασης της ιρανικής επιρροής στην ευρύτερη περιοχή και ειδικότερα στο Ιράκ, τη Συρία και την Υεμένη (Χούθις).¹⁷ Τέλος, απήφησε τις πιέσεις που δεχόταν για την επιβολή κυρώσεων στο Ριάντ, για την πολύκροτη υπόθεση (δολοφονία) Κασόγκι, στηρίζοντας την αθωότητα του βασιλείου, θέλοντας έτσι να ενισχύσει και να προστατεύσει τον σύμμαχο του.¹⁸

Όσον αφορά τα λοιπά κράτη της περιοχής, αναφορικά με την Τουρκία και την ρωσο-τουρκική προσέγγιση, με αιχμή του δόρατος την αγορά των πυραυλικών συστημάτων S-400 από την Ρωσία, θέτοντας σε κίνδυνο την ασφάλεια του ΝΑΤΟ,¹⁹ η πολιτική Τραμπ κράτησε αποστάσεις, καθώς δεν αποφασίσθηκαν μέτρα εναντίον της Άγκυρας ούτε υπήρξαν σοβαρές αντιδράσεις αναφορικά με την αναθεωρητική-επιθετική πολιτική της Τουρκίας εναντίον περιφερειακών δρώντων. Στη Συρία, ο Πρόεδρος Τραμπ φάνηκε να μην έχει σαφή κατεύθυνση για το πώς να διαχειριστεί την κρίση, πρωτίστως το ζήτημα του λεγόμενου Ισλαμικού Κράτους, καθώς η πλάστιγγα έγερνε προς το καθεστώς του Μπασάρ αλ-Άσαντ και τη σύμμαχο του, Ρωσία.²⁰ Ωστόσο, αναφορικά με την αντιμετώπιση του λεγόμενου Ισλαμικού Κράτους, ο Πρόεδρος Τραμπ συγκρότησε έναν συνασπισμό κρατών για την καταπολέμηση του, ενώ ενίσχυσε τους Κούρδους μαχητές στη Συρία, που αποδείχθηκαν οι πλέον αξιόμαχες δυνάμεις στην καταπολέμηση της τρομοκρατικής αυτής οργάνωσης, πράγμα που προκάλεσε τις σφοδρές τουρκικές αντιδράσεις.

¹⁷ Βλ. Thompson Jack, «Trump's Middle East Policy 2018», Center for Security Studies (CSS), ETH Zurich, No.233, October 2018. Διαθέσιμο στο: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse233-EN.pdf> (Πρόσβαση: 20/08/2021). Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 5.

¹⁸ Προς υπεράσπιση της Σαουδικής Αραβίας για την δολοφονία του δημοσιογράφου Τζαμάλ Κασόγκι (02 Οκτωβρίου 2018), ο Αμερικανός Πρόεδρος δήλωσε στους δημοσιογράφους στις 23 Νοεμβρίου 2018: «Αν εγκαταλείψουμε την Σαουδική Αραβία θα είναι ένα τρομερό λάθος». Επιπρόσθετα η κυβέρνηση του Ντόναλντ Τραμπ, δεν έδωσε στην δημοσιότητα την αμερικανική έκθεση της CIA που έδειχνε την άμεση εμπλοκή του πρίγκιπα διαδόχου του θρόνου.

Βλ. Frank Thomas, «Trump reaffirms position of US as 'steadfast partner of Saudi Arabia'», The Arab Weekly, 25 November 2018. Διαθέσιμο στο: <https://theArabweekly.com/trump-reaffirms-position-us-steadfast-partner-saudi-arabia> (Πρόσβαση: 20/08/2021).

¹⁹ Επιθετική ρητορική και εμπλοκή με την Ελλάδα και την Κύπρο στην Ανατολική Μεσόγειο, εμπλοκή σε αρκετά ζητήματα από τη Λιβύη έως τη Συρία καθώς και στη διαμάχη Αρμενίας-Αζερμπαϊτζάν (Ναγκόρνο-Καραμπάχ). Βλ. Pierini Mark, «How far can Turkey Challenge NATO and the EU in the 2020? », Carnegie Europe, 29 January 2020. Διαθέσιμο στο: <https://carnegieeurope.eu/2020/01/29/how-far-can-turkey-challenge-nato-and-eu-in-2020-pub-80912> (Πρόσβαση: 20/08/2021).

²⁰ Ήδη από το 2015 η Ρωσία έχει εμπλακεί στον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία, αποκτώντας ναυτική βάση στην Ταρτούς και αεροπορική βάση στη Λαττάκεια.

Στον καταστροφικό πόλεμο της Υεμένης, η αποτυχία του Προέδρου Τραμπ να συνεργαστεί στενά με τους εταίρους για την επίλυση του, αποτελεί ίσως ένα από τα πιο μελανά σημεία της διακυβέρνησης του, όπως επίσης και η αδυναμία να αντιμετωπίσει την κρίση του Κατάρ με τη Σαουδική Αραβία, προκαλώντας τριγμούς στην Δυτική πλευρά του Κόλπου.²¹

Τέλος, στο Αφγανιστάν τα αποτελέσματα της συμφωνίας, που υπεγράφη στις 29 Φεβρουαρίου 2020 μεταξύ Η.Π.Α. και Ταλιμπάν, στη Ντόχα του Κατάρ, φάνηκαν τον Αύγουστο του 2021.²² Η καταστροφική αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από την Καμπούλ, παρέδωσε την διακυβέρνηση της χώρας στους Ταλιμπάν, αφήνοντας ένα στρατηγικό κενό, το οποίο επιδιώκουν να καλύψουν, ή να επωφεληθούν από αυτό, χώρες όπως η Κίνα, η Τουρκία, το Κατάρ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα κ.α. Είναι προφανές, ότι η πολιτική Τραμπ διαφοροποιήθηκε εντελώς από αυτήν του προκατόχου του στη Μέση Ανατολή, ανατρέποντας πάγιες θέσεις της μεσανατολικής πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών, βλέποντας μάλλον, παρά προωθώντας τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή. Επιπρόσθετα, δημιούργησε νέα προβλήματα στην περιοχή χωρίς να έχουν λυθεί τα ήδη υπάρχοντα, δημιουργώντας δυσκολίες στους συμμάχους των Η.Π.Α., πλην ίσως του Ισραήλ.²³ Το Τελ Αβίβ κατάφερε να επιτύχει βασικούς του στόχους, χάρη στον Αμερικανό Πρόεδρο και το επιτελείο του (κυρίως του Τζάρεντ Κούσνερ και του Ντέιβιντ Φρίντμαν), αρχής γενομένης από την αναγνώριση της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσα του εβραϊκού κράτους (2017) και τη μεταφορά της αμερικανικής πρεσβείας εκεί (2018)²⁴, έως την αναγνώριση της ισραηλινής κυριαρχίας επί των συριακών υψωμάτων του Γκολάν (2019) αλλά και την «Συμφωνία του αιώνα» (2020), αναδεικνύοντας σε μεγάλο νικητή το Ισραήλ, θέτοντας το Παλαιστινιακό Ζήτημα στο επίκεντρο της πολιτικής του, προκειμένου να ικανοποιήσει το εβραϊκό λόμπι της Αμερικής και να εξασφαλίσει την στήριξη του στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές των Ηνωμένων Πολιτειών (Νοέμβριος 2020).

²¹ Βλ. Katulis Brain & Benaim Daniel, «Trump's Middle East Policy: The Good(ish), the Bad, and the Ugly», The News Republic, 19 January 2018. Διαθέσιμο στο: <https://newrepublic.com/article/146677/trumps-middle-east-policy-goodish-bad-ugly> (Πρόσβαση: 21/08/2021).

²² Βλ. Galbraith Jean, «United States Signs Agreement with the Taliban, but Prospects for Its Full Implementation Remain Uncertain», American Journal of International Law, Vol. 114, Issue 3, July 2020, σ. 529-538.

²³ Βλ. Haas Richard, «Present at the Disruption: How Trump Unmade U.S. Foreign Policy», Foreign Affairs, Vol. 99, No. 5, September-October 2020, σ. 24-34.

²⁴ Η απάντηση του κράτους της Παλαιστίνης υπήρξε άμεση και ισχυρή, καθώς κινήθηκε κατά των Η.Π.Α. στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, κατηγορώντας την Ουάσιγκτον για παράβαση της Σύμβασης της Βιέννης (1961) για τις διπλωματικές σχέσεις. Σχετικά με την προσφυγή, βλ. <https://www.icj-cij.org/en/case/176>.

1.2. Το Παλαιστινιακό Ζήτημα στην πολιτική Τραμπ: καταλύτης για μια «νέα» Μέση Ανατολή

Από τις πρώτες ημέρες ανάληψης των καθηκόντων του, ο 45^{ος} Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών επεδίωξε να επιλύσει το επίκεντρο των προβλημάτων της Μέσης Ανατολής, το Παλαιστινιακό Ζήτημα, με τις προσδοκίες όλων να είναι η επίτευξη επιτέλους, μιας δίκαιης και οριστικής επίλυσης στο ζήτημα που ταλανίζει ολόκληρη την περιοχή. Γρήγορα όμως αυτές οι προσδοκίες διαψεύστηκαν, καθώς στις 6 Δεκεμβρίου του 2017, οι Η.Π.Α. δια στόματος Ντόναλντ Τραμπ, αναγνώρισαν ολόκληρη την πόλη της Ιερουσαλήμ ως πρωτεύουσα του εβραϊκού κράτους και ανακοίνωσαν την πρόθεσή τους να μεταφέρουν εκεί την αμερικανική πρεσβεία έως την 14 Μαΐου 2018.²⁵ Ήδη από το 1995, το Κογκρέσο υιοθέτησε τον νόμο για την πρεσβεία της Ιερουσαλήμ, καλώντας την ομοσπονδιακή κυβέρνηση να μεταφέρει την αμερικανική πρεσβεία στην Ιερή πόλη έως τις 31 Μαΐου του 1999, χωρίς ο νόμος να έχει την υπογραφή του Προέδρου. Ωστόσο, για πάνω από 20 χρόνια, κάθε Αμερικανός Πρόεδρος κάνοντας χρήση του εδάφιου 7, του σχετικού νόμου, μπορούσε να αναβάλλει τη μεταφορά της πρεσβείας ή την αναγνώριση, ανανεώνοντας τη σχετική απόφαση κάθε έξι μήνες.²⁶

Η ενέργεια της αναγνώρισης της Ιερουσαλήμ ως ενιαίας πρωτεύουσας του Ισραήλ, αποτέλεσε μια από τις προεκλογικές δεσμεύσεις του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος επεδίωκε να προσεταιριστεί με την κίνηση του αυτή, το εβραϊκό λόμπι (το πλέον ισχυρό στις Η.Π.Α.) για την προεκλογική στήριξη του. Αποτελεί μια κίνηση, όπως και πολλές άλλες σχετικά με το Ισραήλ, που δεν είναι σύμφωνη με τους μακροπρόθεσμους αμερικανικούς στόχους στη Μέση Ανατολή, ωστόσο είναι μια απόφαση που σηματοδοτεί την απαρχή μιας νέας προσέγγισης στη σύγκρουση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων.²⁷ Συγκεκριμένα, στόχος του ήταν να ικανοποιήσει τη μεγάλη μερίδα του Ρεπουμπλικανικού κόμματος, τους ευαγγελιστές χριστιανούς, οι οποίοι αποτελούν μεγάλο μέρος των ψηφοφόρων του και οι οποίοι επιθυμούν την πλήρη κατοχή της Ιερουσαλήμ από τους Ισραηλινούς.

²⁵ Το άνοιγμα της πρεσβείας των Η.Π.Α. στις 14 Μαΐου, ημέρα μνήμης για τους Παλαιστινίους (καταστροφή 1948 - Nakba), ήταν μια ακόμα επιβεβαίωση, σε συμβολικό επίπεδο αυτή τη φορά, της εγκατάλειψης της αμερικανικής ουδετερότητας στο Παλαιστινιακό Ζήτημα. Βλ. White House, «Statement by President Trump on Jerusalem», 06 December 2017. Διαθέσιμο στο: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/statement-president-trump-jerusalem/> (Πρόσβαση: 22/08/2021).

²⁶ Βλ. Clyde Mark, «Jerusalem: The U.S. Embassy and P.L. 104-45», CRS Report for Congress, The Library of Congress, 22 September 1999. Διαθέσιμο στο: <https://sgp.fas.org/crs/mideast/RS20339.pdf> (Πρόσβαση: 22/08/2021).

²⁷ Βλ. Mearsheimer John & Walt Stephen, «The Israel Lobby and the US Foreign Policy», Middle East Policy, Vol. 13, No. 3, 14 September 2006, σ. 29-87.

Επιπλέον με την κίνηση αυτή, επεδίωκε να ικανοποιήσει τον Σέλντον Άντελσον (Sheldon Adelson), ο οποίος αποτελεί σημαντικό δωρητή στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, υποστηρικτή και φίλο του Πρωθυπουργού του Ισραήλ, Βενιαμίν Νετανιάχου και πρόθυμο να αναλάβει την ανέγερση της νέας αμερικανικής πρεσβείας στην Ιερουσαλήμ.²⁸

Η στρατηγική αυτή επιλογή του Ντόναλντ Τραμπ, παραβίαζε κατάφωρα τις αποφάσεις 181 (1947) και 242 (1967) του ΟΗΕ,²⁹ πράγμα που προκάλεσε την άμεση αντίδραση των λοιπών μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ αλλά και αντιδράσεις χωρών όπως η Γερμανία, η Αίγυπτος, η Τουρκία, ενώ παράλληλα έδωσε το έναυσμα για νέες συγκρούσεις ανάμεσα στον ισραηλινό στρατό και τους Παλαιστίνιους, οδηγώντας αμέσως την Χαμάς να καλέσει σε νέα εξέγερση κατά του Ισραήλ.³⁰ Μια μέρα μετά την ανακοίνωση, στις 7 Δεκεμβρίου, σε έκτακτη συνεδρίαση του Σ.Α. του ΟΗΕ, 14 από τα 15 μέλη καταδίκασαν την απόφαση του Προέδρου Τραμπ.³¹ Σε συνέχεια της αρνητικής εντύπωσης αυτής της κίνησης και αψηφώντας τις απειλές του προέδρου της Αμερικής, τα κράτη μέλη του ΟΗΕ, καταδίκασαν την μονομερή αναγνώριση της Ιερής πόλης ως πρωτεύουσα του Ισραήλ τον ίδιο μήνα, με 128 κράτη μέλη της Γενικής Συνέλευσης να ψηφίζουν υπέρ της καταδίκης της απόφασης, 9 κατά, ενώ 35 απείχαν.³²

²⁸ Ο Sheldon Adelson αποτελεί έναν από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο και μαζί με τη σύζυγο του, επένδυσαν 80 εκατομμύρια δολάρια για το Ρεπουμπλικανικό κόμμα το 2016 και 35 εκατομμύρια δολάρια για την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ.

Βλ. Lederman Josh, «Sheldon Adelson offers to help pay for US Jerusalem embassy — report», The Times of Israel, 23 February 2018. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesofisrael.com/sheldon-adelson-offers-to-help-pay-for-jerusalem-embassy-report/> (Πρόσβαση: 24/08/2021).

²⁹ Το Ισραήλ δεν συμμορφώθηκε προς τις αποφάσεις του Σ.Α. του ΟΗΕ και επιπρόσθετα στις 30 Ιουλίου 1980, η Κνεσέτ ψήφισε «θεμελιώδη νόμο», βάσει του οποίου η ενοποιημένη Ιερουσαλήμ θα αποτελούσε την «αίωνια και αδιαίρετη πρωτεύουσα του εβραϊκού κράτους». Η προσάρτηση της Ιερουσαλήμ καταδικάστηκε από το Σ.Α. του ΟΗΕ με τις αποφάσεις 476 και 478. Βλ. Κεφαλά Βιβή, «Ιερουσαλήμ: “αίωνια και αδιαίρετη” πρωτεύουσα του Ισραήλ; », 30 Δεκεμβρίου 2017. Διαθέσιμο στο: <https://commonality.gr/ierousalim-eonia-ke-adiereti-protevousa-tou-israil/> (Πρόσβαση: 25/08/2021).

Σχετικά με τις αποφάσεις του ΟΗΕ για την Ανατολική Ιερουσαλήμ, βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Εικόνα 1.

³⁰ Βλ. The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, «Palestinian Responses to Donald Trump's Declaration that the United States Recognizes Jerusalem as the Capital of Israel», December 10, 2017. Διαθέσιμο στο : https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2017/12/E_245_17.pdf (Πρόσβαση: 25/08/2021).

³¹ Την έκτακτη αυτή συνεδρίαση ζήτησαν η Βολιβία, η Βρετανία, η Αίγυπτος, η Γαλλία, η Ιταλία η Σενεγάλη, η Σουηδία και η Ουρουγουάη χωρίς όμως να εκδοθεί κάποια απόφαση εξαιτίας της αρνησικυρίας (βέτο) που άσκησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

³² Κατά ψήφισαν εννιά χώρες: Η.Π.Α., Ισραήλ, Μικρονησία, Γουατεμάλα, Ναουρού, Παλάου, Νησιά Μάρσαλ, Ονδούρα και Τόγκο, ενώ 21 χώρες από τις 193 συνολικά, δεν συμμετείχαν στη Γενική Συνέλευση. Βλ. Moten Abdul Rashid, «US Embassy in Jerusalem: Reasons, Implications and Consequences», Intellectual Discourse, International Islamic University Malaysia (IIUM), Vol. 26, No. 1, 2018, σ. 5-22.

Η αντίδραση του ισλαμικού κόσμου δεν άργησε να έρθει: στις 13 Δεκεμβρίου, με πρωτοβουλία του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, τα 57 κράτη του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας (ΟΙΣ - ο δεύτερος μεγαλύτερος μετά τον ΟΗΕ), συγκεντρώθηκαν στην Κωνσταντινούπολη και με απόφαση τους καταδίκασαν την παράνομη και μονομερή απόφαση του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών.³³

Η Ε.Ε. μέσω της εκπροσώπου της σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, Φεντερίκα Μογκερίνι, κατέστη σαφές ότι το καθεστώς της Ιερουσαλήμ πρέπει να διευθετηθεί μέσω διαπραγματεύσεων των δυο μερών, επιβεβαιώνοντας την δέσμευση όλων των μελών, για την δημιουργία του παλαιστινιακού κράτους με πρωτεύουσα την Ανατολική Ιερουσαλήμ, ζητώντας, και πάλι, από το Ισραήλ να σεβαστεί τις αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών για τερματισμό των παράνομων εποικιστικών του δραστηριοτήτων στα κατεχόμενα εδάφη.³⁴ Εκτός όμως από την διεθνή κατακραυγή, υπήρχαν και αρκετές φωνές στο εσωτερικό των Η.Π.Α. που δεν συμφωνούσαν με την απόφαση αυτή, όπως φάνηκε από την έρευνα του Πανεπιστημίου του Maryland, τα αποτελέσματα της οποίας έδειξαν ότι το 63% των Αμερικανών γενικά και το 44% των Ρεπουμπλικάνων, ήταν αντίθετοι στην απόφαση του προέδρου τους.³⁵

Στο εσωτερικό του Ισραήλ, η ανακοίνωση θεωρήθηκε ως δικαίωση και νίκη, όμως τα προβλήματα δεν ήταν λίγα, καθώς η πολιτική Νετανιάχου, έπληξε το δημοκρατικό προφίλ της χώρας, κυρίως με τον νόμο που πέρασε η Κνεσέτ στις 19 Ιουλίου 2018, με τον οποίο το Ισραήλ ανακηρύχθηκε κράτος-έθνος των Εβραίων, προκαλώντας τις αντιδράσεις αμερικανο-εβραϊκών οργανώσεων, οι οποίες θεώρησαν ότι έτσι πλήττεται το δημοκρατικό πολίτευμα του Ισραήλ.³⁶

³³ Βλ. Hasbi Aswar, «The U.S. Foreign Policy under Trump Administration to Recognize Jerusalem as the State Capital of Israel», *National State: Journal of International Studies*, Vol. 1, No. 2, December 2018, σ. 132-141.

³⁴ Ψήφισμα 2334 (2016): το Συμβούλιο απαίτησε από το Ισραήλ να σταματήσει αμέσως κάθε εγκατάσταση στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της Ανατολικής Ιερουσαλήμ. Βλ. Irish John & Emmott Robin, «Trump's Jerusalem plan revives tensions in EU diplomacy», *Reuters*, 8 December 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.reuters.com/article/uk-usa-trump-israel-france-idAFKBN1E20ZL> (Πρόσβαση: 27/08/2021).

³⁵ Βλ. Zuesse Eric, «Poll: By 2-to-1, Americans Oppose Moving U.S. Embassy to Jerusalem», *Global Research*, 13 December 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.globalresearch.ca/poll-by-2-to-1-americans-oppose-moving-u-s-embassy-to-jerusalem/5622652> (Πρόσβαση: 27/08/2021).

³⁶ Βλ. Green Emma, «Israel's New Law Inflames the Core Tension in Its Identity», *The Atlantic*, 21 July 2018. Διαθέσιμο στο: <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/07/israel-nation-state-law/565712/> (Πρόσβαση: 28/08/2021).

Παρά τις προσπάθειες του Προέδρου Τραμπ να ενισχύσει τον Βενιαμίν Νετανιάχου στον προεκλογικό του αγώνα, φθάνοντας μάλιστα να αναγνωρίσει την προσάρτηση από το Ισραήλ των συριακών υψωμάτων του Γκολάν, αυτό δεν ήταν αρκετό για να κερδίσει τις εκλογές ο Ισραηλινός Πρωθυπουργός. Έτσι και στις τρεις εκλογικές αναμετρήσεις που πραγματοποιήθηκαν (δύο το 2019 και μια το 2020) ο Βενιαμίν Νετανιάχου δεν κατάφερε να σχηματίσει κυβέρνηση, παρά το γεγονός ότι κατά την διάρκεια της πρώτης προεκλογικής εκστρατείας, το 2019, είχε υποσχεθεί την προσάρτηση των εδαφών στα οποία έχουν εποίκισει (παράνομα) οι Ισραηλινοί, προκειμένου να ενισχύσει σημαντικά την θέση του, αδιαφορώντας επιδεικτικά για την κατάφωρη παραβίαση των ψηφισμάτων του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, ο Πρόεδρος Τραμπ παρότρυνε τους Αμερικανο-εβραίους να αγαπήσουν και να στηρίξουν περισσότερο το Ισραήλ. Είναι γεγονός ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες προσπάθησαν να ενισχύσουν την εικόνα τους ως «έντιμου διαμεσολαβητή» μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, αν και δεν άσκησαν ποτέ πραγματικές πιέσεις στο Ισραήλ για εξεύρεση μιας βιώσιμης λύσης στο Παλαιστινιακό Ζήτημα, ενώ συνέχιζαν να στηρίζουν το Τελ Αβίβ, μέσω ετήσιας οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας. Συνεχίζοντας τις διπλωματικές πιέσεις προς την διεθνή κοινότητα και τους Παλαιστίνιους, λίγους μήνες μετά την ανακοίνωση για την Ιερουσαλήμ, ο Πρόεδρος Τραμπ ανακοίνωσε την παύση χρηματοδότησης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες (UNRWA).³⁷ Αυτό από την μία πλευρά ήταν καταστροφικό για τους εκατομμύρια Παλαιστίνιους που εξαρτώνται από αυτήν την υπηρεσία του ΟΗΕ για τρόφιμα, εκπαίδευση και υγειονομική περίθαλψη, και από την άλλη αποτέλεσε μια προσπάθεια να διαγραφεί το καθεστώς των Παλαιστινίων ως πρόσφυγες, στερώντας τους το δικαίωμα επιστροφής στα πατρογονικά τους εδάφη. Οι Παλαιστίνιοι συνέχισαν να δέχονται πιέσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες, απειλούμενοι με το κλείσιμο της διπλωματικής τους αποστολής στην Ουάσιγκτον, πράγμα που συνέβη επισήμως στις 13 Σεπτεμβρίου 2018, εάν δεν άρχιζαν άμεσα τις διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ. Τέλος σε μια προσπάθεια αύξησης της πίεσης της κοινής γνώμης, Ηνωμένες Πολιτείες και Ισραήλ αποχώρησαν τον Ιανουάριο του 2019 από την ΟΥΝΕΣΚΟ, επειδή δέχθηκε την Παλαιστίνη ως κράτος μέλος.³⁸

³⁷ Βλ. Hady Amr, «In one move, Trump eliminated US funding for UNRWA and the US role as Mideast peacemaker», Brookings, 07 September 2018. Διαθέσιμο στο: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/09/07/in-one-move-trump-eliminated-us-funding-for-unrwa-and-the-us-role-as-mideast-peacemaker/> (Πρόσβαση: 29/08/2021).

³⁸ Βλ. Marwecki Daniel, «Why Did the U.S. and Israel Leave UNESCO? », E-International Relations, 14 February 2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-ir.info/2019/02/14/why-did-the-u-s-and-israel-leave-unesco/> (Πρόσβαση: 29/08/2021).

Για να μπορέσει να ισχυροποιήσει το πλάνο του αλλά και τα μελλοντικά βήματα του Ισραήλ, περιορίζοντας ταυτόχρονα την αντίδραση των Παλαιστινίων, τον τελευταίο χρόνο της διακυβέρνησης του, ο απεθάν Πρόεδρος προχώρησε στην ανακοίνωση του σχεδίου του, δημιουργώντας τριγμούς εντός του αραβικού κόσμου, σε μια προσπάθεια να ενισχύσει ακόμα περισσότερο το Ισραήλ, ώστε να δημιουργήσει μια «νέα» Μέση Ανατολή, αφήνοντας πίσω το Παλαιστινιακό Ζήτημα. Είναι λοιπόν σαφές, ότι η πολιτική Τραμπ, στόχευε ξεκάθαρα να ισχυροποιήσει τον στρατηγικό του εταίρο στη Μέση Ανατολή και να θέσει σε μειονεκτική θέση τους Παλαιστίνιους, αποκόπτοντας τους από κάθε εξωτερική βοήθεια. Το επιστέγασμα όλων των προσπαθειών του, αποτέλεσε η λεγόμενη «Συμφωνία του αιώνα», η οποία προέβλεπε την ίδρυση ενός κράτους για τους Παλαιστίνιους (λύση των δυο κρατών), με πολύ αυστηρές προϋποθέσεις όμως, θέτοντας τον παλαιστινιακό λαό ενώπιον του εξής διλήμματος: ή να αποδεχθεί τους δυσβάσταχτους και εξευτελιστικούς όρους της συμφωνίας ή να συνεχίσει τον αγώνα για δικαίωση, αυτή τη φορά χωρίς συμμάχους και χωρίς ουσιαστική, κυρίως οικονομική, βοήθεια.

2. Η «Συμφωνία του αιώνα» και το Παλαιστινιακό

Στο αυτό το κεφάλαιο θα αναλυθεί το σχέδιο του Προέδρου Τραμπ για την επίλυση του Παλαιστινιακού Ζητήματος, το οποίο ευνοεί απόλυτα το Ισραήλ χωρίς να δίνει την δυνατότητα διαπραγμάτευσης μεταξύ των δυο ενδιαφερόμενων πλευρών, διατηρώντας εν τέλει, ανεπίλυτο το Ζήτημα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τους δυο λαούς της Παλαιστίνης και την περιφερειακή σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

2.1. Το περιεχόμενο της «Συμφωνίας του αιώνα»

Η «Συμφωνία του αιώνα», αποτέλεσε το προσωπικό στοίχημα του Προέδρου Ντόναλντ Τραμπ, για τη Μέση Ανατολή, με στόχο το κλείσιμο του Παλαιστινιακού Ζητήματος και ταυτόχρονα τον εξαναγκασμό των Παλαιστινίων σε παραίτηση από τα νόμιμα δικαιώματά τους. Επιδίωξη του, ήταν η ενίσχυση του Ισραήλ, προκειμένου να νομιμοποιήσει το Ερέτζ Ισραέλ (Μεγάλο Ισραήλ), καθώς η κατοχή της παλαιστινιακής γης θα έπαυε να είναι παράνομη, ακυρώνοντας τις διεθνείς αντιδράσεις για την παράνομη εποικιστική δραστηριότητα του Τελ Αβίβ και τις δραματικές συνέπειες της, για τους Παλαιστίνιους. Το σχέδιο αυτό, χρησιμοποιώντας το επιχείρημα ότι οι ισραηλινοί εποικισμοί αποτελούν πλέον πραγματικότητα, παραβλέπει εντελώς τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας για το Παλαιστινιακό και ταυτόχρονα, ικανοποιεί πλήρως τις απαιτήσεις και τους στόχους του Ισραήλ.

Το σχέδιο περιλαμβάνει 181 σελίδες (οι πρώτες 50 περίπου, αφορούν το πολιτικό σκέλος και οι υπόλοιπες το οικονομικό), συνοδευόμενο από δύο περιγραφικούς χάρτες, αναλυτικούς πίνακες με τα προβλεπόμενα έργα και οικονομικά στοιχεία, καθώς επίσης και με τους γενικότερους στόχους προς επίτευξη. Τα σύνορα των δυο κρατών, το καθεστώς της Ιερής πόλης, οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες καθώς και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, αναφέρονται στο σχέδιο, το οποίο περιγράφεται ως μια αμοιβαίως επωφελής (win-win) συμφωνία για τα δύο μέρη.³⁹

Στις 25 και 26 Ιουνίου του 2019, έλαβε χώρα στη Μανάμα του Μπαχρέιν, η διεθνής Σύνοδος κατά την οποία έγινε η παρουσίαση του οικονομικού σκέλους, της «Συμφωνίας του αιώνα», με την ονομασία «Ειρήνη για την Ευημερία» (Peace to Prosperity). Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει, την δημιουργία ενός διεθνούς ταμείου δωρητών (κυρίως Αράβων), με στόχο την συγκέντρωση 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων και την διάθεση τους σε νέες επενδύσεις υποδομών και έργων σε διάστημα δέκα ετών. Σύμφωνα με τον εισηγητή του σχεδίου, Τζάρεντ Κούσνερ, η οικονομική ανάπτυξη, όπως επίσης και οι νέες προοπτικές συνεργασίας, θα ενίσχυαν την ευημερία του παλαιστινιακού λαού με στόχο την εξάλειψη της φτώχειας που αντιμετωπίζουν σήμερα και η οποία έχει οξυνθεί λόγω της έξαρσης του κορονοϊού (Covid-19). Το πλάνο διάθεσης των χρημάτων προβλέπει επενδύσεις άνω των 25 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, που θα συμπληρώνονται από επενδύσεις στην Ιορδανία, την Αίγυπτο και το Λίβανο, με στόχο την ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας (έως και ένα εκατομμύριο), προκειμένου να μειωθεί η ανεργία σε μονοψήφιο αριθμό.⁴⁰ Συγκεκριμένα το οικονομικό πλάνο περιλαμβάνει 181 επενδυτικές δράσεις (projects) προς όφελος των Παλαιστινίων και αφορούν τομείς όπως η εκπαίδευση, ο τουρισμός, η υγεία, η ποιότητα ζωής, οι μεταφορές, οι υποδομές, η ενέργεια, οι κατασκευές καθώς επίσης και 15 δράσεις που αφορούν την Ιορδανία, 12 την Αίγυπτο και 5 τον Λίβανο. Σύμφωνα με το εισηγητή του σχεδίου, στόχος είναι να αλλάξει και να βελτιώσει τη ζωή των Παλαιστινίων και των λαών της περιοχής, μέσα από την απελευθέρωση και την ενίσχυση της οικονομίας και την επένδυση στις ανθρώπινες δυνατότητες. Φυσικά για να επιτευχθεί ο στόχος του οικονομικού σχεδίου και να γίνουν όλες οι επενδύσεις, θα πρέπει πρώτα να δημιουργηθεί η πολιτική σταθερότητα και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των δυο μερών, με την επίσημη σύναψη ειρήνης, η οποία θα επέλθει βάση του πολιτικού σκέλους της Συμφωνίας.

³⁹ Βλ. White House, «Peace to Prosperity. A Vision to Improve the Lives of the Palestinian and Israeli People», January 2020. Διαθέσιμο στο: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2020/01/Peace-to-Prosperity-0120.pdf> (Πρόσβαση: 01/09/2021).

⁴⁰ Στην Ιορδανία θα διατεθούν περί τα 7 δισεκατομμύρια δολάρια, στην Αίγυπτο 9 και στο Λίβανο 6. Βλ. Zaha Hasan, «The New Middle East Peace Plan Promises Projects, Not Peace», Carnegie Endowment for International Peace, 03 July 2019. Διαθέσιμο στο: <https://carnegieendowment.org/2019/07/03/new-middle-east-peace-plan-promises-projects-not-peace-pub-79441> (Πρόσβαση: 01/09/2021).

Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος, το πολιτικό, η παρουσίαση του έγινε στις 28 Ιανουαρίου του 2020, στον Λευκό Οίκο της Ουάσιγκτον, παρουσία του Ισραηλινού Πρωθυπουργού, Βενιαμίν Νετανιάχου.⁴¹ Η ανακοίνωση του πολιτικού σκέλους, της «Συμφωνίας του αιώνα», δεν εξέπληξε κανέναν, καθώς ο Πρόεδρος Τραμπ, είχε ήδη αναγνωρίσει όλες τις παράνομες προσαρτήσεις εδαφών που είχε κάνει το Ισραήλ μετά τον πόλεμο των «Έξι Ημερών» του 1967. Συναφώς, το σχέδιο του Αμερικανού Προέδρου για την επίλυση του Παλαιστινιακού Ζητήματος προέβλεπε:

- Την δημιουργία δυο κρατών στην Παλαιστίνη. Πρωτεύουσα του εβραϊκού κράτους θα είναι ολόκληρη η πόλη της Ιερουσαλήμ και πρωτεύουσα του μελλοντικού παλαιστινιακού κράτους μια συνοικία, στα περίχωρα της Ανατολικής Ιερουσαλήμ.
- Το παλαιστινιακό κράτος θα ιδρυθεί όταν υπάρξουν οι κατάλληλες συνθήκες και εφ' όσον οι Παλαιστίνιοι αποκηρύξουν την τρομοκρατία (χωρίς να προσδιορίζετε τίποτα άλλο). Παράλληλα θα πρέπει να αφοπλιστούν πλήρως οι τρομοκρατικές οργανώσεις, Χαμάς, Ισλαμική Τζιχάντ κ.α.
- Το μελλοντικό ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος θα αποκτήσει διπλάσια έκταση από αυτή που ελέγχει σήμερα η Παλαιστινιακή Αρχή, όμως προκύπτει ότι στους Παλαιστίνιους θα δοθεί ο έλεγχος μόνο του 15% των εδαφών της αρχικά προβλεπόμενης έκτασης του (απόφαση 181 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ) και με εδαφική συνέχεια μέσω κλειστών αυτοκινητόδρομων, οι οποίοι θα υπόκεινται σε ισραηλινούς ελέγχους.⁴²
- Η προσάρτηση των ισραηλινών οικισμών στην Δυτική Όχθη θα αναγνωριστεί κανονικά και οι οικισμοί θα αποτελούν τμήμα του εβραϊκού κράτους.
- Κανένας Ισραηλινός ή Παλαιστίνιος δεν θα εγκαταλείψει το σπίτι του, συνεπώς όλοι οι παράνομοι οικισμοί της Δυτικής Όχθης που δεν θα προσαρτηθούν στο εβραϊκό κράτος, θα παραμείνουν υπό ισραηλινό έλεγχο. Επιπλέον υπάρχει πρόταση, με την υποστήριξη των Η.Π.Α., για ανταλλαγές γαιών μεταξύ των κρατών και ταυτόχρονα παραχώρηση δύο εκτάσεων γης στην έρημο του Νεγκέβ προς τους Παλαιστίνιους.

⁴¹ Η παρουσίαση του πολιτικού σκέλους είχε αρχικώς προγραμματιστεί για μετά τις επαναληπτικές βουλευτικές εκλογές του Ισραήλ, τον Σεπτέμβριο του 2019, λίγους μήνες μετά την παρουσίαση του οικονομικού σκέλους. Η αδυναμία όμως σχηματισμού κυβερνήσεως, άλλαξε τα σχέδια παρουσίασης, η οποία έλαβε χώρα τον Ιανουάριο του 2020, δυο μήνες πριν τις νέες εκλογές του Ισραήλ, στις 2 Μαρτίου. Στόχος ήταν να δοθεί ένα ακόμα πλεονέκτημα στον Βενιαμίν Νετανιάχου, ενόψει των επικείμενων εκλογών.

⁴² Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 6.

- Το ήδη υπάρχον διαχωριστικό τείχος, το οποίο περικλείει εκατοντάδες παλαιστινιακές κοινότητες, θα διατηρηθεί και θα προσαρμοστεί ώστε να ταιριάζει με τα νέα σύνορα που προβλέπει η Συμφωνία.
- Το Ισραήλ θα συνεχίσει να ελέγχει όλο τον εναέριο χώρο, την Κοιλάδα του Ιορδάνη (νέα ανατολικά σύνορα) και το δίκτυο των οδών που θα συνδέουν τους παλαιστινιακούς θύλακες.⁴³
- Το Ισραήλ θα διατηρήσει την κυριαρχία του επί των χωρικών υδάτων και μέχρι τη στιγμή που το κράτος της Παλαιστίνης θα αναπτύξει το δικό του λιμάνι (και ένα μικρό αεροδρόμιο) στη περιοχή της Λωρίδας της Γάζας, θα χρησιμοποιεί τις εγκαταστάσεις των Ισραηλινών λιμανιών της Χάιφα (Haifa) και Άσντοτ (Ashdod).⁴⁴
- Το πρόβλημα των Παλαιστίνιων προσφύγων θα λυθεί εκτός Ισραήλ, είτε με απορρόφηση τους από το κράτος της Παλαιστίνης, είτε με τοπική ενσωμάτωση τους στις σημερινές χώρες υποδοχής τους (με τη συγκατάθεση των χωρών αυτών), είτε με την αποδοχή 5.000 προσφύγων κάθε χρόνο, για δέκα χρόνια (50.000 συνολικά), σε μεμονωμένες χώρες μέλη του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας που θα συμφωνήσουν για την επανεγκατάσταση των Παλαιστίνιων προσφύγων.
- Οι Παλαιστίνιοι έχουν στην διάθεσή τους τέσσερα χρόνια για να μελετήσουν το σχέδιο, να συμφωνήσουν με το Ισραήλ και να κάνουν τις απαραίτητες ενέργειες για την δημιουργία του κράτους τους.⁴⁵

Καταλήγοντας, είναι σαφές ότι η «Συμφωνία του αιώνα», δημιουργεί τις βάσεις για την επικράτηση του Ισραήλ έναντι του παλαιστινιακού λαού, επιβραβεύοντας την εποικιστική πολιτική που εφαρμόζει επί δεκαετίες, εγείροντας ωστόσο πολλές διεθνείς και περιφερειακές αντιδράσεις που αφορούν στην εφαρμογή του σχεδίου. Το εν λόγω εγχείρημα, αποτελεί προσωπική πρωτοβουλία του Προέδρου των Η.Π.Α., η οποία δεν συμφωνήθηκε στα πλαίσια του Κουαρτέτου (2002). Πρόκειται για μια Λεόντεια Συμφωνία, η οποία εξυπηρετεί πλήρως όλους τους στόχους του Ισραήλ, νομιμοποιώντας το Ερέτζ Ισραέλ (Μεγάλο Ισραήλ) και παραβιάζοντας ταυτόχρονα όλες τις αποφάσεις του ΟΗΕ σχετικά με την εν λόγω σύγκρουση, με στόχο να θέσει τους Παλαιστίνιους εκτός διεκδίκησης των νόμιμων δικαιωμάτων τους.

⁴³ Παλαιστίνη και Χασεμιτικό Βασίλειο της Ιορδανίας, θα συνδέονται μέσω δυο κλειστών δρόμων, οι οποίοι θα κατασκευαστούν στην κοιλάδα του Ιορδάνη και θα υπόκεινται σε ισραηλινούς ελέγχους προκειμένου να αποφευχθούν πιθανές μεταφορές όπλων ή και επικίνδυνων προσώπων, για την ασφάλεια του εβραϊκού κράτους.

⁴⁴ Πέρα από τα δυο αυτά λιμάνια, οι Παλαιστίνιοι θα μπορούν να χρησιμοποιούν και το λιμάνι της Άκαμπα (Aqaba), κατόπιν συμφωνίας-συνεννόησης με την Ιορδανία.

⁴⁵ Βλ. Κεφαλά Βιβή, ο.π., σ. 183-185 και Παράρτημα Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 7 και Χάρτης 8.

2.2. Οι αντιδράσεις στη «Συμφωνία του αιώνα» και οι πιθανότητες εφαρμογής της

Οι δυσκολίες που αντιμετώπιζε το σχέδιο του Προέδρου Τραμπ, ώστε να γίνει αποδεκτό και από τα δύο μέρη, άρχισαν να φαίνονται από τις πρώτες ημέρες των διαβουλεύσεων. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι σε όλο το σχέδιο⁴⁶ της αμερικανικής ηγεσίας για τη Μέση Ανατολή και συγκεκριμένα για την επίλυση του Παλαιστινιακού Ζητήματος, ο όρος «παλαιστινιακό κράτος» δεν αναφέρθηκε ούτε μια φορά. Η αναμενόμενη απουσία της παλαιστινιακής ηγεσίας από τη Σύνοδο του Μπαχρέιν, στην παρουσίαση του οικονομικού σκέλους της «Συμφωνίας του αιώνα» καθώς και η απουσία σημαντικών αραβικών κρατών, όπως της Αιγύπτου, έδειχναν ότι το εν λόγω σχέδιο ήταν εξ' αρχής, δύσκολα υλοποιήσιμο. Η Παλαιστινιακή Αρχή ήταν σίγουρο εξ' αρχής ότι δεν θα συναινέσει σε οποιαδήποτε συνομιλία-διαπραγμάτευση όταν τα θέματα της Ιερουσαλήμ, της εθνικής κυριαρχίας καθώς και της επιστροφής των προσφύγων ήταν εκτός των διαπραγματεύσεων.⁴⁷ Όπως γίνεται εύκολο κατανοητό, ο Παλαιστίνιος Πρόεδρος Μαχμούντ Αμπάς απέρριψε το σχέδιο, δηλώνοντας ότι διακόπτει κάθε επαφή με το Ισραήλ, ότι δεν αναγνωρίζει τις Η.Π.Α. ως διαμεσολαβητή, τονίζοντας παράλληλα ότι «η Παλαιστίνη δεν πωλείται» κι ότι το σχέδιο αποτελεί «το αποκορύφωμα της Διακήρυξης Μπάλφουρ». Ισχυρή ήταν και η αντίδραση της Χαμάς από τη Λωρίδα της Γάζας, με τον Ισμαήλ Χανίγιε να έρχεται σε άμεση επικοινωνία με το Ιράν και να δηλώνει ότι ο αγώνας για την αντιμετώπιση του εκβιασμού των Ηνωμένων Πολιτειών προς τον παλαιστινιακό λαό, δεν θα περάσει αμαχητί.⁴⁸ Για την αντιμετώπιση της σίγουρης αυτής αντίδρασης, ξεκίνησε η προσπάθεια από πολύ νωρίς, των μέσων μαζικής ενημέρωσης, κυρίως αμερικανικών και ισραηλινών (αλλά και αραβικών), για την κάλυψη του ζητήματος, αποφεύγοντας κάθε αναφορά στις διεθνείς αποφάσεις, στα δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού, καθώς και στην άσκηση κριτικής στο εβραϊκό κράτος.⁴⁹

⁴⁶ Δημιουργοί της «Συμφωνίας του αιώνα» είναι οι: Τζάρεντ Κούσνερ, Τζέισον Γκρίνμπλατ και Ντέιβιντ Φρίντμαν, άκρως φίλα προσκείμενοι στο εβραϊκό κράτος.

⁴⁷ Ωστόσο, είναι σαφές ότι για να αναπτυχθεί η Παλαιστινιακή οικονομία, δεν είναι κάτι που μπορεί να γίνει με δωρεές δολαρίων, αλλά με τον τερματισμό της παράνομης κατοχής και την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης διακίνησης ανθρώπων και αγαθών.

Βλ. Hassan Zaka, et. al., «Trump's Middle East Peace Plan in the Works. What Does the Region Think?», Carnegie Endowment for International Peace, 24 June 2019. Διαθέσιμο στο: <https://carnegieendowment.org/2019/06/24/trump-s-middle-east-peace-plan-is-in-works.-what-does-region-think-pub-79365> (Πρόσβαση: 04/09/2021).

⁴⁸ Βλ. The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, « Initial Palestinian reactions to the "deal of the century" », 03 February 2020. Διαθέσιμο στο: https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2020/02/E_024_20.pdf (Πρόσβαση: 04/09/2021).

⁴⁹ Βλ. Alnajjar Abeer, « “The deal of the century”: how global media silenced the Palestinians», open Democracy, 20 February 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.opendemocracy.net/en/north-africa-west-asia/the-deal-of-the-century-how-global-media-silenced-the-palestinians/> (Πρόσβαση: 05/09/2021).

Τα δύο κράτη που υπέγραψαν Συνθήκη ειρήνης και διατηρούν διπλωματικές σχέσεις με το Ισραήλ, Ιορδανία και Αίγυπτος, τήρησαν μια πιο ουδέτερη στάση. Ο βασιλιάς της Ιορδανίας, Αμπντάλα Β', ενώ στην αρχή καταδίκασε το σχέδιο (παρά την παρουσία της χώρας του κατά την ανακοίνωσή του), προειδοποίησε ότι η προσάρτηση της κοιλάδας του Ιορδάνη θα οδηγούσε σε περιφερειακό χάος και θα είναι επιβλαβής για την χώρα του, τον τελευταίο καιρό άλλαξε την στάση του, πιθανόν λόγω των αμερικανικών πιέσεων, με μοχλό την αμερικανική οικονομική βοήθεια που λαμβάνει το βασίλειο. Στην Αίγυπτο, η αντίδραση ήταν αντίστοιχη και η απουσία του Καΐρου από την Διάσκεψη του Μπαχρέιν ηχηρή. Παρά το οικονομικό δέλεαρ για την περιοχή του Σινά, η κυβέρνηση του Αμπντέλ Φατάχ αλ-Σίσι, δεν συμφώνησε λόγω της πιθανής (πολιτικής) σύνδεσης της περιοχής, με τη Λωρίδα της Γάζας, καθώς θα μπορούσε να δημιουργηθεί πρόσφορο έδαφος για την ενίσχυση των Αδελφών Μουσουλμάνων που συνδέονται με τη Χαμάς, δημιουργώντας μεγαλύτερα εσωτερικά προβλήματα και ευρύτερη αστάθεια στην περιοχή. Αντίθετα το παρόν στην Διάσκεψη της Μανάμα, αλλά και στην παρουσίαση του πολιτικού σκέλους στον Λευκό Οίκο έδωσαν τα Η.Α.Ε., το Ομάν, το Μπαχρέιν καθώς και η Σαουδική Αραβία, με την τελευταία να έχει πάνω της στραμμένα όλα τα βλέμματα του αραβικού κόσμου.⁵⁰

Ωστόσο, ο ίδιος ο βασιλιάς της Σαουδικής Αραβίας, Σαλμάν μπιν Αμπντουλαζίζ Αλ Σαούντ, επανέλαβε τη δέσμευση του βασιλείου για την επίλυση του Παλαιστινιακού Ζητήματος και εξέφρασε τη σταθερή υποστήριξή του. Παρόλα αυτά, παρά και την αύξηση της οικονομικής βοήθειας προς τον «αδελφό παλαιστινιακό λαό», το Ριάντ δεν έχει την πολυτέλεια να απορρίψει ξεκάθαρα το σχέδιο, αποφεύγοντας παράλληλα ενέργειες που θέτουν σε κίνδυνο τις σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες ή υπονομεύουν την αυξανόμενη συνεργασία με το Ισραήλ, έναντι της πολιτικής του Ιράν στην περιοχή. Αντίθετα, ισχυρή αντίθεση στο σχέδιο Τραμπ, πρόβαλαν Τουρκία και Ιράν, καθώς η Άγκυρα δήλωσε ότι το σχέδιο είναι ένα σχέδιο προσάρτησης που αποσκοπεί στην ακύρωση της λύσης των δυο κρατών και στον ωμό εκβιασμό των Παλαιστινίων ενώ το Ιράν δήλωσε ότι το σχέδιο αποτελεί την «προδοσία του αιώνα» και είναι το «ονειρικό έργο ενός χρεοκοπημένου επενδυτή ακινήτων».⁵¹

⁵⁰ Βλ. Wise Sydney, «The Middle East Reacts to Trump's 'Deal of the Century'», The Cairo Review of Global Affairs, 30 January 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.thecaireview.com/tahrir-forum/the-middle-east-reacts-to-trump-deal-of-the-century/> (Πρόσβαση: 05/09/2021).

⁵¹ Βλ. The Times of Israel, «Iran, Turkey slam Trump peace plan as UAE, Saudi Arabia urge negotiations», 29 January 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesofisrael.com/iran-turkey-slam-trump-peace-plan-as-uae-saudi-arabia-urge-negotiations/> (Πρόσβαση: 05/09/2021).
Για την αντίδραση του Ιράν συγκεκριμένα, βλ. Zimmt Raz, «Spotlight on Iran, 26 January – 9 February 2020», The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center. Διαθέσιμο στο: https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2020/02/E_030_20.pdf (Πρόσβαση: 06/09/2021).

Στις δυο παραπάνω χώρες, προστέθηκε και το Κατάρ, που από την κρίση του 2017 και ύστερα, έχει αναπτύξει πολύ στενές σχέσεις τόσο με την Τουρκία όσο και με το Ιράν, προκειμένου να ανταπεξέλθει στον αποκλεισμό-μποϋκοτάζ των τεσσάρων αραβικών κρατών (Σαουδική Αραβία, Η.Α.Ε., Μπαχρέιν και Αίγυπτο)⁵², το οποίο ζήτησε ένα παλαιστινιακό κράτος εντός των συνόρων του 1967, κατόπιν ουσιαστικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των δυο μερών.

Η έκτακτη συνεδρίαση των 22 μελών του Αραβικού Συνδέσμου, που έγινε κατόπιν αιτήματος της Παλαιστίνης, απέρριψε το αμφιλεγόμενο σχέδιο του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών για τη Μέση Ανατολή, χαρακτηρίζοντάς το «άδικο» για τους Παλαιστίνιους, παρά την αποστασιοποιημένη στάση που κράτησε ο γενικός γραμματέας του Συνδέσμου, Αχμέντ Αμπούλ Χέιτ, δηλώνοντας (τρεις ημέρες πριν) ότι η «Συμφωνία του αιώνα» δεν είναι δεσμευτική και ότι μια δίκαιη και διαρκής ειρήνη μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων εξαρτάται από τη βούληση και των δύο πλευρών για ουσιαστικό διάλογο και εκατέρωθεν υποχωρήσεις. Έντονη ήταν και η ανακοίνωση του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας, που απέρριψε ομόφωνα το εν λόγω σχέδιο, το οποίο, όπως δήλωσαν τα 57 μέλη του: «αγνοεί τα νόμιμα δικαιώματα των Παλαιστινίων και καταστρέφει τα θεμέλια της ειρήνης». Παράλληλα προειδοποίησαν το Ισραήλ να μην προβεί σε περαιτέρω ενέργειες αποικιοκρατικής κατοχής και καλούσαν την διεθνή κοινότητα να απορρίψει και να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε ενέργεια ή πρόταση, που δεν συνάδει με το Διεθνές Δίκαιο και τα σχετικά ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών.⁵³ Από την πλευρά του ΟΗΕ, ο Γενικός Γραμματέας, Αντόνιο Γκουτέρες, δήλωσε ότι τα Ηνωμένα Έθνη παραμένουν προσηλωμένα στην επίλυση των συγκρούσεων, με βάση τα ψηφίσματα του Οργανισμού, και το Διεθνές Δίκαιο.

⁵² Σχετικά με την κρίση του Κατάρ με τα τέσσερα αραβικά κράτη, βλ. Kepel Gilles, «Εξοδος από το Χάος. Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2020, σ. 342-355. Τον Ιούλιο του 2017, τα τέσσερα αραβικά κράτη προχώρησαν στην διακοπή των διπλωματικών τους σχέσεων με το Κατάρ, επιβάλλοντας του αυστηρό χερσαίο, ναυτικό και αεροπορικό αποκλεισμό. Αυτή η κίνηση υπονόμωσε την ενότητα ανάμεσα στο ΣΣΚ, καθώς το Κουβέιτ διατήρησε τις σχέσεις του με τη Ντόχα (σε έναν ρόλο διαμεσολαβητή) ενώ το Σουλτανάτο του Ομάν χαλάρωσε τον αποκλεισμό-εμπάργκο, διαθέτοντας τα λιμάνια και τα αεροδρόμια του. Η απάντηση του Κατάρ ωστόσο ήταν ισχυρή, καθώς αρχικά κατέφυγε στον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Αεροπορίας (ICAO) κατά των τεσσάρων κρατών, οι οποίες με την σειρά τους κατέφυγαν στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης προκειμένου να καταρρίψουν την δικαιοδοσία του Συμβουλίου του ICAO, για την εξέταση του αιτήματος του Κατάρ, κάτι το οποίο δεν προχώρησε. Σχετικά με τις ανακοινώσεις των Διεθνών Οργανισμών, βλέπε: <https://www.icao.int/annual-report-2017/Pages/supporting-implementation-strategies-legal-and-external-relations-services-settlement-of-differences.aspx>, <https://www.icj-cij.org/en/case/173>, <https://www.icao.int/annual-report-2020/Pages/supporting-strategies-legal-and-external-relations-settlement-of-differences.aspx>.

⁵³ Βλ. Abdelaziz Mohamed, «Arab Reactions to Trump's Peace Plan: An Analysis and Recommendation», Washington Institute for Near East Policy, 31 January 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/arab-reactions-trumps-peace-plan-analysis-and-recommendation> (Πρόσβαση στις 07/09/2021) και Yahaya Jibrin Ubale, «President Trump Peace Strategy: Emerging Conflict Between Israel and Palestine», International Affairs and Global Strategy, Vol. 82, 31 May 2020, σ. 25-37.

Από την βόρεια πλευρά της Μεσογείου, υπήρξε μια μόνο αντίδραση, μέσω δήλωσης στήριξης προς τον παλαιστινιακό λαό του εκπροσώπου της Ε.Ε. για την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας, Ζοζέπ Μπορέλ, ο οποίος τόνισε ότι το σχέδιο απέχει πολύ από τις αποφάσεις του ΟΗΕ και ότι το τελικό αποτέλεσμα θα πρέπει να είναι προϊόν διαπραγματεύσεων μεταξύ των δυο μερών. Για μία ακόμα φορά, έγινε σαφής η πολυφωνία της Ε.Ε., καθώς η Βρετανία (πριν αποχωρήσει από την Ένωση) και η Ουγγαρία, εξέφρασαν ανοιχτά την θετική γνώμη τους για το σχέδιο Τραμπ, ενώ απ' την άλλη μεριά, Σουηδία και Γαλλία έμειναν πιστές στη λύση των δύο κρατών. Από ρωσικής πλευράς, η αντίδραση εντασσόταν στην συνήθη ρητορική της Μόσχας, καθώς, όπως δήλωσε ο εκπρόσωπος του Κρεμλίνου, το σχέδιο δεν συνάδει με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ κι η απόρριψη του σχεδίου από τους Άραβες (Αραβικό Σύνδεσμο και ΟΙΣ), συνιστά σημαντικότατο παράγοντα αμφιβολιών για την βιωσιμότητα και την αποδοχή του, από την καταπιεσμένη παλαιστινιακή κοινωνία.⁵⁴

Μπορεί εύκολα να γίνει κατανοητό, ότι κατά την δημιουργία του σχεδίου, η αμερικανική ηγεσία στηρίχθηκε σε τρεις βασικές εκτιμήσεις για την επιτυχημένη έκβαση του. Η πρώτη αφορούσε την αντίδραση των αραβικών ηγεσιών, που έχουν αποστασιοποιηθεί από το Παλαιστινιακό, ενώ πλέον εστιάζουν στα προβλήματα και τις προοπτικές των δικών τους κρατών και των νέων περιφερειακών προκλήσεων (Συρία, Ιράκ, Υεμένη). Η δεύτερη αφορά την πολιτική ηγεσία των Παλαιστινίων, η οποία όντας διασπασμένη και με πολλά προβλήματα, θεωρήθηκε ότι θα υπέκυπτε, ενώ ο παλαιστινιακός λαός θα δελεαζόταν από την οικονομική βοήθεια. Η τρίτη εκτίμηση αφορούσε τα συμμαχικά στις Η.Π.Α., κράτη της περιοχής, τα οποία διατηρούν παρασκηνακές επαφές με το Ισραήλ και θα μπορούσαν να βοηθήσουν στο να αποδεχτούν οι Παλαιστίνιοι την νέα αυτή συμφωνία. Όμως, τα πράγματα δεν έγιναν όπως τα περίμενε η αμερικανική ηγεσία, διότι οι Παλαιστίνιοι απέρριψαν το σχέδιο, ενώ ο βασιλιάς της Σαουδικής Αραβίας, υιοθέτησε μια διαφορετική στάση από αυτήν του πρίγκηπα-διαδόχου, καθώς το σχέδιο Τραμπ όχι μόνο δεν επιλύει το Παλαιστινιακό Ζήτημα, αλλά καταστρέφει και οποιαδήποτε πρόοδο έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα, ωθώντας το σε έναν νέο κύκλο βίας και αιματοχυσίας, ενταφιάζοντάς παράλληλα τη λύση των δυο κρατών.

⁵⁴ Βλ. Pace Michelle and Yacobi Haim, «Can the EU Stand Up to Trump's "Deal of the Century" », Istituto Affari Internazionali (IAI), 23 March 2020, σ. 1-5. Διαθέσιμο στο: <https://www.iai.it/en/publicazioni/can-eu-stand-trumps-deal-century> (Πρόσβαση: 07/09/2021).

2.3. Οι συνέπειες της Συμφωνίας για τους Παλαιστίνιους και τους Ισραηλινούς

Οι περισσότερες αμερικανικές ειρηνευτικές πρωτοβουλίες όλα τα χρόνια μέχρι την «Συμφωνία του αιώνα», σχεδιάστηκαν ώστε οι συνομιλίες μεταξύ των μερών, να γεφυρώσουν τα κενά, να δημιουργήσουν εμπιστοσύνη και να επιτύχουν συνολικές συμφωνίες.⁵⁵ Το σχέδιο Τραμπ, εκτός του ότι εμβαθύνει κι άλλο, το ήδη υπάρχον μεγάλο χάσμα μεταξύ της ισραηλινής πλευράς και του παλαιστινιακού λαού, αφαιρεί ουσιαστικά από τους Παλαιστίνιους όλα τα νόμιμα δικαιώματα τους, αποτελώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη «ληστεία του αιώνα». Παρακολουθώντας λοιπόν προσεκτικά, όλη την πορεία της ειρηνευτικής προσέγγισης τα τελευταία τρία χρόνια της κυβέρνησης Τραμπ, ένας απλός παρατηρητής μπορεί να καταλάβει εύκολα, ότι η ομάδα που δημιούργησε την «Συμφωνία του αιώνα», στόχο είχε μια ετεροβαρή Συμφωνία υπέρ του Ισραήλ και όχι την δημιουργία ενός πραγματικού πλαισίου διαπραγμάτευσης, μέσα από το οποίο θα επιτευχθεί μια δίκαιη και οριστική λύση στο Ζήτημα της Παλαιστίνης.

Αντιθέτως αποτελεί μια Συμφωνία πακέτο (one package deal), που δεν επιδέχεται διαπραγματεύσεων, ούτε αποτελεί πλαίσιο που θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως μελλοντική βάση για περαιτέρω συνομιλίες. Είναι το απόλυτο προϊόν μονομερούς ικανοποίησης, σε μια προσπάθεια ουσιαστικής και αμετάβλητης προώθησης των εδαφικών οριοθετήσεων (Δυτική Όχθη) των δυο κρατών.⁵⁶ Δίνει στους Παλαιστίνιους μια συρρικνωμένη παλαιστινιακή οντότητα, καθώς θα είναι κράτος μόνο κατ' όνομα, μιας και το Ισραήλ θα ελέγχει τα σύνορά, τις οδούς, τα περάσματα, τον εναέριο χώρο και την εσωτερική ασφάλεια των Παλαιστίνιων.

⁵⁵ Από τις συμφωνίες απεμπλοκής του Κίσινγκερ μεταξύ Ισραήλ, Συρίας και Αιγύπτου (1973-1975) έως την ενδιάμεση συμφωνία (Interim Agreement, 1997-1998).
Βλ. Miller Aaron, «Middle East Peace Plan is Donald Trump's Ultimate Deal Fantasy», Carnegie Endowment for International Peace (CEIP), 03 February 2020. Διαθέσιμο στο: <https://carnegieendowment.org/2020/02/03/middle-east-peace-plan-is-donald-trump-s-ultimate-deal-fantasy-pub-80962> (Πρόσβαση: 10/09/2021).

⁵⁶ Όπως χαρακτηριστικά δήλωσε ο Aaron Miller, (Αμερικανός αναλυτής της Μέσης Ανατολής και διαπραγματευτής που εργάστηκε στο Υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών την περίοδο 1988-2003) σε συζήτηση που είχε με τον Τζάρεντ Κούσνερ, τόνισε ότι το σχέδιο έχει μηδενική πιθανότητα επίτευξης συμφωνίας, καθώς Μαχμούντ Αμπάς και Βενιαμίν Νετανιάχου ήταν απρόθυμοι για ουσιαστικές υποχωρήσεις-διαπραγματεύσεις, ενώ ταυτόχρονα θα έπρεπε η συμφωνία να ικανοποιεί επαρκώς και τα δυο μέρη, ώστε να μην πληγεί η διαμεσολαβητική εικόνα των Η.Π.Α.
Βλ. Miller Aaron, «I'm a Veteran Middle East Peace Negotiator. Trump's Plan is the Most Dangerous I've Ever Seen», Carnegie Endowment for International Peace (CEIP), 27 February 2020. Διαθέσιμο στο: <https://carnegieendowment.org/2020/02/27/i-m-veteran-middle-east-peace-negotiator.-trump-s-plan-is-most-dangerous-i-ve-ever-seen-pub-81171> (Πρόσβαση: 11/09/2021).

Παράλληλα τοποθετεί τις σχέσεις Η.Π.Α. και Παλαιστινίων, στην χειρότερη δυνατή κατάσταση που υπήρξαν ποτέ. Στόχος του Προέδρου Τραμπ, ήταν η άμεση δημιουργία ενός «μειωμένου κράτους» για τους Παλαιστίνιους, περιορίζοντας την κυριαρχία και την ελευθερία τους, ικανοποιώντας ταυτόχρονα στο μέγιστο, τις ισραηλινές επιδιώξεις. Είναι πιο ξεκάθαρο από ποτέ, ότι ο χρόνος πλέον δεν λειτουργεί υπέρ του παλαιστινιακού λαού και οι εξελίξεις αυτές δεν φαίνεται να μπορούν να οδηγήσουν σε νέες ισραηλινο-παλαιστινιακές διαπραγματεύσεις στο εγγύς μέλλον.

Οι Παλαιστίνιοι, όντας αδύναμοι, χωρίς ουσιαστική στήριξη από κανένα κράτος και χωρίς πραγματική ενότητα, δεν είχαν κανένα μέσον ουσιαστικής αντίδρασης στο σχέδιο ενταφιασμού της προοπτικής για τη δημιουργία ενός βιώσιμου παλαιστινιακού κράτους, από τον Αμερικανό Πρόεδρο. Η αντίδραση του Προέδρου της Παλαιστινιακής Αρχής στην ανακοίνωση της συμφωνίας, υπήρξε άμεση: αφού πρώτα καταδίκασε το σχέδιο του Ντόναλντ Τραμπ, επικοινωνήσε με τον ηγέτη της Χαμάς, Ισμαήλ Χανίγιε, τονίζοντας του τη σοβαρότητα και τη βαρύτητα της κατάστασης και κάλεσε όλες τις οργανώσεις να συγκεντρωθούν υπό τη σκέπη της ΟΑΠ, προκειμένου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις της «Συμφωνίας του αιώνα». Η συνεργασία με τις ισραηλινές αρχές σε ζητήματα ασφαλείας, παρά την δμηνη παύση ως αντίδραση στα ισραηλινά σχέδια για προσάρτηση εδαφών της Δυτικής Όχθης, παραμένει ένα σοβαρό πρόβλημα στις ενδοπαλαιστινιακές σχέσεις, δεδομένου ότι παρά το γεγονός της εθνικής συμφιλίωσης, η οποία επετεύχθη -και την οποία έσπευσε να καταδικάσει το Ισραήλ- η παλαιστινιακή ενότητα παραμένει εύθραυστη. Με αυτά τα δεδομένα, την συνέχιση της ισραηλινής κατοχής και την προσάρτηση των κατεχόμενων παλαιστινιακών εδαφών, που αργά ή γρήγορα θα αρχίσει, δημιουργείται ένα εκρηκτικό μείγμα, που απειλεί τόσο την ισραηλινή πλευρά όσο και την εύθραυστη παλαιστινιακή ενότητα.⁵⁷

Στο μεταξύ, ο παλαιστινιακός λαός, μέσα σε διάστημα περίπου τεσσάρων χρόνων, είδε όλες τις ελπίδες του, για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και κυρίαρχου κράτους, στα πλαίσια των ψηφισμάτων του Σ.Α. του ΟΗΕ και του Διεθνούς Δικαίου, να εξανεμίζονται.

⁵⁷ Στο μεταξύ, η απαίτηση της κοινής παλαιστινιακής γνώμης, η οποία εκφράζεται στις δημοσκοπήσεις και στα ΜΜΕ, είναι οι δυο ηγέτες να συμφιλιωθούν ώστε να πάψει η διαμάχη τους να εξασθενεί και να παραλύει το παλαιστινιακό έθνος, αφήνοντας το, έρμαιο των ισραηλινών επιδιώξεων. Από την άλλη μεριά, ο Μοχάμεντ Νταχλάν, πολιτικός αντίπαλος του Αμπάς, που ζει μόνιμα στα Η.Α.Ε., κάλεσε τον Πρόεδρο της ΠΑ, να κηρύξει Παλαιστινιακό κράτος εντός των συνόρων του 1967. Βλ. Tzoreff Yohanan, «The Palestinians at a Crossroads – Following the Presentation of the “Deal of the Century” », Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1261, 23 February 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.inss.org.il/publication/the-palestinians-are-on-a-cross-roads/> (Πρόσβαση: 12/09/2021).

Οι οικονομικές προεκτάσεις της «Συμφωνίας του αιώνα» αποτελούν ένα μεγάλο κίνητρο για τον λαό της Παλαιστίνης, καθώς υπόσχονται την οικονομική ευημερία και την ανάπτυξη της περιοχής και συνάμα όλου του πληθυσμού. Όμως στην πραγματικότητα ούτε το χρονοδιάγραμμα της εφαρμογής των εξαγγελθέντων έργων ήταν βέβαιο ότι θα τηρηθεί, ούτε ότι όλα τα έργα θα υλοποιούνταν. Με μια προσεκτική μελέτη της Συμφωνίας, τα έργα αυτά δεν αφορούσαν μόνο τους Παλαιστίνιους καθώς ωφελημένα θα ήταν και άλλα κράτη της περιοχής, μεταξύ των οποίων και το Ισραήλ, το οποίο θα έβγαινε διπλά κερδισμένο. Με άλλα λόγια, στόχος του οικονομικού πακέτου της συμφωνίας, ήταν να αποτελέσει ένα δέλεαρ για τους οικονομικά εξαθλιωμένους Παλαιστίνιους,⁵⁸ προκειμένου κι αυτοί με την σειρά τους να πιάσουν την ηγεσία τους, να υποχωρήσει σε ζωτικής σημασίας πολιτικά και εδαφικά ζητήματα, με απώτερο σκοπό να αρθούν τα εμπόδια προς μια πολιτική συμφωνία. Πρέπει να γίνει κατανοητό, ότι η Διάσκεψη του Μπαχρέιν, έθεσε τις βάσεις για τις μελλοντικές επενδύσεις στην περιοχή, οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην επίλυση μιας διαμάχης, αλλά δεν μπορεί να είναι η λύση αυτής, ειδικά για μια σύγκρουση που ταλανίζει την περιοχή εβδομήντα και πλέον χρόνια και στην οποία διακυβεύεται η αυτοδιάθεση ενός λαού, η ασφάλεια του καθώς και η ανεξαρτησία αυτού.⁵⁹

Όσον αφορά την άλλη όψη του νομίσματος, είναι σαφές ότι η «Συμφωνία του αιώνα», αποτελεί το πιο ευνοϊκό σχέδιο για το Ισραήλ που έχει παρουσιαστεί ποτέ, ικανοποιώντας πλήρως όλες τις απαιτήσεις του και αναδεικνύοντας σε νικητή το εβραϊκό κράτος.⁶⁰ Το εν λόγω σχέδιο, προβλέπει την κυριαρχία του Ισραήλ επί της κοιλάδας του Ιορδάνη, προσφέροντας στο Τελ Αβίβ αρκετές δυνατότητες ασφαλείας σε πιθανές μελλοντικές απειλές από τα ανατολικά, όπου συνορεύει με το Χασεμιτικό Βασίλειο της Ιορδανίας, κάτι που επιθυμούσε ήδη από το 1993 (Συμφωνία του Όσλο) ο Γιτζάκ Ράμπιν.⁶¹

⁵⁸ Βλ. Ross Anthony, Daniel Egel et al., «The Costs of the Israeli-Palestinian Conflict», RAND Corporation, Santa Monica, California, 2015, σ. 10-45, 58-63, 135-142.
Διαθέσιμο στο: https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR700/RR740-1/RAND_RR740-1.pdf (Πρόσβαση: 20/08/2021).

⁵⁹ Βλ. Fadlon Tomer and Hadad Sason, «Economic Prosperity in not a recipe for Resolution of the Israeli-Palestinian Conflict», Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1179, 25 June 2019.
Διαθέσιμο στο: <https://www.inss.org.il/publication/economic-prosperity-not-recipe-resolution-israeli-palestinian-conflict/> (Πρόσβαση: 12/09/2021).

⁶⁰ Βλ. Κεφαλά Βιβή, «Η “Συμφωνία του αιώνα” ως επιβράβευση της εποικιστικής αποικιοκρατίας», άρθρο στο tvxs, 14 Φεβρουαρίου 2020. Διαθέσιμο στο: <https://tvxs.gr/news/egrapsan-eipan/i-symfonia-toy-aiona-os-epibrabeysi-tis-epoikistikis-apoikiokratias> (Πρόσβαση: 12/09/2021).

⁶¹ Ακόμα και μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Όσλο, ο τότε Πρωθυπουργός του Ισραήλ, Γιτζάκ Ράμπιν, επιθυμούσε η κοιλάδα του Ιορδάνη να αποτελεί σύνορο ασφαλείας του Ισραήλ. Μετά την υπογραφή της Συμφωνίας του Ισραήλ με την Ιορδανία, οι Ηνωμένες Πολιτείες ενίσχυσαν το Χασεμιτικό

Βέβαια, η επαναφορά του Παλαιστινιακού Ζητήματος στο διεθνές προσκήνιο, δημιουργεί προβλήματα στο Τελ Αβίβ, καθώς στόχος του είναι η αντιμετώπιση των περιφερειακών απειλών ασφαλείας του κι όχι η ενασχόληση με τις πιθανές αντιδράσεις των διεθνών και περιφερειακών (αραβικών κυρίως) δρώντων.⁶² Επιπλέον δημιουργεί πρόβλημα στο ίδιο το κράτος του Ισραήλ, καθώς ενταφιάζοντας ουσιαστικά τη λύση των δυο κρατών, οδηγούμαστε στη λύση του ενός κράτους, κάτι που σημαίνει για το εσωτερικό του Ισραήλ, την δημιουργία σοβαρών προβλημάτων που θα είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν.⁶³ Το βασικό ερώτημα όμως είναι πώς θα μπορέσει αυτό το σχέδιο να εγγυηθεί την ασφάλεια των πολιτών του Ισραήλ, όταν στερεί τον παλαιστινιακό λαό από τη δική του και από τα βασικά πολιτικά δικαιώματα του, αναγκάζοντας τον να καταφεύγει σε ακραίες αντιδράσεις.⁶⁴

Κλείνοντας, θα πρέπει να γίνει κατανοητό, ότι για να επιτευχθεί η λύση στο Παλαιστινιακό Ζήτημα και να υπάρξει ασφαλής συνύπαρξη των δυο εθνών, θα πρέπει να επιτευχθεί η ομαλή διαδικασία ουσιαστικών διαπραγματεύσεων. Στόχος όμως του Ντόναλντ Τραμπ, ήταν να αλλάξει εντελώς τις περιφερειακές ισορροπίες, ενισχύοντας σημαντικά τους δυο εταίρους του στην περιοχή (Ισραήλ και Σαουδική Αραβία), έναντι του Ιράν, που θεωρείται ως ο κατ' εξοχήν αποσταθεροποιητικός παράγοντας στη Μέση Ανατολή, απειλώντας τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή. Έτσι, με γνώμονα την περιθωριοποίησή του θεοκρατικού Ιράν και των σιιτικών οργανώσεων που υποστηρίζει στην ευρύτερη περιοχή του Κόλπου, ξεκίνησε η προσπάθεια ομαλοποίησης των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Ισραήλ και αραβικών κρατών, έναυσμα το οποίο οδήγησε στις οι λεγόμενες «Συμφωνίες του Αβραάμ».

Βασίλειο, καθώς η σταθερότητα στο βασίλειο, αποτελούσε και αποτελεί βασικό στόχο των Η.Π.Α., εξυπηρετώντας τα μακροπρόθεσμα σχέδια τους, στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Βλ. Feith Douglas and Libby Lewis, «The Trump Peace Plan: Aiming Not to Make a Deal, but to Make a Deal Possible», The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Mideast Security and Policy Studies No. 175, July 2020, σ. 31-33. Διαθέσιμο στο: <https://besacenter.org/wp-content/uploads/2020/07/175-MONOGRAPH-Trump-Peace-Plan-Feith-and-Libby-FINAL-FINAL.pdf> (Πρόσβαση: (19/09/2021). Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 17.

⁶² Αυτές προέρχονται από το Ιράν και συγκεκριμένα με το πυρηνικό πρόγραμμα του, την εδραίωση του στη Συρία, τις παρασηκνιακές ενέργειες του στο Ιράκ, την βοήθεια στους Χούθι της Υεμένης καθώς και στην αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας των πυραυλικών συστημάτων της Χεζμπολάχ στον Λίβανο. Βλ. Yaldin Amos, «The Trump Plan: What's Next? », Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1254, 28 January 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.inss.org.il/publication/the-trump-plan-whats-next/> (Πρόσβαση: 12/09/2021).

⁶³ Όπως για παράδειγμα, ότι θα πρέπει να επιλέξει ανάμεσα στα εβραϊκά και δημοκρατικά στοιχεία της ταυτότητάς του, καθόσον θα διατηρεί στον κοινωνικό του ιστό μεγάλο αριθμό Αράβων. Επιπλέον με τον ισραηλινό νόμο για «ένα εβραϊκό κράτος», γίνεται σαφές ότι Παλαιστίνιοι θα αντιμετωπίζονται ως πολίτες δεύτερης κατηγορίας.

⁶⁴ Βλ. Iriqat Dalal, «The “Deal of the Century” from a Palestinian Perspective», Palestine-Israel Journal of Politics, Economics and Culture, Vol. 25, No. 1&2, 2020, σ. 104-108.

3. Οι «Συμφωνίες του Αβραάμ» και η πολυδιάσπαση του αραβικού κόσμου

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει η ανάλυση της στρατηγικής επιλογής και των κερδών των αραβικών χωρών που προχώρησαν στην επισημοποίηση των σχέσεων τους με το Ισραήλ ενώ παράλληλα θα εξετασθεί η πολυδιάσπαση του αραβικού κόσμου, υπό το βλέμμα των παγκόσμιων δρώντων, κάτι που έχει συνδράμει στην εξέλιξη μιας περιφερειακής αναμέτρησης, των δυο μεγάλων αντίπαλων συνασπισμών κρατών, με μήλον της Έριδος την πολιτική, ιδεολογική και οικονομική ηγεμονία στον ισλαμικό κόσμο.

3.1. Η υπογραφή των «Συμφωνιών του Αβραάμ», η πολιτική και οι στόχοι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και του Μπαχρέιν

Είκοσι έξι χρόνια μετά την δεύτερη Συνθήκη ειρήνης του Ισραήλ με αραβικό κράτος⁶⁵, υπό την διαμεσολάβηση του Αμερικανού Προέδρου, ξεκίνησε η προσπάθεια εξομάλυνσης των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ αραβικών κρατών και Τελ Αβίβ, με τις λεγόμενες «Συμφωνίες του Αβραάμ», ονομασία που στόχευε να τονίσει την κοινή προέλευση Ιουδαϊσμού και Ισλάμ.⁶⁶ Στις 15 Σεπτεμβρίου του 2020, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και Μπαχρέιν, υπέγραψαν στον Λευκό Οίκο των Ηνωμένων Πολιτειών, δια μέσου των Υπουργών Εξωτερικών, σείχη Αμπντουλάχ μπιν Ζαγέντ αλ Ναχαγιάν και Αμπτουλατίφ αλ Ζαγιάνι αντίστοιχα, συμφωνίες εξομάλυνσης των διπλωματικών σχέσεων τους με το Ισραήλ, αναγνωρίζοντας το εβραϊκό κράτος και επισημοποιώντας τις παρασκηνιακές σχέσεις που είχαν αναπτύξει την τελευταία δεκαετία.⁶⁷

⁶⁵ Ισραήλ-Ιορδανία, Συμφωνία «Wadi Araba» 1994 και Ισραήλ-Αίγυπτος, Συμφωνία Κάμπ Ντέιβιντ 1979. Βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτη 9.

⁶⁶ Στις 13 Αυγούστου, ο Λευκός Οίκος ανακοίνωσε την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ Η.Α.Ε. και Ισραήλ, με την επισημοποίηση αυτής να γίνεται ένα μήνα μετά. Αξιοσημείωτη ήταν η επίσκεψη στο Άμπου Ντάμπι, του αρχηγού της Μοσάντ, Γιώσι Κοέν, που διαδραμάτισε ρόλο-κλειδί στην επίτευξη της συμφωνίας, τον οποίο υποδέχθηκε με μεγάλη επισημότητα ο σείχης Ταχνούν μπιν Ζαγιέν, ετεροθαλής αδερφός του σείχη Μοχάμεντ. Η συμφωνία Ισραήλ-Η.Α.Ε. αποτέλεσε έναν θρίαμβο για τον πρέσβη των Η.Α.Ε. στις Η.Π.Α., Γιουσέφ Αλ Οτάμπα. Βλ. The Times of Israel, «Mossad chief meets with UAE security head in Abu Dhabi», 18 August 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesofisrael.com/mossad-chief-meets-with-uae-security-in-abu-dhabi/> (Πρόσβαση: 03/10/2021).

⁶⁷ Βλ. U.S. Department of States, «Abraham Accords Peace Agreement: Treaty of Peace, Diplomatic Relations and Full Normalization Between the UAE and the State of Israel και Abraham Accords: Declaration of Peace, Cooperation and Constructive Diplomatic and Friendly Relations, by the State of Israel and the Kingdom of Bahrain», διαθέσιμες στο: <https://www.state.gov/the-abraham-accords/>.

Τα δυο αραβικά κράτη, τα οποία δεν συγκρούστηκαν με το Ισραήλ (όπως συνέβη με την Αίγυπτο και την Ιορδανία), συνεχίζουν να υποστηρίζουν το αραβικό ειρηνευτικό σχέδιο του 2002, παρόλο που η κίνηση τους αυτή, αποτελεί ουσιαστικά τον ενταφιασμό του «σχεδίου Αμπντάλα», γνωστό ως «έδαφος έναντι ειρήνης».

Για το Ισραήλ, η προνομιακή σχέση με την «πρώην ακτή των πειρατών»⁶⁸, το τοποθετεί στον πυρήνα του χώρου της Μέσης Ανατολής και του Κόλπου, δίνοντας του την δυνατότητα να υπερπηδήσει το παλαιστινιακό εμπόδιο, προκειμένου να σταθεροποιηθεί η δυναμική του, αποκτώντας ισχυρούς περιφερειακούς συμμάχους στη διαμάχη του με το Ιράν. Μπροστά στην κριτική των Παλαιστινίων, για «πισώπλατη μαχαίρα» του πρίγκηπα διαδόχου σείχη Μοχάμεντ Μπιν Ζαγιέντ αλ Ναχαγιάν (Mohammed Bin Zayed - MBZ) προς τον παλαιστινιακό λαό, τα Η.Α.Ε. πρόβαλαν την αναστολή της μερικής προσάρτησης της Δυτικής Όχθης, ως το αντιστάθμισμα στην συμφωνία με το Ισραήλ.⁶⁹ Είναι κοινό μυστικό, όσον αφορά την εσωτερική αντίδραση εντός Εμιράτων (και της Σαουδικής Αραβίας), ότι ενώ η παλαιότερη γενιά μεγάλωσε με το Ισραήλ εχθρό, η νέα γενιά δεν είναι πολύ ένθερμη υποστηρίκτρια των Παλαιστινίων και επιπρόσθετα χρεώνουν στην παλαιστινιακή ηγεσία, την μη επίτευξη συμφωνίας όλα αυτά τα χρόνια με το εβραϊκό κράτος. Η οργανική σύνδεση που θεσπίζει η συμφωνία, δημιουργεί ένα οικονομικό και στρατηγικό συνεχές μεταξύ των πετρομοναρχιών της Αραβικής Χερσονήσου και ενός Λεβάντε, στην καρδιά του οποίου τοποθετείται το Ισραήλ, παραμερίζοντας τις διαφορές τους, προκειμένου να αντιμετωπιστεί δυναμικά και από κοινού το στρατιωτικοποιημένο «σιτικό τόξο» από την Τεχεράνη έως τη Βηρυτό, το οποίο ενισχύθηκε χάρη στη δράση του εκλιπόντος Ιρανού στρατηγού Κασέμ Σολεϊμανί, θανάσιμου εχθρού του Ισραήλ και των Η.Π.Α.⁷⁰

⁶⁸ Τοπωνύμιο που αντιστοιχούσε στην παράκτια ζώνη των σημερινών Η.Α.Ε., κατά τον 18^ο αιώνα. Το επίσημο άνοιγμα της ισραηλινής πρεσβείας στα Η.Α.Ε. έγινε τον Ιούνιο του 2021, ενώ αντίστοιχα των Η.Α.Ε. στο Ισραήλ και συγκεκριμένα στο Τελ Αβίβ (κι όχι στην Ιερουσαλήμ), έγινε ένα μήνα μετά. Βλ. Schneider Tal, « 'Just the beginning': UAE opens Tel Aviv embassy as sides hail ties», The Times of Israel, 14 July 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesofisrael.com/just-the-beginning-uae-opens-tel-aviv-embassy-as-sides-hail-ties/> (Πρόσβαση: 05/10/12).

⁶⁹ Για τον Βενιαμίν Νετανιάχου, δεν είναι αναστολή, αλλά αναβολή, διατηρώντας το δικαίωμα μελλοντικά, να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις του. Βλ. Pollock David, «Half of Emiratis Approve Domestic Policies, But Just 20% Want Israeli Ties», The Washington Institute for Near East Policy, 20 July 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/half-emiratis-approve-domestic-policies-just-20-want-israeli-ties> (Πρόσβαση: 05/10/12). Βλ. επίσης Pollock David and Katz Shaina, «Saudi Public Differs with Some Official Foreign Policies, but not on Sectarian Line», The Washington Institute for Near East Policy, 11 August 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/saudi-public-differs-some-official-foreign-policies-not-sectarian-line>. (Πρόσβαση: 05/10/12).

⁷⁰ Ο εκλιπών Κασέμ Σολεϊμανί υπήρξε ο αρχηγός της δύναμης Κούντς (Quds) των Ιρανών της επανάστασης, ο οποίος δολοφονήθηκε στην Βαγδάτη στις 3 Ιανουαρίου 2020, από αμερικανικό drone.

Για τα Η.Α.Ε., η συμφωνία με το Ισραήλ, προσέφερε πλούσιες μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ευκαιρίες με κυριότερη, την απόκτηση προηγμένων αμερικανικών όπλων.⁷¹ Προτεραιότητα του Άμπου Ντάμπι, του εμιράτου με τα σημαντικότερα πετρελαϊκά αποθέματα, αποτελεί η διατήρηση των ένθερμων σχέσεων με την Ουάσιγκτον και η απόκτηση προηγμένων αμερικανικών όπλων (παρόλο που δεν αναφέρεται ρητά στην συμφωνία), όπως τα καταδρομικά Lockheed Martin F-35 και τα MQ-9 (Reaper) drones. Η αρχική αντίδραση (σκεπτικισμός) του αμερικανικού Κογκρέσο στην πώληση αμερικανικού στρατιωτικού εξοπλισμού, εστίαζε στην πιθανότητα της απώλειας του ποιοτικού στρατιωτικού πλεονεκτήματος του Ισραήλ στην ευρύτερη περιοχή, με τον Βενιαμίν Νετανιάχου ωστόσο, να λαμβάνει υποσχέσεις για επιπλέον στρατιωτική ενίσχυση του Ισραήλ.⁷² Επιπρόσθετα, στόχος του Άμπου Ντάμπι είναι η πρόσβαση στην ισραηλινή υψηλή τεχνολογία και στην άμεση ανάπτυξη επενδυτικών σχημάτων και συνεργασιών, καθώς η «νέα» εξωτερική πολιτική του Εμιράτου στόχευε στην ισχυροποίηση της θέσης του, έναντι των νέων απειλών.⁷³

Βλ. Frisch Hillel, Gilboa Eytan, Hachohen Gershon, Itzhakov Doron and Joffe Alexandrer, «The Soleimani Killing: An Initial Assessment», The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Mideast Security and Policy Studies No. 168, January 2020, σ. 5-13.

⁷¹ Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων, του Διεθνούς Ιδρύματος για την Ειρήνη της Στοκχόλμης οι Ηνωμένες Πολιτείες για την περίοδο 2015-2019, κατείχαν το 48% των παραδόσεων όπλων στην περιοχή MENA. Συγκεκριμένα η Ουάσιγκτον κατέχει τα πρωτεία σε 13 από τις 19 χώρες της περιοχής σε προμήθεια όπλων. Μαρόκο (91%), Ισραήλ (78%), Σ. Αραβία (74%), Ιορδανία (73%), Κουβέιτ (70%), Η.Α.Ε. (68%) και Κατάρ (50%). Βλ. Hartung William, «The Art of Weapons Deal in the Age of Trump», Washington Report on Middle East Affairs, Nov/Dec 2020, Vol. XXXIX, No. 7, σ. 36-38.

⁷² Το Ισραήλ διαθέτει μια από τις καλύτερες αεροπορικές δυνάμεις στον κόσμο. Το 2016 απέκτησε επιπλέον 50 αεροσκάφη F-35 (διέθετε ήδη 20), λαμβάνοντας υποσχέσεις για περαιτέρω ενίσχυση τέσσερα χρόνια μετά. Βλ. Bejnam Reza, «America's Devastating Legacy of Endless Wars in the Middle East» και McArthur ShirI, «U.S. Plans to Sell F-35s and MQ-9B Drones to the UAE Draw Congressional Criticism», Washington Report on Middle East Affairs, January/February 2021, Vol. XL, No. 1, σ. 38-41. Βλ. επίσης Congressional Research Service, «Israel's Qualitative Military Edge and Possible U.S. Arms Sales to the United Arab Emirates», CRS Report R46580, 26 October 2020. Διαθέσιμο στο: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R46580> (Πρόσβαση: 05/10/2021).

⁷³ Απειλές όπως η κρίση με το Κατάρ (2017), ο αυξανόμενος ανταγωνισμός στην Ανατολική Αφρική και Μεσόγειο, η αποχώρηση των Η.Π.Α. από την συμφωνία με το Ιράν (2018), το δεύτερο κύμα των αραβικών εξεγέρσεων σε Σουδάν και Αλγερία το 2018, Ιράκ και Λίβανο το 2019, η αποχώρηση των στρατευμάτων από τον πόλεμο στην Υεμένη καθώς και η έξαρση της πανδημίας του Covid-19. Βλ. Ebtesam Al Ketbi, «Contemporary Shifts in UAE Foreign Policy: From the Liberation of Kuwait (1991) to the Abraham Accords (2020) », Israel Journal of Foreign Affairs, Vol. 14, No. 3, σ. 391-398.

Στις 31 Αυγούστου 2020, πραγματοποιήθηκε η πρώτη εμπορική πτήση (EI AI 971) που εγκαίνιασε την σύνδεση μεταξύ του αεροδρομίου Μπέν Γκουριόν και του Άμπου Ντάμπι, στην οποία συμμετείχε μια σημαντική ισραηλινή και αμερικανική αντιπροσωπεία, μέλος της οποίας ήταν και ο γαμπρός του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών, Τζάρεντ Κούσνερ.⁷⁴ Η διαμόρφωση των διπλωματικών σχέσεων επέφερε όπως ήταν αναμενόμενο την ανάπτυξη και των οικονομικών δεσμών με το επίσημο ενδιαφέρον των Εμιράτων για την εκμετάλλευση των λιμένων, Ελιάτ και Χάιφας, από την DP World, της οποίας η προσπάθεια για θαλάσσια ηγεμονία στην ευρύτερη περιοχή ξεκίνησε το 2005, εξαγοράζοντας 49 τερματικούς λιμενικούς σταθμούς, προκειμένου να αποκτήσει και να διατηρήσει το ρόλο του διαμετακομιστικού κόμβου.⁷⁵

Όσον αφορά την υπογραφή της Συμφωνίας Μπαχρέιν-Ισραήλ, θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι το Ριάντ έδωσε το πράσινο φως στο Μπαχρέιν⁷⁶, όπου η πλειονότητα είναι σιίτες αλλά το καθεστώς σουνιτικό. Το νησιωτικό αυτό κράτος, ευρισκόμενο ανάμεσα στο Κατάρ και την Σαουδική Αραβία, εξαρτάται από την στήριξη του Ριάντ, η συμμετοχή του οποίου μαζί με τα Η.Α.Ε. στην επιχείρηση «Ασπίδα της Χερσονήσου», υπήρξε καταλυτική στην καταστολή της εξέγερσης, στις 14 Μαρτίου 2011. Το Μπαχρέιν είναι το μόνο αραβικό κράτος του Κόλπου με αυτόχθονες εβραϊκές κοινότητες, οι οποίες βρίσκονταν υπό την προστασία του Βασιλιά Χαμάντ μπιν Ίσα Αλ Χαλίφα, καθώς ο ίδιος ακολουθεί μια πολιτική διαθρησκευτικού διαλόγου και ειρηνικής συνύπαρξης.⁷⁷

⁷⁴ Μία από τις συνέπειες των «Συμφωνιών του Αβραάμ» και κέρδος για το Ισραήλ είναι και η συντόμηση των αεροπορικών δρομολογίων προς την Ανατολική Ασία για τουριστικές, επιχειρηματικές και εμπορευματικές πτήσεις.

⁷⁵ Στην προσπάθεια τους αυτή, τα Εμιράτα βρέθηκαν αντίπαλοι με την Κίνα, η οποία προκειμένου να αποκτήσει αρκετές βάσεις για τους «νέους δρόμους του μεταξισμού» (OBOR- One Belt One Road), δημιούργησε αρκετές εντάσεις, με ορατές ήδη στον ανταγωνισμό των δύο χωρών για το λιμάνι του Τζιμπουτί, που βρίσκεται στο στρατηγικό σημείο των στενών του Μπαμπ Ελ-Μαντέμπ, στην έξοδο της Ερυθράς θάλασσας στον Ινδικό Ωκεανό. Επιπλέον η ανάμειξη των Η.Α.Ε. στο Ισραήλ φάνηκε και στο ποδόσφαιρο, με την απόκτηση της Μπεϊτάρ Ιερουσαλήμ από την Abu Dhabi Investment Authority (η κεφαλαιοποίηση της οποίας εκτιμάται στα 870 δισεκατομμύρια δολάρια). Βλ. Kepel Gilles, «Συμμαχία και Ρήξεις. Από τη Μέση Ανατολή έως τις ευρωπαϊκές συνοικίες», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2021, σ. 86-87 και 159-160. Βλ. επίσης Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 10.

⁷⁶ Η υποστήριξη της Σαουδικής Αραβίας στις «Συμφωνίες του Αβραάμ» φαίνεται και από την άδεια που χορηγήθηκε στα ισραηλινά αεροσκάφη για πτήσεις στον εναέριο χώρο του βασιλείου από και προς τα Η.Α.Ε. και το Μπαχρέιν. Βλ. Strategic Comments, «The Abraham Accords: Israel-Gulf Arab Normalisation», Vol. 26, Issue 8, November 2020, σ. 4-5.

⁷⁷ Βλ. Henderson Simon, «Bahrain Move Toward Israel Risk Domestic Reaction», The Washington Institute for Near East Policy, 11 September 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.washingtoninstitute.org/pdf/view/995/en> (Πρόσβαση: 05/10/2021).

Επιπρόσθετα υπό τον φόβο της σημαντικής επιρροής του Ιράν στην σιιτική κοινότητα του κράτους, όντας η πλειοψηφία, η συνεχής υποστήριξη των Η.Π.Α. αποτελεί αναγκαία επιδίωξη για την σουνιτική δυναστεία που βρίσκεται στην εξουσία.⁷⁸

Η επιρροή της Ουάσιγκτον στο Μπαχρέιν είναι σημαντική, δεδομένης και της παρουσίας του αρχηγείου του 5^{ου} Αμερικανικού Στόλου και της έδρα της Κεντρικής Διοίκησης Ναυτικών Δυνάμεων (NAVCENT). Τα τελευταία χρόνια, η Μανάμα διατηρεί μια χαλαρή στάση απέναντι στο Ισραήλ, γεγονός που φαίνεται με τη δήλωση για τον τερματισμό του μποϊκοτάζ το 2005 και είναι σίγουρο ότι οι συνεχόμενες αμερικανικές πιέσεις, ενέτειναν την εξομάλυνση των σχέσεων τους. Στο εσωτερικό του, σοβαρές αντιρρήσεις εναντίον της Συμφωνίας υπήρξαν από την κύρια αντιπολιτευτική ομάδα, al-Wefaq, μια συμφωνία ωστόσο που διέφερε σημαντικά από αυτή των Η.Α.Ε. ως προς τον σκοπό της (κοινό ανακοινωθέν-Joint Communiqué), υποδηλώνοντας ότι το Μπαχρέιν υπέγραψε μεν την Συμφωνία με το Ισραήλ, όμως προχωρά σταθερά και προσεκτικά, λόγω της εσωτερικής κριτικής, που οξύνθηκε στα τέλη του Σεπτεμβρίου 2021, με το άνοιγμα της ισραηλινής πρεσβείας στη Μανάμα.⁷⁹ Επιπρόσθετα το Μπαχρέιν, το οποίο επωφελήθηκε λιγότερο σε σχέση με τα Η.Α.Ε. (όπως και με τα άλλα δυο κράτη που θα εξετασθούν παρακάτω) από τα αμερικανικά ανταλλάγματα, ωστόσο κέρδισε την αναγνώριση της ισλαμικής αντιστασιακής ομάδας, γνωστή ως Σαράγια αλ Μοχτάρ (Saraya al-Mokhtar), ως τρομοκρατική ομάδα σύμφωνα με τη νομοθεσία των Η.Π.Α.⁸⁰

Σχεδόν μια δεκαετία μετά τη «θύελλα» των αραβικών εξεγέρσεων και των σημαντικών επιπτώσεων που είχαν στον αραβικό κόσμο, οι παραπάνω συμφωνίες εξομάλυνσης μπορούν κάλλιστα να αποδειχθούν ως οι «σεισμοί» σημαντικού μεγέθους, οι οποίοι μπορούν να δημιουργήσουν ένα νέο τοπίο σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική και τον Κόλπο.⁸¹

⁷⁸ Βλ. Even Shmuel, Fadlon Tomer and Guzansky Yoel, «The Economic-Strategic Dimension of the Abraham Accords», Institute for National Security Studies (INSS), Insight No.1388, 12 October 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.inss.org.il/publication/abraham-accords-economic-dimension/> (Πρόσβαση: 06/10/2021).

⁷⁹ Αξίζει να σημειωθεί ότι το Μπαχρέιν έχει ήδη αντιμετωπίσει μια απόπειρα τρομοκρατικής επίθεσης πιθανόν ως απάντηση στην απόφαση για εξομάλυνση των σχέσεων με το Ισραήλ. Βλ. Guzansky Yoel and Marshall Zachary, «The Abraham Accords: Immediate Significance and Long-Term Implications», Israel Journal of Foreign Affairs, Vol. 14, Issue 3, 30 October 2020, σ. 379-389. Διαθέσιμο στο: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23739770.2020.1831861> (Πρόσβαση: 04/10/2021).

⁸⁰ Βλ. Singer Joel, «The Abraham Accords: Normalization Agreements Signed by Israel with the U.A.E., Bahrain, Sudan, and Morocco», International Legal Materials, Vol. 60, Issue 3, June 2021, σ. 448-463.

⁸¹ Βλ. Feuer Sarah, «UAE-Israel Peace is Revealing the Middle East's Faultlines», The National Interest, 26 September 2020. Διαθέσιμο στο: <https://nationalinterest.org/blog/middle-east-watch/uae-israel-peace-revealing-middle-east-faultlines-169689> (Πρόσβαση: 07/10/2021).

Βέβαια, τα δυο αυτά αραβικά κράτη, δεν είναι απόλυτα δεσμευμένα με τις παραπάνω συμφωνίες καθώς διατηρούν το θεολογικό δικαίωμα «taqiyya», που έχει μια μουσουλμανική δύναμη να παραιτηθεί από μια συνθήκη, όταν αυτή υπογράφεται σε μια στιγμή αδυναμίας, όπως η πίεση που δέχονται από την πολιτική του Ιράν, την οποία θεωρούν ως απειλή εναντίον τους.⁸²

Ανεξαρτήτως της τήρησης ή και της επέκτασης των Συμφωνιών αυτών, γεγονός είναι ότι η Μέση Ανατολή διέρχεται μιας νέα περιόδου ανακατατάξεων και αναπροσαρμογών, πυρήνα της οποίας αποτελούν οι οικονομικές σχέσεις μεταξύ των χωρών που συμμετέχουν στις «Συμφωνίες του Αβραάμ». Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές, οι Συμφωνίες αυτές ανοίγουν ένα νέο κεφάλαιο στην οικονομική ανάπτυξη προς ένα κοινό όραμα για οικονομική ευημερία, προκειμένου να αλλάξουν οι συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί και τρέφουν τις συγκρούσεις δεκαετιών, στην ευρύτερη περιοχή.⁸³ Ωστόσο, αν και τα κράτη που υπέγραψαν τις Συμφωνίες του Αβραάμ φαίνεται να ευνοούνται πολιτικά και οικονομικά -σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό- αυτό δεν σημαίνει ότι η μεταξύ τους συνεργασία θα συνεχιστεί ή και θα διευρυνθεί και, πολύ περισσότερο, ότι θα συμβάλλουν στην ειρήνευση της περιοχής εφ' όσον το Παλαιστινιακό Ζήτημα παραμένει άλυτο.

3.2. Η υπογραφή των «Συμφωνιών του Αβραάμ», η πολιτική και οι στόχοι του Σουδάν και του Μαρόκου

Τον Οκτώβριο του 2020, ακολούθησε η σειρά του Σουδάν να αναγνωρίσει το κράτος του Ισραήλ και να αναπτύξει διπλωματικές σχέσεις μαζί του. Για το Σουδάν που βρισκόταν εν μέσω πολιτικών ανακατατάξεων,⁸⁴ η αναγνώριση του εβραϊκού κράτους αποτέλεσε την κατάλληλη ευκαιρία προκειμένου η χώρα να αφαιρεθεί από τον κατάλογο της αμερικανικής κυβέρνησης με τα κράτη που υποθάλπουν την ισλαμική τρομοκρατία, όντας σε αυτήν από το 1993.

⁸² Αυτό γίνεται εύκολα κατανοητό από το γεγονός ότι τα δυο αυτά κράτη δεν έχουν στρατηγικό βάθος και οι πληθυσμοί τους είναι σε μεγάλο βαθμό ξένοι. Στα Η.Α.Ε., το 85% του πληθυσμού είναι αλλοδαποί όπως και στο Μπαχρέιν το 54%, οι οποίοι είναι κυρίως σίτες αλλοδαποί, που υποστηρίζονται από το Ιράν, το οποίο είναι αρνητικό-εχθρικό σε οποιαδήποτε συμφωνία με το Ισραήλ. Βλ. Trígano Shmuel, «The Abraham Accords: Contrasting Reflections», The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Mideast Security and Policy Studies No. 188, March 2021, σ. 4-14.

⁸³ Βλ. Egel Daniel, Efron Shira and Robinson Linda, «Peace Dividend Widening the Economic Growth and Development Benefits of the Abraham Accords», RAND Corporation, March 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA1149-1.html> (Πρόσβαση: 09/10/2021).

⁸⁴ Στις 11 Απριλίου του 2019 έλαβε χώρα η εξέγερση κατά του δικτάτορα Ομάρ ελ-Μπασίρ και έκτοτε τα ηνία της χώρας έχει πάρει η μεταβατική κυβέρνηση με επικεφαλής τον Αμπντάλα Χάμντοκ και του Στρατηγού Αμπντελ Φάταχ αλ-Μπουρχάν.

Η απόφαση αυτή αποτελεί αρμοδιότητα του Κογκρέσου, κι όχι του Προέδρου, καθώς στη χώρα έχουν επιβληθεί οικονομικές κυρώσεις για τις επιθέσεις κατά των αμερικανικών πρεσβειών στο Ναϊρόμπι και το Νταρ ες-Σαλαάμ (1998), όπως επίσης και τον βομβαρδισμό του πλοίου USS Cole (2000), πρελούδια της 11 Σεπτεμβρίου 2001.

Υπό την αιγίδα του Ντόναλντ Τραμπ, στις 23 Οκτωβρίου, παρουσία δημοσιογράφων πραγματοποιήθηκε τηλεφωνική επικοινωνία μεταξύ του Βενιαμίν Νετανιάχου και του Αμπντάλα Χάμντοκ, όπου αποφασίσθηκε να προχωρήσουν στην εξομάλυνση των διπλωματικών τους σχέσεων και ταυτόχρονα να αφαιρεθεί η χώρα από τη λίστα των κρατών που στηρίζουν την τρομοκρατία.⁸⁵ Για να το επιτύχει αυτό, το Χαρτούμ κατάφερε να συγκεντρώσει 335 εκατομμύρια δολάρια ως αποζημίωση για τα θύματα των παραπάνω βομβιστικών ενεργειών. Η ομαλοποίηση των σχέσεων Σουδάν και Ισραήλ, έδωσε την δυνατότητα στο δεύτερο να χρησιμοποιεί τον εναέριο χώρο του Σουδάν, ελαχιστοποιώντας τον χρόνο πτήσεων προς την Λατινική Αμερική ενώ ταυτόχρονα έδωσε στο πρώτο την ευκαιρία να επενδύσει στην ισραηλινή τεχνολογία προς όφελος του αγροτικού τομέα. Παράλληλα έδωσε την δυνατότητα στην απέναντι πλευρά της Ερυθράς θάλασσας, στο Ριάντ και το Άμπου Ντάμπι, να εκδηλώσουν το ενδιαφέρον τους για επενδύσεις δισεκατομμυρίων δολαρίων σε αυτήν την αγροτική χώρα και ταυτόχρονα μέσω της εταιρείας λιμένων DP World, τα Η.Α.Ε. να επενδύσουν και να εκμεταλλευτούν τα λιμάνια στο Πορτ Σουδάν και το Σοακίν.⁸⁶

Για το Χαρτούμ, η κίνηση αυτή αποτελεί μεγάλη αλλαγή, καθώς αφήνει πίσω του το ψήφισμα που υπογράφηκε στην ομώνυμη πόλη την επομένη του πολέμου του 1967 (1 Σεπτεμβρίου), στο οποίο τα (εννέα) υπογραφέντα αραβικά κράτη, δεσμεύονταν με τον κανόνα των «τριών όχι», να αρνηθούν στο Ισραήλ οποιαδήποτε πρόταση για ειρήνη, διαπραγμάτευση και αναγνώριση.⁸⁷

⁸⁵ Τα δυο κράτη έχουν έρθει αντιμέτωπα στο παρελθόν, καθώς δυνάμεις του Σουδάν πολέμησαν στο πλευρό της Αιγύπτου το 1948 και το 1967, ενώ το Ισραήλ βοήθησε το 1968 την εξέγερση στο νότιο Σουδάν προσφέροντας εξοπλισμό και εκπαίδευση στους αντάρτες του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού, συμβάλλοντας στην ανεξαρτητοποίηση του, το 2011. Επιπλέον υπό τον δικτάτορα Ομάρ ελ-Μπασίρ, η χώρα αποτελούσε συνδετικό κρίκο μεταξύ του Ιράν και της Χαμάς, για την μεταφορά όπλων.

⁸⁶ Τα δυο αυτά λιμάνια, κατέχουν στρατηγική θέση, όντας απέναντι από την πόλη της Μέκκα και στη διαδρομή των πετρελαιοφόρων μεταξύ των στενών του Μπαμπ ελ-Μαντέμ και της διώρυγας του Σουέζ. Βλ. Kerel Gilles, ο.π., σ. 58-60 και 174-179.

⁸⁷ Βλ. Yaari Ehud, «The Sudan Agreement: Implications of Another Arab-Israel Milestone», The Washington Institute for Near East Policy, Policy Analysis/PolicyWatch 3396, 26 October 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/sudan-agreement-implications-another-arab-israel-milestone> (Πρόσβαση: 09/10/2021).

Αυτή η εκπληκτική μεταστροφή του Σουδάν, επικρίθηκε έντονα από τη Χαμάς, ο εκπρόσωπος τύπου της οποίας, Χαζέμ Κασέμ, δήλωσε ότι πρόκειται για ένα «πολιτικό αμάρτημα που υποθηκεύει το μέλλον του παλαιστινιακού λαού και είναι αντίθετο στα συμφέροντα του Σουδάν». ⁸⁸ Στόχος του Χαρτούμ, με την επίσημη υπογραφή της συμφωνίας στις 6 Ιανουαρίου 2021, ήταν η άρση των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στη χώρα, εξ' αιτίας των σφαγών στο Νταρφούρ ⁸⁹ και βεβαίως η ελπίδα σε διεθνή οικονομική βοήθεια λόγω του εξωτερικού χρέους που ανέρχεται σε 60 δισεκατομμύρια, καθώς και η δυνατότητα πρόσβασης σε διεθνή δανεισμό ύψους ενός δισεκατομμυρίου δολαρίων ετησίως, από την Παγκόσμια Τράπεζα. ⁹⁰ Τις τελευταίες μέρες ωστόσο, η χώρα βυθίζεται στη δίνη του νέου πραξικοπήματος, καθώς μετά τις έντονες διαμαρτυρίες του λαού για τη μη επίτευξη των στόχων της μεταβατικής κυβέρνησης, ⁹¹ ο στρατηγός Άμπντελ Φάταχ αλ Μπουρχάν, ανακοίνωσε τη διάλυση της μεταβατικής κυβέρνησης και του Συμβουλίου Εθνικής Κυριαρχίας, κηρύσσοντας τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, αναβάλλοντας έτσι την επικύρωση της συμφωνίας με το Ισραήλ επ' αόριστον. ⁹²

⁸⁸ Βλ. France24, «Netanyahu lauds Sudan deal, while Palestinians lament», 23 October 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.france24.com/en/live-news/20201023-netanyahu-lauds-sudan-deal-while-palestinians-lament> (Πρόσβαση: 09/10/2021).

⁸⁹ Ο πόλεμος στο Νταρφούρ, ξέσπασε το 2003 ανάμεσα στην κυβέρνηση του δικτάτορα Όμαρ ελ-Μπασίρ και σε αφρικανικές φυλές που απαιτούσαν την προστασία των δικαιωμάτων τους και μεγαλύτερη συμμετοχή στην πολιτική ζωή. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΗΕ, 300.000 νεκρούς και εκατομμύρια εκτοπισμένους ήταν οι συνέπειες αυτού του πολέμου.

⁹⁰ Βλ. US Department of States, «The Abraham Accords Declaration», διαθέσιμη στο: <https://www.state.gov/the-abraham-accords/> και The Times of Israel, «Sudan signs 'Abraham Accords' with US, paving way for Israel normalization», 6 January 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesofisrael.com/sudan-signs-abraham-accords-with-us-paving-way-for-israel-normalization/> (Πρόσβαση: 09/10/2021).

⁹¹ Οι στόχοι που τέθηκαν από την μεταβατική κυβέρνηση του Σουδάν ήταν εξαρχής, η διενέργεια δημοκρατικών εκλογών στη χώρα μετά από 30 χρόνια δικτατορίας και η άμεση οικονομική ανάπτυξη. Βλ. Africa News, «Hundreds of Sudanese protest in Khartoum, call for the fall of transition govt», 16 October 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.africanews.com/2021/10/16/hundreds-of-sudanese-protest-in-khartoum-call-for-the-fall-of-transition-govt/> (Πρόσβαση: 17/10/2021).

⁹² Οι περισσότεροι πολιτικοί ηγέτες των μεταβατικών αρχών του Σουδάν συνελήφθησαν, ενώ έντονες ήταν και οι διεθνείς αντιδράσεις για την κατάσταση που διαμορφώνεται στο Σουδάν με τις Η.Π.Α. να διακόπτουν την οικονομική βοήθεια προς τη χώρα έως ότου αποκατασταθεί η πολιτική κυβέρνηση. Ένα μήνα μετά, και συγκεκριμένα στις 22 Νοεμβρίου 2021, ο Αμντάλα Χάμντοκ, επανήλθε στην πρωθυπουργία με στόχο τον σχηματισμό κυβέρνησης, κατόπιν συμφωνίας που υπέγραψε με τον στρατηγό Μπουρχάν. Για να τεθεί σε εφαρμογή η συμφωνία με το Ισραήλ, θα πρέπει να επικυρωθεί από τη νομοθετική εξουσία, της νέας κυβέρνησης που θα εκλεχθεί.

Βλ. Huffingtonpost, «Σουδάν: Νεκροί και τραυματίες στις διαδηλώσεις κατά του πραξικοπήματος», 26 Οκτωβρίου 2021. Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/entry/soedan-nekroi-kai-traematies-stis-diadeloseis-kata-toe-praxikopematos_gr_6176e2b3e4b03072d6fa3626 (Πρόσβαση: 28/10/2021) και Africa News, «Sudan's reinstated PM Hamdok resumes duties», 22 November 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.africanews.com/2021/11/22/sudan-s-reinstated-pm-hamdok-resumes-duties/> (Πρόσβαση: 02/12/2021).

Τέλος, τη σειρά των κρατών που αναγνώρισαν το κράτος του Ισραήλ, κλείνει το Μαρόκο, το οποίο διατηρούσε πάντοτε καλές σχέσεις με το Ισραήλ καθώς αποτελεί τον δεύτερο εμπορικό εταίρο του Τελ Αβίβ στον αραβικό κόσμο μετά την Αίγυπτο. Στις αρχές Δεκεμβρίου του 2020, το Ραμπάτ προχώρησε στην αναγνώριση του Ισραήλ, εκμεταλλευόμενο στο έπακρο το αμερικανικό αντάλλαγμα της αναγνώρισης της μαροκινής κυριαρχίας επί της Δυτικής Σαχάρας.⁹³ Η διαφιλονικούμενη αυτή περιοχή αναγνωρίστηκε επισήμως από την Ουάσιγκτον ως τμήμα του βασιλείου του Μαρόκου, ένα περίπου μήνα μετά τις εξελίξεις στη Δυτική Σαχάρα, που σηματοδότησαν την κατάρρευση της 30χρονης εκεχειρία, υπό την διαμεσολάβηση του ΟΗΕ.⁹⁴

Οι διεθνείς δρώντες, Ηνωμένα Έθνη, Ευρωπαϊκή Ένωση και Αφρικανική Ένωση, επανέλαβαν την υποστήριξή τους στη ειρηνική επίλυση της διαφοράς μέσω των διαδικασιών των Ηνωμένων Εθνών, διατηρώντας χαμηλούς τους τόνους.⁹⁵ Πέρα όμως από την Δυτική Σαχάρα, το Μαρόκο κέρδισε και ένα αμερικανικό πακέτο επενδύσεων, αξίας τριών δισεκατομμυρίων δολαρίων, για τον κοινωνικό τομέα καθώς και την αγορά στρατιωτικού εξοπλισμού ύψους ενός δισεκατομμυρίου δολαρίων.⁹⁶ Προς μεγάλη έκπληξη των αραβικών κρατών (κι όχι μόνο), η αμερικανο-ισραηλινή επιτροπή δημοσίων υποθέσεων (AIPAC), τον Δεκέμβριο του 2020, αποφάσισε ότι δεν θα αντιταχθεί, στην πώληση αμερικανικών όπλων προς τα αραβικά κράτη των «Συμφωνιών του Αβραάμ», όπως συνήθιζε να κάνει τόσα χρόνια.⁹⁷

⁹³ Βλ. White House, «President Donald J. Trump Has Brokered Peace Between Israel and the Kingdom of Morocco», 11 December 2020. Διαθέσιμο στο: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-brokered-peace-israel-kingdom-morocco/> (Πρόσβαση: 10/10/2021).

⁹⁴ Στις 13 Νοεμβρίου, ξέσπασαν ταραχές ανάμεσα στο μέτωπο Πολισάριο και το Μαρόκο, τερματίζοντας ουσιαστικά την εκεχειρία που είχε επιτευχθεί από το 1991. Βλ. Eichensehr Kristen, «United States Recognizes Morocco's Sovereignty Over Western Sahara», *American Journal of International Law*, Vol. 115, Issue 2, 19 April 2021, σ. 318-323.

Σχετικά με τη διαφιλονικούμενη περιοχή της Δυτικής Σαχάρας μεταξύ Μαρόκου και Αλγερίας, βλ. Κεφαλά Βιβή, «Βόρεια Αφρική: Εσωτερική πολιτική/περιφερειακές και διεθνείς σχέσεις», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 2015, σ. 196-200.

⁹⁵ Βλ. Lebovich Andrew, «Why the Western Sahara dispute could escalate conflicts across North Africa and the Sahel», *European Council on Foreign Relations (ECFR)*, 17 December 2020. Διαθέσιμο στο: <https://ecfr.eu/article/why-the-western-sahara-dispute-could-escalate-conflicts-across-north-africa-and-the-sahel/> (Πρόσβαση: 11/10/2021).

⁹⁶ Βλ. Joffé George, «Morocco: as you make your bed...», *The Journal of North African Studies*, Vol. 26, No. 2, 06 January 2021, σ. 179-187. Διαθέσιμο στο: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13629387.2021.1870344> (Πρόσβαση: 12/10/2021).

⁹⁷ Η Αμερικανική Εβραϊκή Επιτροπή έχει καλέσει την κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν να τιμήσει τις δεσμεύσεις των «Συμφωνιών του Αβραάμ» τόσο με τα Η.Α.Ε., όσον αφορά την πώληση των F-35 και με το Μαρόκο όσον αφορά την κυριαρχία του επί της Δυτικής Σαχάρας και την αγορά όπλων. Βλ. Jacobs Anna, «Abraham Accords Bring Stronger Trilateral ties for Israel, UAE and Morocco», *Arab Gulf State*

Στην αντίδραση της Παλαιστινιακής Αρχής, για την ομαλοποίηση των σχέσεων Ισραήλ-Μαρόκου, ο βασιλιάς Μοχάμεντ ΣΤ', διαβεβαίωσε τον Μαχμούντ Αμπάς ότι παραμένει ενεργή η δέσμευση του προέδρου της επιτροπής Αλ-Κοντς (Al Quds, «η Αγία»: η Ιερουσαλήμ, που δημιουργήθηκε από τον Οργανισμό Ισλαμικής Διάσκεψης), για τη διαφύλαξη της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της «Αγίας Πόλης» καθώς και η υποστήριξη στον παλαιστινιακό σκοπό για την επίτευξη της λύσης των δύο κρατών.⁹⁸ Ο κοινός εχθρός των δυο κρατών, η Τεχεράνη, θεωρείται από το Ραμπάτ ως ο πιο επικίνδυνος αντίπαλός του (μαζί με την Χεζμπολάχ), καθώς εμπλέκονται σε ανατρεπτικές ενέργειες κατά του μαροκινού βασιλείου, εξοπλίζοντας και εκπαιδεύοντας το μέτωπο Πολισάριο.⁹⁹

Από την άλλη μεριά, δεν μπορεί να παραληφθεί το γεγονός ότι ο Μαροκινός μονάρχης διατηρεί στενές σχέσεις με τους Μαροκινούς Εβραίους του εξωτερικού, κάτι που γίνεται αντιληπτό και από την χρηματοδότηση για την κατασκευή συναγωγών μαυριτανικού ρυθμού στο Ισραήλ, καθώς οι περίπου 800.000 Ισραηλινοί μαροκινής καταγωγής έχουν διατηρήσει πολύ ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα καταγωγής τους.¹⁰⁰ Τον Αύγουστο του 2021, πραγματοποιήθηκε η πρώτη επίσημη επίσκεψη Ισραηλινού αξιωματούχου στο Μαρόκο (δυο εβδομάδες πριν, καθιερώθηκαν οι απευθείας εμπορικές πτήσεις), με τον Υπουργό Εξωτερικών του Ισραήλ, Γιαΐρ Λαπίντ, να δηλώνει πως πρόκειται για μια «ιστορική επίσκεψη», στην χώρα όπου η εβραϊκή κοινότητα αποτελεί την μεγαλύτερη στη Βόρεια Αφρική, με στόχο να συναφθούν τρεις νέες συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών.¹⁰¹

Institute of Washington (AGSIW), 10 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://agsiw.org/abraham-accords-bring-stronger-trilateral-ties-for-israel-uae-and-morocco/> (Πρόσβαση: 12/10/2021).

⁹⁸ Βλ. Eichensehr Kristen, «Trump Administration Brokers Accords to Normalize Relations Between Israel and Six Countries», American Journal of International Law, Vol. 115, No. 1, January 2021, σ. 115-119.

⁹⁹ Τον Μάιο του 2018, το Μαρόκο απέλασε τον Ιρανό πρέσβη, λόγω των αποδείξεων ότι η Τεχεράνη δια μέσου της πρεσβείας της στο Αλγέρι, εξοπλίζει με όπλα το μέτωπο Πολισάριο. Βλ. Bouchnik-Chen Raphael, «The Renewed Western Sahara Conflict and the Abraham Accords», The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Center Perspectives Paper No. 1843, 10 December 2020. Διαθέσιμο στο: <https://besacenter.org/western-sahara-conflict/> (Πρόσβαση: 16/10/2021).

¹⁰⁰ Βλ. Kepel Gilles, ο.π., σ. 60-61.

¹⁰¹ Βλ. Ahmed Eljechimi, «Morocco hails Israel ties during envoy's visit, urges peace with Palestinians», Reuters, 11 August 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.reuters.com/world/middle-east/israels-top-diplomat-makes-first-visit-morocco-since-upgrade-ties-2021-08-11/> (Πρόσβαση: 16/10/2021).

Ένα χρόνο μετά και συγκεκριμένα στις 24 Νοεμβρίου 2021, οι δυο χώρες υπέγραψαν μια συμφωνία ορόσημο που θέτει τα θεμέλια για συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας, με πιθανή ανταλλαγή πληροφοριών και μελλοντικές πωλήσεις όπλων.¹⁰²

Όπως προκύπτει, η υπογραφή των «Συμφωνιών του Αβραάμ», συνιστά μια σοβαρή ανατροπή στην εξωτερική πολιτική που ακολούθησαν τα τέσσερα αυτά αραβικά κράτη εδώ και δεκαετίες. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι νομιμοποιούν την αλλαγή της στάσης τους επικαλούμενα τον πολιτικό ρεαλισμό και την ανάγκη διαμόρφωσης μιας νέας τάξης πραγμάτων που απαιτεί την εξομάλυνση με διπλωματικά μέσα, στην πραγματικότητα επιδιώκουν την εσωτερική τους ενίσχυση, η οποία όμως είναι αμφίβολη εφ' όσον οι πραγματικές αιτίες και τα εσωτερικά τους προβλήματα δεν επιλύονται. Αντίθετα, οι Συμφωνίες αυτές είναι πιθανόν να παροξύνουν τις εσωτερικές αντιπαλότητες, ενώ διχάζουν ακόμα περισσότερο τον αραβικό κόσμο και διευρύνουν το χάσμα ανάμεσα στις αραβικές ηγεσίες και την κοινή γνώμη των χωρών τους.

3.3. Οι επιδράσεις των «Συμφωνιών του Αβραάμ» στις περιφερειακές ισορροπίες

Αναμφίβολα οι «Συμφωνίες του Αβραάμ», ενίσχυσαν την περιφερειακή απομόνωση του Ιράν και αποδυνάμωσαν ακόμα περισσότερο τους Παλαιστίνιους, ενώ από την άλλη πλευρά, ενίσχυσαν την Σαουδική Αραβία και το Ισραήλ, το οποίο αναδείχθηκε στον μεγάλο νικητή, καταφέροντας να παραγκωνίσει ακόμα περισσότερο το Παλαιστινιακό Ζήτημα της Μέσης Ανατολής και να βάλει στη θέση του, την αντιπαλότητα μεταξύ των χωρών της «Συμφωνίας του Αβραάμ» και των χωρών του άξονα των Αδελφών Μουσουλμάνων και των σιιτών. Κατά μία άποψη, ο συνασπισμός των κρατών που δημιουργήθηκε από τις «Συμφωνίες του Αβραάμ», ουσιαστικά ύψωσε ένα ισχυρό προπύργιο έναντι της σύμπραξης Αδελφών Μουσουλμάνων και σιιτών, που αναπτύχθηκε κατά τη δεύτερη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα, ανάμεσα στην Τουρκία, το Κατάρ και το Ιράν, καθώς επίσης και στις ομάδες που συνεργάζεται το τελευταίο, όπως η λιβανέζικη Χεζμπολάχ και η παλαιστινιακή Χαμάς.¹⁰³ Ωστόσο, είναι εξαιρετικά αμφίβολο το κατά πόσον πρόκειται για συνασπισμό, ή για συγκυριακή συνεργασία, όπως επίσης είναι αμφίβολη τόσο η διάρκειά του όσο και η αποτελεσματικότητά του.

¹⁰² Το Ισραήλ έχει συνάψει πολλές συμφωνίες ασφαλείας με συμμάχους, αλλά η Συμφωνία του Μαρόκου (μνημόνιο κατανόησης) σηματοδοτεί την πρώτη στο είδος της, με ένα αραβικό κράτος. Βλ. Aljazeera, «Morocco, Israel sign first-ever defense agreement in Rabat», 24 November 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/24/morocco-israel-sign-first-ever-defence-agreement-in-rabat> (Πρόσβαση: 28/11/2021).

¹⁰³ Βλ. Kepel Gilles, ο.π., σ. 57-83. Βλ. επίσης Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 11.

Λόγω των παραπάνω εξελίξεων, αναμενόταν ότι και το Ριάντ θα αναγνώριζε το Ισραήλ, όπως φάνηκε και από τις προθέσεις του πρίγκιπα-διαδόχου Μοχάμεντ μπιν Σάλμαν ήδη από το 2018. Για τη Σαουδική Αραβία, η προσέγγιση με το Ισραήλ σχετίζεται με την αντιμετώπιση της ιρανικής απειλής. Για να επιτευχθεί η εν λόγω συμφωνία όμως, που αποτελεί στοίχημα του διαδόχου του θρόνου, Μοχάμεντ μπιν Σάλμαν, το Ριάντ θα εξετάσει ενδελεχώς δυο βασικές παράμετρούς: την επιτυχία των «Συμφωνιών του Αβραάμ» με τα τέσσερα αραβικά κράτη (μέχρι σήμερα) καθώς και την αντίδραση της κοινής αραβικής γνώμης, όπως σημαντικό ρόλο θα παίζει και η εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών.¹⁰⁴ Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι «Συμφωνίες του Αβραάμ» όχι μόνο δεν είχαν έντονες αντιδράσεις από την πλευρά των αραβικών ηγεσιών, αλλά αντιθέτως Σαουδική Αραβία και Αίγυπτος κατέβαλαν συντονισμένες προσπάθειες ώστε να μην τεθεί ως θέμα στον Αραβικό Σύνδεσμο το αίτημα των Παλαιστινίων να καταδικαστούν επίσημα οι λεγόμενες «Συμφωνίες του Αβραάμ».¹⁰⁵ Ωστόσο, η ομαλοποίηση των σχέσεων Σαουδικής Αραβίας – Ισραήλ, δεν φαίνεται να επίκειται λόγω και της στάσης του βασιλιά της χώρας, ο οποίος μάλλον εκτιμά ότι οι κίνδυνοι από μία τέτοια συμφωνία είναι μεγαλύτεροι από τα οφέλη, όσο δεν επιτυγχάνεται μια δίκαιη λύση στο Παλαιστινιακό Ζήτημα.

¹⁰⁴ Για το Ισραήλ, μια επισημοποίηση των σχέσεων του με την Σαουδική Αραβία θα αποτελέσει τεράστιο βήμα σταθερότητας, καθώς το βασίλειο ασκεί σημαντική επιρροή σε ολόκληρη την περιοχή και κυρίως τον μουσουλμανικό κόσμο, όντας ο φύλακας των δυο ιερών τόπων του Ισλάμ, της Μέκκα και της Μεδίνα (ο μονάρχης της Σαουδικής Αραβίας ονομάζεται και Καντίμ αλ-Χαραμαγιάν, «Υπηρέτης των Ιερών τόπων του Ισλάμ»).

Βλ. Guzansky Yoel, «Saudi Arabia and Normalization with Israel», Institute for National Security Studies (INSS), No. 1396, 29 October 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.inss.org.il/publication/saudia-israel-normalization/> (Πρόσβαση: 17/10/2021).

Βλ. επίσης Winter Ofir and Guzansky Yoel, «Islam in the Service of Peace: Religious Aspects of the Abraham Accord», Institute for National Security Studies (INSS), No. 1379, 06 September 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.inss.org.il/publication/israel-uae-deal-and-islam/> (Πρόσβαση: 17/10/2021).

¹⁰⁵ Σαουδική Αραβία και Αίγυπτος αντιμετωπίζουν από κοινού την ανάπτυξη του σουνιτικού πολιτικού Ισλάμ, αποτελώντας τον μεγαλύτερο εσωτερικό εχθρό, ενώ οι εξαγγελίες (Οραμα 2030) και οι αλλαγές που πρόκειται να επιφέρει ο πρίγκιπας διάδοχος, Μοχάμεντ μπιν Σάλμαν (γνωστός και ως MBS-Mohammed bin Salman), έχουν προκαλέσει σκέψεις και προβληματισμούς στο εσωτερικό της σαουδαραβικής κοινωνίας, με την διεθνή εικόνα του βασιλείου να έχει πληγεί (Υπόθεση Τζαμάλ Κασόγκι). Στην περίπτωση της Αιγύπτου, η πολιτική επιρροή της Χαμάς στη γειτονική Λωρίδα της Γάζας, αποτελεί ένα διαρκές πρόβλημα, λόγω της σύνδεσης της με τους Αδελφούς Μουσουλμάνους.

Βλ. Κεφαλά Βιβή, «Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις: Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιράκ», εκδ. Σιδέρης, Αθήνα 2021, σ. 185-188. Βλ. επίσης Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 12.

Στον υπόλοιπο Κόλπο, το Σουλτανάτο του Ομάν, υποστήριξε τις Συμφωνίες των αραβικών κρατών με το εβραϊκό κράτος, επιβεβαιώνοντας τις καλές σχέσεις με το Ισραήλ, κάτι που φάνηκε και από την επίσκεψη του Πρωθυπουργού Βενιαμίν Νετανιάχου το 2018, αλλά παράλληλα διατηρεί φιλικούς δεσμούς και με το θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν, διατηρώντας την πολιτική της ουδετερότητας που εφαρμόζει η Μουσκάτ.¹⁰⁶ Την ίδια στιγμή, τα άλλα δυο εμιράτα, Κουβέιτ και Κατάρ,¹⁰⁷ διατηρούν σκληρή στάση σε οποιαδήποτε μονομερή προσάρτηση εδαφών του Ισραήλ στη Δυτική Όχθη, καθώς κάτι τέτοιο αντιβαίνει στο Διεθνές Δίκαιο. Η Πόλη του Κουβέιτ, αν και έμμεσα ή άμεσα δεν φαίνεται να συνδέεται με το Ισραήλ, δηλώνει ότι θα αποτελέσει το τελευταίο κράτος που θα ομαλοποιήσει τις σχέσεις της με το εβραϊκό κράτος.¹⁰⁸ Όσο για τη Ντόχα, η σχέση της με το Ισραήλ είναι ιδιαίτερη και σύνθετη, καθώς η χώρα του εμίρη Ταμίμ μπιν Χαμάντ Αλ Θανί αποτελεί τον χρηματοδότη της Χαμάς, συμβάλλοντας στην οικονομική επιβίωση της Λωρίδας της Γάζας, με την συγκατάθεση του εβραϊκού κράτους.¹⁰⁹ Ο αποκλεισμός (εμπάργκο) της Ντόχα το 2017 από το υπόλοιπο Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ), οδήγησε τη χώρα να χειραφετηθεί από την συμμαχία της Αραβικής Χερσονήσου και να έρθει πιο κοντά με τις μη αραβικές περιφερειακές δυνάμεις, ενισχύοντας την γεωστρατηγική της θέση και την οικονομική πολιτική της. Επιπρόσθετα, το Εμιράτο κατέχει και μια σημαντικότερη εγγύηση ασφαλείας, καθώς φιλοξενεί στο έδαφος του την αμερικανική στρατιωτική βάση Αλ Ουντεϊντ, τα αεροπλάνα της οποίας μπορούν ανά πάσα στιγμή να ισοπεδώσουν οποιοδήποτε εχθρό, όπως το Ιράν, σύμμαχο του Κατάρ τα τελευταία χρόνια.¹¹⁰

¹⁰⁶ Βλ. Ulrichsen Kristian and Cafiero Giorgio, «Oman plays it safe on Israel», Middle East Institute (MEI), 27 October 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.mei.edu/publications/oman-plays-it-safe-israel> (Πρόσβαση: 20/10/2021).

¹⁰⁷ Συνολικά υπάρχουν 9 Εμιράτα, με τα υπόλοιπα επτά να αποτελούν το ομοσπονδιακό κράτος των Η.Α.Ε.

¹⁰⁸ Πολλοί αξιωματούχοι στο Κουβέιτ, στενοί συνεργάτες του εμίρη της χώρας, Ναουάφ αλ-Άχμαντ αλ-Τζαμπρ αλ-Σαμπάχ (ανέβηκε στο θρόνο στις 30 Σεπτεμβρίου 2020), υποστηρίζουν ότι για να προβεί η χώρα τους σε οποιαδήποτε κίνηση ομαλοποίησης των σχέσεων τους με το Ισραήλ, θα πρέπει να υπάρξει πρώτα μια μεγάλη θετική πρόοδος στο Παλαιστινιακό ζήτημα. Βλ. Delozier Elana, «The Normalization Deal Splits the Gulf States-for Now», The Washington Institute for Near East Policy, Policy Analysis/PolicyWatch 3366, 18 August 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/normalization-deal-splits-gulf-states-now> (Πρόσβαση: 21/10/2021).

¹⁰⁹ Το Κατάρ αποτελεί τον άμεσο χρηματοδότη της Λωρίδας της Γάζας και επιπλέον έχει βοηθήσει σημαντικά, στην αποκατάσταση των καταστροφών που προκλήθηκαν από τις ισραηλινές επιχειρήσεις, «Συμπαγές Μολύβι» 27 Δεκεμβρίου-18 Ιανουαρίου 2009 και «Προστατευτική Αιχμή» 8 Ιουλίου-26 Αυγούστου 2014. Σχετικά με τις επιχειρήσεις του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χρονολόγιο.

¹¹⁰ Η ρήξη στις σχέσεις του Εμιράτου με τη Σαουδική Αραβία, το Μπαχρέιν, τα Η.Α.Ε. και την Αίγυπτο, προκλήθηκε κυρίως λόγω του ότι στηρίζει ενεργά τους Αδελφούς Μουσουλμάνους ανά τον κόσμο και αποτελεί βασικό χρηματοδότη τους. Επιπρόσθετα μέσω του δορυφορικού καναλιού Al Jazeera, είχε

Στο απέναντι «στρατόπεδο», Ιράν και Τουρκία, καταδίκασαν τις συμφωνίες του Ισραήλ με τις αραβικές χώρες σε μια προσπάθεια κινητοποίησης της ισλαμικής κοινής γνώμης. Η μεν Τουρκία, τα τελευταία χρόνια προωθεί συμμαχίες, με το Κατάρ¹¹¹ και το Ιράν¹¹², επιχειρεί σε πολλά μέτωπα της ευρύτερης περιοχής πλησίον του Ισραήλ κι όχι μόνο¹¹³, όπως στη Συρία, το βόρειο Ιράκ και τη Λιβύη ενώ παράλληλα διατηρεί στενές σχέσεις με την παλαιστινιακή Χαμάς και τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, ειδικά της Αιγύπτου. Για την Τουρκία, η ευκαιρία να ηγηθεί κατά του μετώπου των «Συμφωνιών του Αβραάμ» και να γίνει ο προστάτης της παλαιστινιακής υπόθεσης παγκοσμίως, δεν μπορούσε να χαθεί και στις 22 Αυγούστου στην Κωνσταντινούπολη, υποδέχθηκε τον αρχηγό της Χαμάς, Ισμαήλ Χανίγιε προκαλώντας την άμεση αντίδραση του Ισραήλ και των Η.Π.Α. Υπό την πίεση των «Συμφωνιών του Αβραάμ», στις 22-24 Σεπτεμβρίου στην Κωνσταντινούπολη, οι αντιπρόσωποι της Χαμάς (Σαλέχ αλ-Αρούρι) και της Φατάχ (Τζιμπρίλ Ρατζούμπ) συμφώνησαν να διεξαχθούν βουλευτικές και προεδρικές εκλογές σε έξι μήνες μετά από 15 ολόκληρα χρόνια (τελευταία φορά το 2006), προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ενοποιημένο παλαιστινιακό μέτωπο.¹¹⁴

δημιουργήσει πολλές προκλήσεις κατά της Σαουδικής Αραβίας. Οι επενδύσεις του Κατάρ στις Η.Π.Α. και στην Ευρώπη, μέσω της χρήσης soft power που έχει αποκτήσει με τις επενδύσεις στον αθλητισμό, τη διασκέδαση και τα μέσα ενημέρωσης άλλα και με τη χρήση της hard power δια μέσου της στρατιωτικής βάσης Αλ Ουντεϊντ, βασικού φορέα της αμερικανικής Central Command (CENTCOM), ενδυνάμωσαν την δυνατότητα του Εμιράτου να αντέχει στην πίεση των κυρώσεων του «σαουδαραβικού» μπλοκ και να μένει απαθές από τον αποκλεισμό που υφίσταται.

Βλ. Henderson Simon, «Qatar Strategic Dialogue Offers Opening to End Gulf Rift», The Washington for Near East Policy, 11 September 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-strategic-dialogue-offers-opening-end-gulf-rift> (Πρόσβαση: 21/10/2021).

Βλ. επίσης Kepel Gilles, ο.π., σ. 115-119 και Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 13 και 14.

¹¹¹ Το Κατάρ έχει χορηγήσει στην τουρκική οικονομία περίπου 15 δισεκατομμύρια δολάρια. Παράλληλα η Τουρκία διαθέτει ήδη από το 2019 στρατιωτική βάση στην περιφέρεια της Ντόχα.

¹¹² Με το Ιράν και τη Ρωσία, η Τουρκία συνεργάστηκε για την υπογραφή των Συμφωνιών στην Ασάνα το Μάιο του 2017, προκειμένου να μπει ένα τέλος στο συριακό εμφύλιο, που ωστόσο δεν είχε αποτέλεσμα.

¹¹³ Ο ανταγωνισμός έχει εξαπλωθεί και στο Κέρας της Αφρικής καθώς, στη μια πλευρά εντάσσονται Τουρκία, Τζιμπουτί, Αιθιοπία και Σομαλία ενώ στην άλλη, Η.Α.Ε., Σ. Αραβία, Αίγυπτος και Σουδάν, με την πλέον επικίνδυνη διαμάχη μεταξύ Αιγύπτου και Αιθιοπίας για τα νερά του Νείλου (μεγάλο φράγμα της Αιθιοπικής Αναγέννησης, γνωστό ως GERD-Grand Ethiopian Renaissance Dam) να απειλεί τις περιφερειακές ισορροπίες.

¹¹⁴ Η Τουρκία ήταν η πρώτη μουσουλμανική χώρα που αναγνώρισε το Ισραήλ ήδη από το 1948, καθιερώνοντας στρατιωτική συνεργασία μαζί του, ωστόσο οι πολιτικές αλλαγές της τελευταίας εικοσαετίας, έχουν μετατρέψει τις σχέσεις από φιλικές σε ανταγωνιστικές. Βλ. Egeresi Zoltan, «How the Abraham Accords affected the Turkish Foreign Policy? », Turkey Scope, Insights on Turkish Affairs, Vol. 4, No. 7, 2020, σ. 1-7. Βλ. επίσης Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 15.

Το δε Ιράν, το ισχυρότερο στρατιωτικά μη φιλοδυτικό κράτος της Μέσης Ανατολής και η πιο σημαντική απειλή για το κράτος του Ισραήλ¹¹⁵ και τα κράτη του Κόλπου, έχει εντείνει τις επαφές με την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και την Ρωσική Ομοσπονδία για να βελτιώσει την στρατιωτική του θέση και να ενισχύσει την οικονομία του.¹¹⁶

Σε αυτή την αντιπαράθεση που εδραϊώνεται στη Μέση Ανατολή και τον Κόλπο, οι παγκόσμιες δυνάμεις -Ρωσία, Κίνα, Ε.Ε.- προσπαθούν να διατηρήσουν μια πολύπλευρη συστράτευση, προκειμένου να προωθήσουν τα συμφέροντα τους στην περιοχή.¹¹⁷ Για τη Μόσχα, η συμμαχία Εμιράτων και Ισραήλ κάνει δυσκολότερη τη στρατηγική του «μηδενικού εχθρού» στη Μέση Ανατολή. Ακόμη κι αν η Συμφωνία ενοχλεί το Κρεμλίνο λόγω της κηδεμονίας της Ουάσιγκτον, οι σχέσεις με το Άμπου Ντάμπι¹¹⁸ και το Τελ-Αβίβ είναι πολύ σημαντικές και δεν αφήνουν περιθώριο εκδήλωσης δυσaréσκειας.¹¹⁹ Για την Κίνα, που αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο στην ευρύτερη περιοχή, η οικονομική επένδυση, φαίνεται να είναι ο βασικότερος μοχλός προώθησης των ευρύτερων στρατηγικών συμφερόντων της. Στα πλαίσια αυτής της στρατηγικής, εντάσσεται και η 25ετής συμφωνία συνεργασίας με την Τεχεράνη, κάτι που προκάλεσε την έντονη αντίδραση των Η.Π.Α.¹²⁰

¹¹⁵ Για την εξέλιξη των σχέσεων Ιράν-Ισραήλ, βλ. Κεφαλά Βιβή-Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, «Ιράν: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς και Περιφερειακές Σχέσεις», εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2014, σ. 389-418.

¹¹⁶ Από τις 23 Ιανουαρίου 2016, είχαν τεθεί οι βάσεις για την συνολική σινοϊρανική στρατηγική συνεργασία. Βλ. Choksy K. Jamsheed and Choksy E.B. Carol, «To China and Russia Have Iran's Back», Foreign Affairs, 17 Νοεμβρίου 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-11-17/china-and-russia-have-irans-back> (Πρόσβαση: 25/10/2021).

¹¹⁷ Για την ανάπτυξη των διεθνών δρώντων στην περιοχή του Κόλπου, βλ. Παράρτημα Β: Χάρτες-Εικόνες-Χρονολόγιο, Χάρτης 16.

¹¹⁸ Βλ. Mason Robert, «Russia and the UAE: Monetization, Economization and Militarization in the Gulf and Red Sea», Arab Gulf States Institute in Washington, 12 August 2021. Διαθέσιμο στο: <https://agsiw.org/russia-and-the-uae-monetization-economization-and-militarization-in-the-gulf-and-red-sea/> (Πρόσβαση: 25/10/2021).

¹¹⁹ Βλ. Colombo Silvia and Dessi Andrea, «Fostering a New Security Architecture in the Middle East», Istituto Affari Internazionali (IAI), Rome, November 2020, σ. 37-65. Διαθέσιμο στο: <https://www.iai.it/en/publicazioni/fostering-new-security-architecture-middle-east> (Πρόσβαση: 25/10/2021).

¹²⁰ Η χρονική στιγμή της ανακοίνωσης για την 25ετή στρατηγική συμφωνία, αφορά λιγότερο τις εξελίξεις στις σχέσεις μεταξύ Πεκίνου και Τεχεράνης και περισσότερο τη ραγδαία επιδείνωση των σχέσεων μεταξύ Πεκίνου και Ουάσιγκτον. Βλ. Vatanka Alex, «Making sense of the Iran-China strategic agreement», Middle East Institute (MEI), 26 April 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.mei.edu/publications/making-sense-iran-china-strategic-agreement> (Πρόσβαση: 28/10/2021).

Επιπρόσθετα, η ανάμειξη του Πεκίνου στο εσωτερικό του μεσανατολικού λαβυρίνθου, όπως αυτός διαμορφώνεται από τις «Συμφωνίες του Αβραάμ», φαίνεται να είναι αποστασιοποιημένη, λόγω των σχέσεων με το εβραϊκό κράτος.¹²¹ Τέλος για την Ευρώπη, της οποίας η εξωτερική πολιτική κάθε άλλο παρά ενιαία είναι, οι Συμφωνίες αυτές θεωρείται ότι θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναν σταθεροποιητικό παράγοντα στην ευρύτερη περιοχή, η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει ολόκληρο το χώρο της Μεσογείου, ο οποίος βρίσκεται σε αναζήτηση του εαυτού του.¹²² Έχοντας εγκαταλείψει τον στόχο του εκδημοκρατισμού των κρατών της περιοχής και παρατηρώντας την στασιμότητα που εντοπίζεται στις ενταξιακές διαδικασίες και στην ανάπτυξη περαιτέρω σχέσεων με τις τρίτες μεσογειακές χώρες, η Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται να βρίσκεται ακόμα στην αναζήτηση της στρατηγικής που πρέπει να ακολουθήσει στην ευαίσθητη περιοχή και ως εκ τούτου, δεν είναι σε θέση να ασκήσει σημαντική επιρροή στην ευρύτερη Μέση Ανατολή.¹²³

Όλες αυτές οι εξελίξεις, σηματοδοτούν μια νέα καμπή στην περιοχή, με πολλαπλά σημεινόμενα στα μεσανατολικά ζητήματα, τα οποία έχει να αντιμετωπίσει ο Τζο Μπάιντεν, διάδοχος του Ντόναλντ Τραμπ. Με βασικούς άξονες την πολυμέρεια, την ενίσχυση των στρατηγικών εταίρων, την επιστροφή στις διεθνείς συμφωνίες και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η νέα πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών έχει δημιουργήσει μεγάλες προσδοκίες. Ο 46^{ος} Πρόεδρος των Η.Π.Α., φαίνεται ότι θα ακολουθήσει μια διαφορετική πολιτική προσέγγιση από αυτήν του προκατόχου του στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, σε μια περιοχή η οποία φάνηκε ότι δεν είναι στις άμεσες προτεραιότητες του, καθώς το βλέμμα των Αμερικανών είναι στο νέο ανερχόμενο πεδίο ανταγωνισμών, στον Ινδικό και Ειρηνικό Ωκεανό. Ωστόσο, η πολιτική που θα ακολουθήσει στη Μέση Ανατολή, φαίνεται να είναι των ίσων αποστάσεων, χωρίς αυτό όμως να σημαίνει ότι θα αλλάξει σημαντικά τη στάση των Ηνωμένων Πολιτειών απέναντι στο Παλαιστινιακό Ζήτημα, αλλά μάλλον δεν θα υπονομεύσει περαιτέρω το μέλλον και τη ζωή των Παλαιστινίων.

¹²¹ Βλ. Propper Eyal, «Autumn Chills: Israel-China Relations and the Normalization Agreements with the Gulf States», Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1389, 12 October 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.inss.org.il/publication/china-abraham-accords/> (Πρόσβαση: 30/10/2021).

¹²² Βλ. Laurens Henry and Rey Matthieu, «Η Μεσόγειος σε αναζήτηση του εαυτού της», εκδ. Μελάνα, Αθήνα, Οκτώβριος 2020.

¹²³ Βλ. Κεφαλά Βιβή, ο.π., σ. 132-136.

4. Η μεσανατολική πολιτική του Προέδρου Τζο Μπάιντεν

Στο τελευταίο αυτό κεφάλαιο, θα αναλυθεί η πολιτική του Προέδρου Τζο Μπάιντεν, ο οποίος ακολουθεί μία πολιτική εντελώς διαφορετική από αυτήν του προκατόχου του τόσο στο διεθνές πεδίο, επιστρέφοντας, για παράδειγμα, στην χρήση έξυπνης ισχύος και την πολυμερή διπλωματία του Μπαράκ Ομπάμα, όσο και στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής, όπου παίρνει αποστάσεις από την πολιτική Τραμπ, χωρίς ωστόσο να αναλάβει πρωτοβουλία για την επίτευξη μίας βιώσιμης λύσης στο μείζον πρόβλημα του Παλαιστινιακού Ζητήματος.

4.1. Επιστροφή των Η.Π.Α. στη Μέση Ανατολή με χρήση της έξυπνης ισχύος¹²⁴;

Πριν την καταλυτική ημερομηνία της 20 Ιανουαρίου 2021, κατά την οποία ανέλαβε και επίσημα τα καθήκοντα του ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών, Τζο Μπάιντεν, συνέβησαν δυο πολύ σημαντικά γεγονότα για την εξέλιξη του Παλαιστινιακού Ζητήματος και την σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής. Στις 5 Ιανουαρίου, ο Ντόναλντ Τραμπ, κατάφερε με την βοήθεια και του Κουβέιτ, να ομαλοποιήσει ως ένα βαθμό τις ψυχρές σχέσεις του Κατάρ με τις υπόλοιπες χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου ύστερα από τον αποκλεισμό-εμπάργκο που επιβλήθηκε στη Ντόχα το 2017,¹²⁵ σε μια προσπάθεια να αποκαταστήσει την σταθερότητα στην δυτική όχθη του Κόλπου, με απώτερο στόχο την μελλοντική εξομάλυνση των σχέσεων του Κατάρ με το Ισραήλ.¹²⁶

¹²⁴ Ως έξυπνη ισχύ, ορίζεται η στρατηγική χρήση της διπλωματίας, της πειθούς, της ανάπτυξης ικανοτήτων και της προβολής δύναμης. Ουσιαστικά περιλαμβάνει την εμπλοκή και των στρατιωτικών δυνάμεων καθώς και όλες τις μορφές διπλωματίας. Βλ. Crocker Chester, Hampson Osler Fen and Aall Pamela, «Leashing the Dogs of War: Conflict Management in a Divided World», United States Institute of Peace Press, Washington, 2007, σ. 355-368.

¹²⁵ Συγκεκριμένα υπεγράφη συμφωνία κατά την 41η σύνοδο του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου, προκειμένου να αρθεί ο αποκλεισμός και να ομαλοποιηθούν οι σχέσεις μεταξύ των δύο πλευρών. Στόχος του Ριάντ από αυτή την κίνηση, ήταν η προσπάθεια να αποτραβήξει το Κατάρ από την στενή σχέση που είχε αναπτύξει, με το θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν και την Τουρκία, στέλνοντας ταυτόχρονα ένα μήνυμα στον 46^ο ένοικο του Λευκού Οίκου, ότι η Σαουδική Αραβία συμβάλει στην σταθερότητα της περιοχής. Βλ. Trigano Shmuel, «The Abraham Accords: Contrasting Reflections», The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Mideast Security and Policy Studies No. 188, March 2021, σ. 4-14.

¹²⁶ Η επιστροφή της Ντόχα στους κόλπους του ΣΣΚ, στην πραγματικότητα αίρει το αδιέξοδο που είχε δημιουργηθεί εξ' αιτίας της κρίσης του 2017 με τα τέσσερα αραβικά κράτη και αποτελεί μια επωφελή διευθέτηση για όλους: το Κατάρ σπάει την περιφερειακή του απομόνωσή, η Σαουδική Αραβία προλείπει το έδαφος για ενδεχόμενη άμβλυνση της αντιπαλοποίησής της με το Ιράν, όπως φάνηκε από τις διακριτικές επαφές που είχε με την Τεχεράνη στις αρχές του 2021 και τέλος, οι Η.Π.Α. -οι οποίες διατηρούν στο Κατάρ μία από τις μεγαλύτερες στρατιωτικές βάσεις στο εξωτερικό- απεμπλέκονται από τις τριβές μεταξύ των κρατών – μελών του ΣΣΚ. Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθεί και το γεγονός ότι το Κατάρ έχει χαρακτηριστεί ως σημαντικός εταίρος του ΝΑΤΟ. Βλ. Guzansky Yoel and Kobi Michael, «Might Qatar Join the Abraham Accords», The Institute for National Security Studies (INSS), No. 1391, 12 October 2020, σ. 1-4.

Αναμφίβολα, ο μεγάλος χαμένος των συμφωνιών, η Παλαιστίνη, βλέποντας την μεγάλη μεταστροφή που συντελείται στη Μέση Ανατολή και τα περιθώρια για αντίδραση να στενεύουν, ανακοίνωσε στις 15 Ιανουαρίου, δια μέσου του Προέδρου Μαχμούντ Αμπάς¹²⁷, ότι θα πραγματοποιηθούν βουλευτικές και προεδρικές εκλογές στις 22 Μαΐου και 31 Ιουλίου αντίστοιχα. Στόχος ήταν να ενισχυθεί πολιτικά η Παλαιστινιακή Αρχή, ώστε να μπορέσουν να προωθήσουν τον στόχο της δημιουργίας ενός βιώσιμου παλαιστινιακού κράτους, με την επιστροφή του Ισραήλ στα προ του 1967 σύνορά του.¹²⁸

Με την ανάληψη των καθηκόντων του, ο Τζο Μπάιντεν, είχε να αντιμετωπίσει κρίσιμα εσωτερικά προβλήματα, όπως η οικονομία, η φυλετική δικαιοσύνη καθώς και η επικίνδυνη εσωτερική πόλωση που δημιούργησε ο Ντόναλντ Τραμπ. Όσον αφορά την εξωτερική πολιτική, ο Αμερικανός Πρόεδρος, επεδίωξε την αποκατάσταση των σχέσεων με τους συμμάχους τους, αναλαμβάνοντας μια θέση «αξιόπιστης ηγεσίας», κάτι που φάνηκε και από το σύνθημα «Η Αμερική επέστρεψε»,¹²⁹ ώστε να αντιμετωπιστούν από κοινού, οι νέες αυξανόμενες προκλήσεις της Ρωσίας και ιδιαίτερα της Κίνας. Παρόλο που η κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν, άλλαξε την στάση της απέναντι στους διεθνείς θεσμούς, σε σχέση με αυτήν του προκατόχου του, ωστόσο όσον αφορά την Ρωσία και ιδιαίτερα την Κίνα, διατήρησε στοιχεία της πολιτικής Τραμπ.¹³⁰

¹²⁷ Ο Πρόεδρος της Παλαιστίνης σε μια προσπάθεια να αποκαταστήσει τις σχέσεις των Παλαιστινίων και της κυβέρνησης Μπάιντεν, ανακοίνωσε το Νοέμβριο του 2020 την επανέναρξη του συντονισμού με το Ισραήλ σε θέματα ασφαλείας, που είχαν διακοπή το Μάιο του 2020, ως αντίδραση για την αμερικανική «Συμφωνία του αιώνα».

Βλ. The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, «Renewal of Israel-Palestinian Authority Civilian and Security Coordination», November 24, 2020. Διαθέσιμο στο : https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2020/11/E_285_20.pdf (Πρόσβαση: 03/11/2021).

¹²⁸ Τον Φεβρουάριο (8-9) και τον Μάρτιο (16-17) του 2021, ο Πρόεδρος της Παλαιστίνης και οι ηγέτες της Χαμάς και της Ισλαμικής Τζιχάντ συναντήθηκαν στο Κάιρο προκειμένου να διευθετηθούν οι εκκρεμότητες των επικείμενων εκλογών. Βλ. Lovatt Hugh «Back to Democracy: Europe, Hamas and the Palestinian Elections», European Council on Foreign Relations (ECFR), March 2021. Διαθέσιμο στο: <https://ecfr.eu/publication/back-to-democracy-europe-hamas-and-the-palestinian-elections/> (Πρόσβαση: 01/11/2021). Βλ. επίσης Baroud Ramzy, «Palestinians Face Election Obstacles», The Washington Report on Middle East Affairs, Vol. 40, No. 3, May 2021, σ. 8-11.

¹²⁹ Βλ. White House, «Remarks by President Biden on America's Place in the World», 04 February 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/02/04/remarks-by-president-biden-on-americas-place-in-the-world/> (Πρόσβαση: 03/11/2021).

¹³⁰ Όσον αφορά τη Ρωσία, παρόλο που η κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν επέκτεινε την ισχύ της πυρηνικής συμφωνίας NEW START τον Φεβρουάριο, για τα επόμενα πέντε χρόνια, επέβαλε κυρώσεις στη Μόσχα, για την υπόθεση Ναβάλνι, για τις προσπάθειες να επηρεάσουν τις αμερικανικές εκλογές και διεύρυνε τις κυρώσεις για την κατοχή της Κριμαίας ενώ παράλληλα έλαβε αρκετά μέτρα για να υποδείξει τη Ρωσία ως υπεύθυνη για μια σειρά από αποσταθεροποιητικές ενέργειες. Όσον αφορά την Κίνα, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως η πιο σημαντική πρόκληση για τις Η.Π.Α., επέβαλε οικονομικές κυρώσεις για την πολιτική του Πεκίνου στο Χόνγκ Κόνγκ, για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή Σιντζιάνγκ ενώ συνέχισε την πολιτική των αυστηρών κυρώσεων του προκατόχου του, προκειμένου το Πεκίνο να αλλάξει την πολιτική του. Βλ. Eichensehr Kristen, «Biden Administration Imposes Sanctions

Παράλληλα, η κυβέρνηση Μπάιντεν, είχε μπροστά της μακρύ δρόμο να διανύσει, προκειμένου να αποκαταστήσει την αξιοπιστία των Ηνωμένων Πολιτειών ως ηγέτιδας δύναμης στην αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, στην μη διάδοση πυρηνικών όπλων, στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έναντι του ανερχόμενου εθνικισμού και αυταρχισμού παγκοσμίως, ενώ παράλληλα έπρεπε να κάνει τα απαραίτητα βήματα προκειμένου να αποκαταστήσει την συνεργασία με μια πλειάδα διεθνών θεσμών και Συμφωνιών από τις οποίες, η προηγούμενη κυβέρνηση είχε αποσυρθεί.¹³¹

Σχετικά με την μεσανατολική πολιτική που θα ακολουθούσε η κυβέρνηση Μπάιντεν, ο Αμερικανός Πρόεδρος ξεκαθάρισε από τις πρώτες κιόλας μέρες ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα πάσουν να στηρίζουν τις πολεμικές επιχειρήσεις της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη, προκειμένου να περιοριστεί η μεγαλύτερη ανθρωπιστική καταστροφή που έχει δημιουργηθεί στην ευρύτερη περιοχή.¹³² Η Σαουδική Αραβία, στοχεύοντας στην υποστήριξη των Η.Π.Α., που σε καμία των περιπτώσεων δεν ήθελε να στερηθεί, ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2021 τις συνομιλίες με το Ιράν, του Προέδρου Χασάν Ροχανί, προσπαθώντας να επιτύχει σημαντική πρόοδο στα θέματα ασφαλείας του Κόλπου. Η κυβέρνηση Μπάιντεν, ενθαρρύνει την προσέγγιση μεταξύ του βασιλείου με την Τεχεράνη, που ξεκίνησε στη Βαγδάτη, αποδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο ότι αντιλαμβάνεται τις αρνητικές συνέπειες, στην περιφερειακή σταθερότητα και ασφάλεια, που επιφέρει ο αποκλεισμός του Ιράν από τα περιφερειακά δρώμενα,¹³³ χωρίς αυτό να σημαίνει, βεβαίως, ότι δεν έθεσε νέους όρους στην Τεχεράνη για την επανέναρξη των συνομιλιών για το πυρηνικό του πρόγραμμα.

and Seeks to Cement Alliances to Counter China and Russia», *American Journal of International Law*, Vol. 115, Issue 3, July 2021, σ. 536-545.

¹³¹ Επάνοδος της χώρας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) και συμμετοχή στο πρόγραμμα διανομής εμβολίων COVAX (<https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/02/18/fact-sheet-president-biden-to-take-action-on-global-health-through-support-of-covax-and-calling-for-health-security-financing/>), επανένταξη στη Συμφωνία του Παρισιού (<https://www.state.gov/the-united-states-officially-rejoins-the-paris-agreement/>), επανένταξη στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (<https://www.state.gov/u-s-decision-to-reengage-with-the-un-human-rights-council/>) και επέκταση της διμερούς Συνθήκης NEW START με τη Ρωσία (<https://www.state.gov/new-start/>), είναι μερικά από τα βήματα της νέας κυβέρνησης.

¹³² Βλ. Eichensehr Kristen, «Biden Administration Launches Reset in Relations with Saudi Arabia, Withdraws Support for Saudi-Led War in Yemen», *American Journal of International Law*, Vol. 115, Issue 3, July 2021, σ. 545-553.

¹³³ Βλ. Alsulami Mohammed, «Where to now for Saudi-Iranian dialogue? », Middle East Institute (MEI), 21 October 2021 και Feierstein Gerald and Guzansky Yoel, «Saudi Arabia Returns», Middle East Institute (MEI), 24 August 2021. Διαθέσιμα στο: <https://www.mei.edu/publications/where-now-saudi-iranian-dialogue> και <https://www.mei.edu/publications/saudi-arabia-returns> αντίστοιχα (Πρόσβαση: 06/11/2021).

Όσον αφορά τον αγώνα των Ηνωμένων Πολιτειών έναντι του λεγόμενου Ισλαμικού Κράτους, η Ουάσιγκτον εντατικοποίησε τις προσπάθειες αντιμετώπισης των παραστρατιωτικών ομάδων,¹³⁴ κατηγορώντας την Τουρκία ότι υπονομεύει την ειρήνη, την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην περιοχή, με την στρατιωτική της δράση στην βορειοανατολική Συρία, οξύνοντας ακόμα περισσότερο τις σχέσεις των δυο χωρών.¹³⁵ Οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζουν ότι η συριακή και η ιρακινή κρίση,¹³⁶ συνδέονται στενά με παραστρατιωτικές ομάδες που υποστηρίζονται από το Ιράν, παράλληλα όμως στοχεύουν σε νέες διαπραγματεύσεις που θα οδηγήσουν σε μία νέα διεθνή Συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα (JCROA), με απώτερο στόχο να μην αποκτήσει το Ιράν πυρηνικά όπλα.¹³⁷ Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό ότι η Τεχεράνη, συνεχίζει να βρίσκεται στο επίκεντρο της μεσανατολικής πολιτικής της Ουάσιγκτον, αλλά η προσέγγιση που θα επιχειρήσει ο Πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, θα είναι διαφορετική από την άκρως επιθετική, του προκατόχου του.¹³⁸

¹³⁴ Η πρώτη αμερικανική στρατιωτική δράση στην Συρία, έλαβε χώρα στις 26 Φεβρουαρίου 2021. Βλ. BBC News, «Biden takes first military action with Syria strike on Iran-backed militias», 26 February 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-56205056> (Πρόσβαση: 09/11/2021).

¹³⁵ Βλ. Biden accuses Turkey of undermining fight against ISIS in Syria, 08 October 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.ekathimerini.com/news/1169383/biden-accuses-turkey-of-undermining-fight-against-isis-in-syria/> (Πρόσβαση: 10/11/2021).

Επιπρόσθετα, οι σχέσεις των δυο χωρών επιδεινώθηκαν όταν στις 24 Απριλίου του έτους, ο Πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, αναγνώρισε ως Γενοκτονία την σφαγή των Αρμενίων από την Οθωμανική Αυτοκρατορία (το 1915), προκαλώντας ταυτόχρονα μεγάλη δυσαρέσκεια στην Άγκυρα. Είχε προηγηθεί το 2019 η ψήφιση της αναγνώρισης της Γενοκτονίας των Αρμενίων από την Βουλή των Αντιπροσώπων (30 Οκτωβρίου – Ψήφισμα H.Res.296) και από την Γερουσία (12 Δεκεμβρίου – Ψήφισμα S. Res. 150). Βλ. White House, «Statement by President Joe Biden on Armenian Remembrance Day», 24 April 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/04/24/statement-by-president-joe-biden-on-armenian-remembrance-day/> (Πρόσβαση: 10/11/2021).

¹³⁶ Οι πρόσφατες εξελίξεις στο Ιράκ, οδηγούν τη χώρα σε μια ακόμα βαθιά κρίση, με τις φιλοϊρακικές δυνάμεις να προσπαθούν να αυξήσουν την επιρροή τους στον σιιτικό πληθυσμό του Ιράκ, είτε με πολιτικά είτε παραστρατιωτικά μέσα, μπαίνοντας σε μια νέα περίοδο περιφερειακής αστάθειας. Βλ. Μενεσιάν Γιώργος, «Η απόπειρα δολοφονίας του Μουσταφά αλ-Καντίμι και το αποτέλεσμα των πρόσφατων εκλογών στο Ιράκ», 10 Νοεμβρίου 2021. Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/entry/e-apoipeira-dolofonias-toe-moestafa-al-k1antimi-kai-to-apotelesmaton-prosfaton-ekloyon-sto-irak_gr_618ab594e4b0ad6f58897b94 (Πρόσβαση: 11/11/2021).

¹³⁷ Οι σύμμαχοι των Ηνωμένων Πολιτειών στη Μέση Ανατολή αλλά και παγκοσμίως, μοιράζονται βαθιές ανησυχίες για τις αποσταθεροποιητικές ενέργειες της ιρακικής κυβέρνησης όπως δήλωσε ο Υπουργός Άμυνας Λόιντ Όστιν, στο Διεθνές Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών «Manama Dialogue 2021». Βλ. U.S. Department of Defense, «Austin: U.S. Committed to Preventing Iran from Gaining a Nuclear Weapon», 20 November 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/2849785/austin-delivers-remarks-at-manama-dialogue/> (Πρόσβαση: 24/11/2021).

¹³⁸ Βλ. Κεφαλά Βιβή, «Το Ιράν στο επίκεντρο της μεσανατολικής πολιτικής (και) του Μπάιντεν», 07 Μαρτίου 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.epohi.gr/article/38304/to-iran-sto-epikentro-ths-mesanaolikhs-politikhs-kai-toy-mpainten> (Πρόσβαση: 11/11/2021).

Σχετικά με την Συμφωνία που υπέγραψε ο Ντόναλντ Τραμπ, στις 29 Φεβρουαρίου 2020, στη Ντόχα του Κατάρ¹³⁹ για την απόσυρση όλων των αμερικανικών δυνάμεων από το Αφγανιστάν, ο Πρόεδρος Μπάιντεν υλοποίησε την παραπάνω δέσμευση και έτσι, στις 31 Αυγούστου 2021, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποχώρησαν από την Καμπούλ, τερματίζοντας με αυτόν τον τρόπο τις στρατιωτικές επιχειρήσεις είκοσι χρόνων.¹⁴⁰ Η αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από την Καμπούλ, άφησε την διακυβέρνηση της χώρας στους Ταλιμπάν, προκαλώντας μεγάλη διεθνή αντίδραση λόγω της ανθρωπιστικής κρίσης που θα δημιουργήσει η κίνηση αυτή και παράλληλα δημιούργησε ένα στρατηγικό κενό στην περιοχή, από το οποίο επιδιώκουν να επωφεληθούν οι περιφερειακοί δρώντες.

Όσον αφορά την Μέση Ανατολή, ο Πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, είχε να αντιμετωπίσει την στρατιωτική ανάπτυξη της Ρωσίας αλλά και την οικονομική διείσδυση της Κίνας, ενώ στο επίκεντρο της πολιτικής του βρέθηκε το Ισραήλ και η ομαλοποίηση των διπλωματικών σχέσεων συνάμα με την ανάπτυξη οικονομικών δεσμών, με τα αραβικά κράτη που υπέγραψαν τις «Συμφωνίες του Αβραάμ», παραγκωνίζοντας το Παλαιστινιακό.¹⁴¹ Οι «Συμφωνίες του Αβραάμ», που υλοποιήθηκαν υπό την αιγίδα του προκατόχου του, αποτέλεσαν ένα σημαντικό επίτευγμα, το οποίο η νέα κυβέρνηση, όχι μόνο υποστηρίζει, αλλά και θέλει να ενισχύσει περαιτέρω τις σχέσεις του Ισραήλ με τα υπόλοιπα αραβικά κράτη, παρά τα πενιχρά μέχρι σήμερα αποτελέσματα της.¹⁴²

¹³⁹ Βλ. Agreement for Bringing Peace to Afghanistan, 29 February 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement-For-Bringing-Peace-to-Afghanistan-02.29.20.pdf> (Πρόσβαση: 12/11/2021).

¹⁴⁰ Στις 14 Απριλίου 2021, ο Πρόεδρος Μπάιντεν είχε ανακοινώσει ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα αναχωρούσαν από το Αφγανιστάν πριν από την εικοσαετή επέτειο της 11 Σεπτεμβρίου 2001 κάτι που αποφάσισαν να πράξουν παράλληλα και τα κράτη μέλη του NATO. Βλ. Eichensehr Kristen, «U.S. Withdraws from Afghanistan as the Taliban Take Control», *American Journal of International Law*, Vol. 115, Issue 4, October 2021, σ. 745-753.

¹⁴¹ Βλ. Salem Paul et. al., «The Biden administration and the Middle East: Reflecting on the first 100 days», Middle East Institute (MEI), 28 April 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.mei.edu/publications/biden-administration-and-middle-east-reflecting-first-100-days> (Πρόσβαση: 12/11/2021).

¹⁴² Βλ. Knickmeyer Ellen, Batrawy Aya and Kellman Layrie, «Biden administration laying groundwork for push to expand Abraham Accords», *The Times of Israel*, 10 June 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesofisrael.com/biden-administration-laying-groundwork-for-push-to-expand-abraham-accords/> (Πρόσβαση: 12/11/2021).

Στόχος είναι η συνέχιση και διεύρυνση της εξομάλυνσης των αραβικών κρατών με το Ισραήλ και σύμφωνα με τον Υπουργό Εξωτερικών της χώρας, Άντονι Μπλίνκεν,¹⁴³ γίνεται προσπάθεια ώστε κι άλλες αραβικές χώρες να εξομαλύνουν τις διπλωματικές σχέσεις τους με το Ισραήλ και παράλληλα να συμμετάσχουν ενεργά και χώρες που είχαν περιθωριοποιηθεί κατά τον προηγούμενο χρόνο, όπως παραδείγματος χάρη η Ιορδανία.¹⁴⁴ Γίνεται, επομένως σαφές, ότι ο Αμερικανός Πρόεδρος θα προσπαθήσει να προωθήσει τις αμερικανικές αξίες στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και να αποκαταστήσει το διαμεσολαβητικό ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών που είχε πληγεί την προηγούμενη τετραετία, χρησιμοποιώντας πιέσεις και κυρώσεις όπου χρειάζεται, κάνοντας και χρήση της σκληρής ισχύος σε κράτη που απειλούν τα αμερικανικά συμφέροντα, στοχεύοντας στην υιοθέτηση μιας πιο ισορροπημένης πολιτικής με χρήση της έξυπνης ισχύος, σε καίρια ζητήματα της περιοχής, επομένως και στο Παλαιστινιακό.

4.2. Η διαχείριση του Παλαιστινιακού μετά τη «Συμφωνία του αιώνα» και τις «Συμφωνίες του Αβραάμ»

Η διαχείριση του Παλαιστινιακού Ζητήματος από την κυβέρνηση Μπάιντεν δεν φάνηκε να είναι στις άμεσες προτεραιότητες της, όπως ήδη αναφέρθηκε, ούτε φυσικά και η Μέση Ανατολή εν γένει, με το ενδιαφέρον της Ουάσιγκτον να στρέφεται στον Ινδικό και Ειρηνικό Ωκεανό και στον στρατηγικό ανταγωνισμό με την Κίνα. Παρόλα αυτά, οι δηλώσεις του Αμερικανού Προέδρου και άλλων αξιωματούχων, για το Παλαιστινιακό Ζήτημα, δημιούργησαν αρκετά ερωτηματικά στο Τελ Αβίβ σχετικά με την αποκατάσταση των σχέσεων με τους Παλαιστινίους και ταυτόχρονα δημιούργησαν αρκετές προσδοκίες στον παλαιστινιακό λαό για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, προκειμένου να βρεθεί η χρυσή τομή. Στις 25 Μαρτίου 2021, οι Ηνωμένες Πολιτείες ανακοίνωσαν μέσω της Υπηρεσίας Διεθνούς Ανάπτυξης (USAID), ότι θα παρέχουν 15 εκατομμύρια δολάρια σε ανθρωπιστική βοήθεια, προκειμένου να στηρίξουν τις πιο ευάλωτες κοινότητες στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας.¹⁴⁵

¹⁴³ Βλ. Berman Lazar and Magid Jacob, « Blinken pledges US backing to expand Abraham Accords between Israel, Arab states», The Times of Israel, 17 September 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.timesofisrael.com/blinken-pledges-us-backing-to-expand-abraham-accords-between-israel-arab-states/> (Πρόσβαση: 13/11/2021).

¹⁴⁴ Βλ. Curtis Ryan, «Will Biden Help to Restore Jordan's Position in the Middle East? », Arab Center for Research & Policy Studies, Washington, 8 December 2020. Διαθέσιμο στο: <https://arabcenterdc.org/resource/will-biden-help-to-restore-jordans-position-in-the-middle-east/> (Πρόσβαση: 13/11/2021).

¹⁴⁵ Βλ. USAID, «United States Announces Humanitarian Assistance for the People of the West Bank and Gaza», 25 March 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.usaid.gov/news-information/press-releases/mar-25-2021-united-states-announces-humanitarian-assistance-people-west-bank-gaza> (Πρόσβαση: 15/11/2021).

Μετά τη διαμάχη του Ντόναλντ Τραμπ με την παλαιστινιακή ηγεσία, ο Πρόεδρος Μπάιντεν επιδίωξε να αποκαταστήσει τις επαφές της Ουάσιγκτον με τον Πρόεδρο της ΠΑ, με ταυτόχρονη αποκατάσταση της οικονομικής βοήθειας προς τον παλαιστινιακό λαό, εξυπηρετώντας με αυτόν τον τρόπο σημαντικά συμφέροντα και αξίες των Η.Π.Α. Έτσι, στις 7 Απριλίου, ανακοίνωσαν την πρόθεση τους να αποκαταστήσουν την οικονομική βοήθεια προς τους Παλαιστίνιους, αντιστρέφοντας τις τεράστιες περικοπές χρηματοδότησης από τον πρώην Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών, βάζοντας ένα τέλος στον οικονομικό αποκλεισμό του παλαιστινιακού αραβικού λαού.¹⁴⁶

Στα τέλη του ίδιου μήνα (29 Απριλίου), η αναβολή των προγραμματισμένων παλαιστινιακών εκλογών, που είχαν ανακοινωθεί στις αρχές του έτους, προκάλεσε αλγεινή εντύπωση στον παλαιστινιακό λαό. Η απόφαση του Μαχμούντ Αμπάς, να αναβάλει τις επικείμενες εκλογές, λόγω της άρνησης του Ισραήλ να επιτρέψει την ψηφοφορία στην κατεχόμενη Ανατολική Ιερουσαλήμ, θεωρήθηκε ως πρόσχημα με απώτερο στόχο την αναβολή της πιθανής συντριπτικής νίκης των αντιπάλων του, όπως φαινόταν από τις δημοσκοπήσεις. Εκτός του Μαχμούντ Αμπάς όμως, υπάρχουν πολλοί που δεν επιθυμούσαν την επανάληψη της νίκης της Χαμάς το 2006 η οποία θα είχε επιπτώσεις και στην εσωτερική πολιτική γειτονικών χωρών, όπως της Αίγυπτου και της Ιορδανίας, αλλά και στην ασφάλεια του ίδιου του Ισραήλ.¹⁴⁷ Στις 10 Μαΐου, η βία μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστίνιων αναζωπυρώθηκε με αφορμή τα ισραηλινά σχέδια έξωσης των Παλαιστίνιων από τα σπίτια τους στη συνοικία Σέιχ Τζάρα της Ανατολικής Ιερουσαλήμ, παραβιάζοντας στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα και αναθερμαίνοντας ταυτόχρονα την παγκόσμια αλληλεγγύη στον παλαιστινιακό λαό, για την καταπίεση που υφίσταντο τα τελευταία χρόνια.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Η οικονομική ενίσχυση θα περιλαμβάνει, 75 εκατομμύρια δολάρια σε οικονομική και αναπτυξιακή βοήθεια στη Δυτική Όχθη και τη Γάζα, 10 εκατομμύρια για προγράμματα οικοδόμησης της ειρήνης (USAID) και 150 εκατομμύρια σε ανθρωπιστική βοήθεια (UNRWA). Βλ. Blinken Antony, «The United States Restores Assistance for the Palestinians», 7 April 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.state.gov/the-united-states-restores-assistance-for-the-palestinians/> (Πρόσβαση: 15/11/2021).

¹⁴⁷ Βλ. Amer Adnan, «Postponed Palestinian Elections: Causes and Repercussions», Carnegie Endowment for International Peace, 11 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://carnegieendowment.org/sada/84509> (Πρόσβαση: 16/11/2021).

¹⁴⁸ Το ανησυχητικό φαινόμενο της νέας αυτής κλιμάκωσης μεταξύ των δυο πλευρών είναι η έξαρση της βίας, για πρώτη φορά, σε ισραηλινές πόλεις με μικτό πληθυσμό, όπως η πόλη Λοντ. Βλ. Κεφαλά Βιβή, «Παλαιστινιακό: η επανάληψη της Ιστορίας ως εφιάλτης», 18 Μαΐου 2021. Διαθέσιμο στο: https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/294414_palaistiniako-i-epanalipsi-tis-istorias-os-efialtis (Πρόσβαση: 16/11/2021).

Ωστόσο, ο Πρόεδρος Μπάϊντεν δεν αντέδρασε στην νέα αυτή καταπάτηση των δικαιωμάτων του παλαιστινιακού λαού από το Ισραήλ, πράγμα που απετέλεσε πλήγμα στις εξαγγελίες του περί υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και, ταυτοχρόνως, έδειξε ωστόσο ότι ο Αμερικανός Πρόεδρος απέχει από την πολιτική Τράμπ στο Παλαιστινιακό αλλά δεν φαίνεται και διατεθειμένος να καταβάλει προσπάθειες για την επίτευξη μίας βιώσιμης και δίκαιης λύσης στο πρόβλημα αυτό.

Η συνέχεια των ταραχών στην Ανατολική Ιερουσαλήμ, ήταν ένας καταγισμός ρουκετών από τη Γάζα εναντίον του νοτίου Ισραήλ¹⁴⁹, που προκάλεσε μία νέα επίθεση του Ισραήλ εναντίον της Χαμάς, που διήρκεσε ένδεκα ημέρες. Αυτή η νέα επίθεση έδωσε στη Χαμάς, την ευκαιρία να ενδυναμωθεί έναντι της Φάταχ και να ηγηθεί της υπεράσπισης της Ιερουσαλήμ και του τζαμιού Αλ-Ακσα, που βεβηλώθηκε από την επέμβαση της Ισραηλινής αστυνομίας. Η συμφωνία της κατάπαυσης του πυρός που ανακοινώθηκε στις 21 Μαΐου, αποτέλεσε επιτυχία της Αιγύπτου, καθώς το Κάϊρο ανέλαβε τον ρόλο του μεσολαβητή για την εφαρμογή της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός μεταξύ των εμπλεκόμενων πλευρών. Ο ρόλος της Αιγύπτου, αποδείχθηκε καθοριστικός και κρίσιμος, λόγω του ότι κανένα άλλο περιφερειακό κράτος δεν φάνηκε πρόθυμο να εμπλακεί για την υπογραφή συμφωνίας ανακωχής μεταξύ των δυο πλευρών, αλλά και λόγω της αδράνειας που παρουσίασε η νέα αμερικανική ηγεσία, που φάνηκε ότι δεν περίμενε την εν λόγω «ανάφλεξη», ενώ ταυτόχρονα δεν είχε ορίσει κάποιο υψηλόβαθμο κυβερνητικό στέλεχος υπεύθυνο για την Παλαιστίνη.¹⁵⁰

¹⁴⁹ Το 90% των ρουκετών αναχαιτίστηκε από το Ισραήλ χάρη στην αντιπυραυλική άμυνα του, τη λεγόμενη «Σιδερένιος Θόλος» (Iron Dome), που δημιουργήθηκε με την αμερικανική στήριξη. Ταυτόχρονα, μεγάλο κενό στον εφοδιασμό πυρομαχικών έχει παρουσιασθεί στη Γάζα, εξαιτίας και της διακοπής της αλυσίδας εφοδιασμού των Παλαιστινίων από το Ιράν, διαμέσου του Σουδάν (ενδιάμεσος σταθμός) του δικτάτορα Ομάρ αλ-Μπασίρ, που ανατράπηκε το 2019. Βλ. Caspit Ben, «After cease-fire, Israel prepares for next round of Gaza conflict», Al Monitor, 25 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.al-monitor.com/originals/2021/05/after-cess-fire-israel-prepares-next-round-gaza-conflict> (Πρόσβαση: 20/11/2021).

¹⁵⁰ Ο Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι ελέγχει τον κάθε είδους ανεφοδιασμό της Λωρίδας της Γάζας διαμέσου της πόλης Ράφα. Είναι σαφές, ότι η Παλαιστίνη, αλλά και γενικώς η περιοχή της Μέσης Ανατολής, δεν ήταν στις άμεσες προτεραιότητες της κυβέρνησης του Τζο Μπάιντεν, οδηγώντας με αυτόν τον τρόπο τους περιφερειακούς δρώντες, να αναλάβουν τις απαραίτητες πρωτοβουλίες προκειμένου να υλοποιηθεί η κατάπαυση του πυρός, στον εαρινό πόλεμο της Γάζας. Βλ. Kepel Gilles, ο.π., σ. 275-288.

Σε μια σημαντική τοποθέτησή του από τον Λευκό Οίκο, ο Πρόεδρος Μπάιντεν δήλωσε: «Πιστεύω ότι Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι δικαιούνται εξίσου να ζουν με ειρήνη και ασφάλεια και να απολαμβάνουν, στον ίδιο βαθμό, την ελευθερία, την ευημερία και τη δημοκρατία».¹⁵¹ Ο Πρόεδρος Μπάιντεν άσκησε πίεση στο Ισραήλ για την αποδοχή της ανακωχής,¹⁵² ενώ παράλληλα σχεδίαζε να εντατικοποιήσει την διεθνή συμμετοχή για την ανοικοδόμηση της Λωρίδας της Γάζας, σε μια προσπάθεια να αποκαταστήσει τον ρόλο των Ηνωμένων Πολιτειών, ως ουδέτερου διαμεσολαβητή. Πράγματι, στις 25 Μαΐου στάλθηκε στην περιοχή από τον Αμερικανό Πρόεδρο, ο ίδιος ο Υπουργός Εξωτερικών, Άντονι Μπλίνκεν, προκειμένου να κατευνάσει τις δυο αντιμαχόμενες πλευρές, αναγνωρίζοντας στον Βενιαμίν Νετανιάχου το δικαίωμα του Ισραήλ να αμύνεται σε οποιαδήποτε απειλή¹⁵³, ενώ ταυτόχρονα ανακοίνωσε στον Μαχμούτ Αμπάς (στη Ραμάλα), τη δέσμευση για σημαντική αμερικανική συμβολή, στην ανοικοδόμηση της Γάζας.¹⁵⁴ Επιπρόσθετα, επεσήμανε την πρόθεση των Ηνωμένων Πολιτειών να ανοίξουν ξανά το αμερικανικό προξενείο στην Ιερουσαλήμ, προκειμένου να συνεργαστούν και να παράσχουν την υποστήριξη τους, στον παλαιστινιακό λαό.¹⁵⁵

¹⁵¹ Βλ. White House, «Remarks by President Biden on the Middle East», 20 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/05/20/remarks-by-president-biden-on-the-middle-east/> (Πρόσβαση: 24/11/2021).

¹⁵² Αν και η κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν, πίεσε το Ισραήλ να δεχθεί την ανακωχή, ωστόσο το βοήθησε εμπράκτως καθώς χρειάστηκε να μπλοκάρει τέσσερις φορές τις αποφάσεις του Σ.Α. του ΟΗΕ, σχετικά με την νέα αυτή ανάφλεξη, θεωρώντας τις αποφάσεις εξαιρετικά εχθρικές προς το Τελ Αβίβ. Βλ. Aljazeera, «US says UNSC statement won't calm Israel-Palestine violence», 19 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/19/us-says-unscc-statement-wont-calm-israel-palestine-violence> (Πρόσβαση: 28/11/2021).

Σχετικά με την ανακοίνωση για την κατάπαυση του πυρός, βλ. United Nations, «Security Council calls for 'full adherence' to Gaza ceasefire, focus on two State solution», 22 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://news.un.org/en/story/2021/05/1092572> (Πρόσβαση: 28/11/2021).

¹⁵³ Βλ. U.S. Department of State, «Secretary Antony J. Blinken and Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu Statements to the Press», 25 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-and-israeli-prime-minister-benjamin-netanyahu-statements-to-the-press/> (Πρόσβαση: 29/11/2021).

¹⁵⁴ Βλ. Jakes Lara and Kershner Isabel, «Seeking to Restore Palestinian Links, Blinken Risks New Frictions with Israel», The New York Times, 25 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.nytimes.com/2021/05/25/world/middleeast/blinken-israel-netanyahu.html> (Πρόσβαση: 29/11/2021).

¹⁵⁵ Βλ. U.S. Department of State, «Secretary Antony J. Blinken and Palestinian Authority President Mahmoud Abbas Statements to the Press», 25 May 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-and-palestinian-authority-president-mahmoud-abbas-statements-to-the-press/> (Πρόσβαση: 29/11/2021).

Όπως γίνεται αντιληπτό, από την μέχρι σήμερα στάση του Προέδρου των Ηνωμένων Πολιτειών, Τζο Μπάιντεν, έχει τεθεί ως στόχος η συνεργασία με τους διεθνείς δρώντες και Οργανισμούς σε μια σειρά παγκόσμιων ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένης και της ισραηλινο-παλαιστινιακής σύγκρουσης, η οποία όμως δεν εντάσσεται στις προτεραιότητές του. Παρ' όλα αυτά, το Παλαιστινιακό χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, διότι η δίκαιη επίλυσή του θα συνέβαλε κατά πολύ στην σταθεροποίηση της περιοχής αλλά και διότι και οι δύο λαοί έχουν δικαίωμα να ζουν ειρηνικά, με ασφάλεια και ευημερία.¹⁵⁶ Μετά τον πόλεμο του Μαΐου, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεσμεύθηκαν ότι θα συνεργαστούν με την Παλαιστινιακή Αρχή, τη διεθνή κοινότητα και τη νέα κυβέρνηση του Ισραήλ¹⁵⁷, με στόχο την προώθηση της οικονομικής προόδου στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, αντιτιθέμενοι σθεναρά σε οποιοσδήποτε μονομερείς προκλητικές ενέργειες που κινδυνεύουν να πυροδοτήσουν περισσότερη βία και που θα υπονομεύσουν τις προοπτικές για μια δίκαιη και μόνιμη επίλυση της σύγκρουσης, στα πλαίσια των δυο ανεξάρτητων κρατών. Χωρίς όμως την ουσιαστική στροφή προς αυτή την κατεύθυνση, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η διεθνής κοινότητα θα συνεχίσουν να βρίσκονται αντιμέτωπες με συνεχείς αναφλέξεις στην Παλαιστίνη, πράγμα που αποβαίνει εις βάρος τόσο των δύο λαών όσο και εις βάρος των αμερικανικών συμφερόντων στην περιοχή.

¹⁵⁶ Βλ. Hesham Youssef (Ambassador), «10 Things to Know: Biden's Approach to the Israeli-Palestinian Conflict», United States Institute of Peace, 10 June 2021. Διαθέσιμο στο: <https://www.usip.org/publications/2021/06/10-things-know-bidens-approach-israeli-palestinian-conflict> (Πρόσβαση: 30/11/2021).

¹⁵⁷ Στις 14 Ιουνίου, ανέλαβε την πρωθυπουργία του Ισραήλ, ο Ναφτάλι Μπένετ, μετά από την δωδεκαετή κυβέρνηση του Βενιαμίν Νετανιάχου. Ο συνασπισμός που δημιουργήθηκε για να καθαρίσει τον Νετανιάχου, το 2023 θα δώσει την σκυτάλη της πρωθυπουργίας στον τωρινό Υπουργό Εξωτερικών, Γιαΐρ Λαπίντ.

Συμπεράσματα

Το Ζήτημα της Παλαιστίνης, αποτελούσε και αποτελεί την πλέον μακρά και ανεπίλυτη σύγκρουση, και παρά την μερική υποβάθμιση του, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις του 2001, η μεσανατολική πολιτική του 45^{ου} Αμερικανού Προέδρου, Ντόναλντ Τραμπ, απέδειξε ότι το Παλαιστινιακό συνεχίζει να αποτελεί το επίκεντρο των προβλημάτων της Μέσης Ανατολής και, ταυτόχρονα, ότι δεν παύει να αποτελεί σημαντικότατο πεδίο ανάπτυξης διεθνών αντιπαλοτήτων, επηρεάζοντας την σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή. Η πολιτική που ακολούθησε ο Αμερικανός Πρόεδρος στο Παλαιστινιακό, ανέδειξε το Ισραήλ σε μεγάλο κερδισμένο και απέδειξε με τον πλέον έμπρακτο τρόπο την μονομέρεια που χαρακτήριζε την πολιτική του, τόσο στο συγκεκριμένο Ζήτημα όσο και γενικότερα.

Το προσωπικό σχέδιο του, η «Συμφωνία του αιώνα», είναι σαφές ότι ικανοποιεί πλήρως όλες τις ισραηλινές απαιτήσεις και επιδιώξεις εις βάρος του λαού της Παλαιστίνης, με δέλεαρ τις υποσχέσεις για οικονομική ανάπτυξη και ευημερία, προκειμένου οι Παλαιστίνιοι να ενδώσουν στο εν λόγω σχέδιο. Έχοντας ήδη αναγνωρίσει, από τις πρώτες κιόλας μέρες της διακυβέρνησης του, όλες τις προσαρτήσεις εδαφών που διέπραξε το Ισραήλ μετά τον πόλεμο των «Εξι Ημερών» (1967), παρά τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ σύμφωνα με τις οποίες είναι παράνομες, φάνηκε ότι δεν είχε την πρόθεση να συνεχίσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες να διαδραματίζουν το ρόλο του ουδέτερου διαμεσολαβητή. Το όλο σχέδιο Τραμπ για την Παλαιστίνη, καταπατά πλήρως τα νόμιμα δικαιώματα των Παλαιστίνιων για την δημιουργία ενός ανεξάρτητου και βιώσιμου Παλαιστινιακού κράτους, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, αφήνοντας άλυτο το Ζήτημα, αλλά και ενταφιάζοντας κάθε σοβαρή προοπτική επίλυσης του προβλήματος στη βάση της λύσης των δυο κρατών, πράγμα που επηρεάζει αρνητικά όχι μόνο τους Παλαιστίνιους και τον αραβικό κόσμο, αλλά και το ίδιο το Ισραήλ.

Με δεδομένη την αντιπαλότητα του Ντόναλντ Τραμπ για το Ιράν, εκμεταλλευόμενος στο έπακρο τις αμερικανικές δυνατότητες, κατάφερε να ενισχύσει το Ισραήλ έναντι της Τεχεράνης, ενώ ταυτόχρονα διεύρυνε τα υπάρχοντα ρήγματα στον αραβικό κόσμο, ο οποίος βρίσκεται σε βαθιά κρίση εξαιτίας των έντονων εσωτερικών προβλημάτων, καθώς και εξαιτίας των περιφερειακών πολέμων δια αντιπροσώπων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι λεγόμενες «Συμφωνίες του Αβραάμ»¹⁵⁸, δημιουργούν για το Ισραήλ, τις αραβικές χώρες που τις υπέγραψαν αλλά και την ευρύτερη περιοχή, μια νέα δυναμική, της οποίας τα αποτελέσματα δεν μπορούν ακόμα να εκτιμηθούν.

¹⁵⁸ Μεταξύ του Ισραήλ και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων-Μπαχρέιν-Σουδάν-Μαρόκο.

Πολύ περισσότερο που οι Συμφωνίες αυτές όχι μόνο κατακερματίζουν ακόμα περισσότερο τον αραβικό κόσμο αλλά επισκιάζονται από την νέα εστία αστάθειας και απειλών που δημιούργησε η αμερικανική αποχώρηση από το Αφγανιστάν, καθώς και η ενδυνάμωση του λεγόμενου Ισλαμικού Κράτους στο Ιράκ, που ευνοείται από την έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί στη χώρα. Κατά συνέπεια, η πολιτική Τραμπ δεν εξασφάλισε ούτε τα αμερικανικά συμφέροντα στην Μέση Ανατολή ούτε μπορεί να εγγυηθεί την ασφάλεια του Ισραήλ μέσα σε αυτό το ασταθές περιβάλλον που βρίθει ασύμμετρων απειλών.

Ο διάδοχος του Ντόναλντ Τραμπ, ακολουθεί μία πολιτική πολύ διαφορετική από αυτήν του προκατόχου του, ωστόσο οι στρατηγικές του προτεραιότητες δεν εστιάζονται στην Μέση Ανατολή, όπως ήδη αναφέρθηκε. Παρ' όλα αυτά, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν μπορούν να αδιαφορήσουν ούτε για το Παλαιστινιακό ούτε και για τις άλλες συγκρούσεις που μαίνονται στην περιοχή. Προσπίζοντας τα δικά τους συμφέροντα, θα πρέπει να προσπαθήσουν να πείσουν τα δύο μέρη ότι μία δίκαιη ειρήνη, όχι μόνο είναι αμοιβαίως επωφελής, αλλά και ότι θα συνεισφέρει κατά πολύ στην σταθεροποίηση της ευρύτερης Μέσης Ανατολής. Μόνο μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο θα μπορέσει να εμπεδωθεί ουσιαστικά η ασφάλεια του Ισραήλ, να γίνουν πραγματικότητα τα δικαιώματα του παλαιστινιακού λαού και να αναπτυχθεί η τόσο απαραίτητη για όλους, περιφερειακή συνεργασία.

Όμως, στις παρούσες συνθήκες, τίποτα από όλα αυτά δεν φαίνεται πιθανόν να μπορεί να πραγματοποιηθεί. Αντιθέτως, φαίνεται πιθανότερο να παραμείνει άλυτο το Παλαιστινιακό και να κερδίζουν έδαφος οι εξτρεμισμοί κάθε είδους, πράγμα που, τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα, δεν είναι προς όφελος κανενός. Η συνεχής σύγκρουση μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, προκειμένου να εδραιώσουν την ορθότητα των θέσεων τους, δεν αποτελεί μοιραίο κίνδυνο μόνο για τη ζωή και το μέλλον των δυο λαών, αλλά και για την Ιστορία της ευρύτερης περιοχής. Για τον λόγο αυτό αξίζει τον κόπο κάθε σοβαρή προσπάθεια για την επίλυση του Παλαιστινιακού και την εμπέδωση της ειρήνης. Σίγουρα, θα υπάρξουν πολλά εμπόδια και περιορισμοί στην πορεία, αλλά ποιος είπε ότι ο δρόμος προς την επίτευξη της ελευθερίας, της ισότητας, της δικαιοσύνης, της αυτοδιάθεσης και της ειρήνης είναι ομαλός;

Βιβλιογραφία

Βιβλία

- Κεφαλά Βιβή-Τσαρδανίδης Χαράλαμπος, «Ιράν: Πολιτική, Οικονομία, Διεθνείς και Περιφερειακές Σχέσεις», εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2014.
- Κεφαλά Βιβή, «Διεθνής Πολιτική στη Μέση Ανατολή και Ανεπίλυτες Συγκρούσεις: Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιράκ», εκδ. Σιδέρης, Αθήνα 2021.
- Κεφαλά Βιβή, «Βόρεια Αφρική: Εσωτερική πολιτική/περιφερειακές και διεθνείς σχέσεις», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 2015.
- Λίβας Σωτήριος, «Όψεις της Μέσης Ανατολής, Πόλεμος-Ιδεολογία-Θρησκεία», εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 2017.
- Σακκάς Ιωάννης, «Οι Άραβες στη νεότερη και σύγχρονη εποχή», εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2002.
- Σακκάς Ιωάννης, «Το Παλαιστινιακό, ο Σιωνισμός, οι Άραβες και ο Διεθνής Παράγοντας 1882-1948», εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2005.
- Σεϊμένης Ιωάννης και Σεϊτής Κωνσταντίνος, «Η Μεσόγειος στις Αρχές του 21ου Αιώνα», εκδ. Ζήτη, Θεσσαλονίκη 2011.
- Crocker Chester, Hampson Osler Fen and Aall Pamela, «Leashing the Dogs of War: Conflict Management in a Divided World», United States Institute of Peace Press, Washington 2007.
- Goldschmidt Arthur, «Ιστορία της Μέσης Ανατολής», εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα 2016.
- Kerel Gilles, «Συμμαχία και Ρήξεις. Από τη Μέση Ανατολή έως τις ευρωπαϊκές συνοικίες», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2021.
- Kerel Gilles, «Εξοδος από το Χάος. Κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2020.
- Laurens Henry and Rey Matthieu, «Η Μεσόγειος σε αναζήτηση του εαυτού της», εκδ. Μελάι, Αθήνα 2020.

Άρθρα

- Baroud Ramzy, «Palestinians Face Election Obstacles», The Washington Report on Middle East Affairs, Vol. 40, No. 3, May 2021, σ. 8-11.
- Bejnam Reza, «America's Devastating Legacy of Endless Wars in the Middle East» και McArthur Shirl, «U.S. Plans to Sell F-35s and MQ-9B Drones to the UAE Draw Congressional Criticism», Washington Report on Middle East Affairs, January/February 2021, Vol. XL, No. 1, σ. 38-41.
- Colombo Silvia and Dessi Andrea, «Fostering a New Security Architecture in the Middle East», Istituto Affari Internazionali (IAI), Rome, November 2020, σ. 37-65.
- Ebtessam Al Ketbi, «Contemporary Shifts in UAE Foreign Policy: From the Liberation of Kuwait (1991) to the Abraham Accords (2020) », Israel Journal of Foreign Affairs, Vol. 14, No. 3, σ. 391-398.
- Egeresi Zoltan, «How the Abraham Accords affected the Turkish Foreign Policy? », Turkey Scope, Insights on Turkish Affairs, Vol. 4, No. 7, 2020, σ. 1-7.
- Eichensehr Kristen, «Trump Administration Brokers Accords to Normalize Relations Between Israel and Six Countries», American Journal of International Law, Vol. 115, No. 1, January 2021, σ. 115-119.
- Eichensehr Kristen, «Biden Administration Imposes Sanctions and Seeks to Cement Alliances to Counter China and Russia», American Journal of International Law, Vol. 115, Issue 3, July 2021, σ. 536-545.

- Eichensehr Kristen, «Biden Administration Launches Reset in Relations with Saudi Arabia, Withdraws Support for Saudi-Led War in Yemen», *American Journal of International Law*, Vol. 115, Issue 3, July 2021, σ. 545-553.
- Eichensehr Kristen, «U.S. Withdraws from Afghanistan as the Taliban Take Control», *American Journal of International Law*, Vol. 115, Issue 4, October 2021, σ. 745-753.
- Feith Douglas and Libby Lewis, «The Trump Peace Plan: Aiming Not to Make a Deal, but to Make a Deal Possible», *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Mideast Security and Policy Studies No. 175*, July 2020, σ. 31-33.
- Frisch Hillel, Gilboa Eytan, Hacoheh Gershon, Itzhakov Doron and Joffe Alexandrer, «The Soleimani Killing: An Initial Assessment», *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Mideast Security and Policy Studies No. 168*, January 2020, σ. 5-13.
- Galbraith Jean, «United States Signs Agreement with the Taliban, but Prospects for Its Full Implementation Remain Uncertain», *American Journal of International Law*, Vol. 114, Issue 3, July 2020, σ. 529-538.
- Guzansky Yoel and Marshall Zachary, «The Abraham Accords: Immediate Significance and Long-Term Implications», *Israel Journal of Foreign Affairs*, Vol. 14, Issue 3, 30 October 2020, σ. 379-389.
- Guzansky Yoel and Kobi Michael, «Might Qatar Join the Abraham Accords», *The Institute for National Security Studies (INSS)*, No. 1391, 12 October 2020, σ. 1-4.
- Haas Richard, «Present at the Disruption: How Trump Unmade U.S. Foreign Policy», *Foreign Affairs*, Vol. 99, No. 5, September-October 2020, σ. 24-34.
- Hartung William, «The Art of Weapons Deal in the Age of Trump», *Washington Report on Middle East Affairs*, Nov/Dec 2020, Vol. XXXIX, No. 7, σ. 36-38.
- Hasbi Aswar, «The U.S. Foreign Policy under Trump Administration to Recognize Jerusalem as the State Capital of Israel», *National State: Journal of International Studies*, Vol. 1, No. 2, December 2018, σ. 132-141.
- Iriqat Dalal, «The “Deal of the Century” from a Palestinian Perspective», *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics and Culture*, Vol. 25, No. 1&2, 2020, σ. 104-108.
- Joffé George, «Morocco: as you make your bed...», *The Journal of North African Studies*, Vol. 26, No. 2, 06 January 2021, σ. 179-187.
- Kaufman Joyce, «The US perspective on NATO under Trump: Lessons of the past and prospects for the future», *International Affairs*, Vol. 93, No. 2, 2017, σ. 251-266.
- Mearsheimer John & Walt Stephen, «The Israel Lobby and the US Foreign Policy», *Middle East Policy*, Vol. 13, No. 3, 14 September 2006, σ. 29-87.
- Moten Abdul Rashid, «US Embassy in Jerusalem: Reasons, Implications and Consequences», *Intellectual Discourse, International Islamic University Malaysia (IIUM)*, Vol. 26, No. 1, 2018, σ. 5-22.
- Ross Anthony, Daniel Egel et al., «The Costs of the Israeli-Palestinian Conflict», *RAND Corporation, Santa Monica, California*, 2015, σ. 10-45, 58-63, 135-142.
- Singer Joel, «The Abraham Accords: Normalization Agreements Signed by Israel with the U.A.E., Bahrain, Sudan, and Morocco», *International Legal Materials*, Vol. 60, Issue 3, June 2021, σ. 448-463.
- Strategic Comments, «The Abraham Accords: Israel-Gulf Arab Normalisation», Vol. 26, Issue 8, November 2020, σ. 4-5.
- Trigano Shmuel, «The Abraham Accords: Contrasting Reflections», *The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Mideast Security and Policy Studies No. 188*, March 2021, σ. 4-14.
- Yahaya Jibrin Ubale, «President Trump Peace Strategy: Emerging Conflict Between Israel and Palestine», *International Affairs and Global Strategy*, Vol. 82, 31 May 2020, σ. 25-37.

Διαδικτυακές πηγές

- Κεφαλά Βιβή, «Ιερουσαλήμ: “αιώνια και αδιαίρετη” πρωτεύουσα του Ισραήλ; », 30 Δεκεμβρίου 2017. <https://commonality.gr/ierousalim-eonia-ke-adiereti-protevousa-tou-israil/> (Πρόσβαση: 25/08/2021).
- Κεφαλά Βιβή, «Η “Συμφωνία του αιώνα” ως επιβράβευση της εποικιστικής αποικιοκρατίας», 14 Φεβρουαρίου 2020. <https://tvxs.gr/news/egrap-san-eipan-i-symfonia-toy-aiona-os-epibrabeysi-tis-epoikistikis-apoikiokratias> (Πρόσβαση: 12/09/2021).
- Κεφαλά Βιβή, «Το Ιράν στο επίκεντρο της μεσανατολικής πολιτικής (και) του Μπάντεν», 07 Μαρτίου 2021. <https://www.epohi.gr/article/38304/to-iran-sto-epikentro-ths-mesanatolikhs-politikhs-kai-toy-mpainten> (Πρόσβαση: 11/11/2021).
- Κεφαλά Βιβή, «Παλαιστινιακό: η επανάληψη της Ιστορίας ως εφιάλτης», 18 Μαΐου 2021. https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/294414_palaistiniako-i-epanalipsi-tis-istorias-os-efialtis (Πρόσβαση: 16/11/2021).
- Μενεσιάν Γιώργος, «Η απόπειρα δολοφονίας του Μουσταφά αλ-Καντίμι και το αποτέλεσμα των πρόσφατων εκλογών στο Ιράκ», 10 Νοεμβρίου 2021. https://www.huffingtonpost.gr/entry/e-apopeira-dolofonias-toe-moestafa-al-k1antimi-kai-to-apotelesma-ton-prosfaton-ekloyon-sto-irak_gr_618ab594e4b0ad6f58897_b94 (Πρόσβαση: 11/11/2021).
- Abdelaziz Mohamed, «Arab Reactions to Trump’s Peace Plan: An Analysis and Recommendation», Washington Institute for Near East Policy, 31 January 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/arab-reactions-trumps-peace-plan-analysis-and-recommendation> (Πρόσβαση στις 07/09/2021).
- Africa News, «Hundreds of Sudanese protest in Khartoum, call for the fall of transition govt», 16 October 2021. <https://www.africanews.com/2021/10/16/hundreds-of-sudanese-protest-in-khartoum-call-for-the-fall-of-transition-govt/> (Πρόσβαση: 16/10/2021).
- Africa News, «Sudan's reinstated PM Hamdok resumes duties», 22 November 2021. <https://www.africanews.com/2021/11/22/sudan-s-reinstated-pm-hamdok-resumes-duties/> (Πρόσβαση: 02/12/2021).
- Ahmed Eljechtimi, «Morocco hails Israel ties during envoy's visit, urges peace with Palestinians», Reuters, 11 August 2021. <https://www.reuters.com/world/middle-east/israels-top-diplomat-makes-first-visit-morocco-since-upgrade-ties-2021-08-11/> (Πρόσβαση: 16/10/2021).
- Alnajjar Abeer, «“The deal of the century”: how global media silenced the Palestinians», open Democracy, 20 February 2020. <https://www.opendemocracy.net/en/north-africa-west-asia/the-deal-of-the-century-how-global-media-silenced-the-palestinians/> (Πρόσβαση: 05/09/2021).
- Alsulami Mohammed, «Where to now for Saudi-Iranian dialogue? » Middle East Institute (MEI), 21 Οκτωβρίου 2021. <https://www.mei.edu/publications/where-now-saudi-iranian-dialogue> (Πρόσβαση: 06/11/2021).
- Aljazeera, «Morocco, Israel sign first-ever defense agreement in Rabat», 24 November 2021. <https://www.aljazeera.com/news/2021/11/24/morocco-israel-sign-first-ever-defence-agreement-in-rabat> (Πρόσβαση: 28/11/2021).
- Aljazeera, « US says UNSC statement won’t calm Israel-Palestine violence», 19 May 2021. <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/19/us-says-uns-sc-statement-wont-calm-israel-palestine-violence> (Πρόσβαση: 28/11/2021).
- Amer Adnan, «Postponed Palestinian Elections: Causes and Repercussions», Carnegie Endowment for International Peace, 11 May 2021. <https://carnegieendowment.org/sada/84509> (Πρόσβαση: 16/11/2021).

- BBC News, «Biden takes first military action with Syria strike on Iran-backed militias», 26 February 2021. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-56205056> (Πρόσβαση: 09/11/2021).
- Berman Lazar and Magid Jacob, «Blinken pledges US backing to expand Abraham Accords between Israel, Arab states», The Times of Israel, 17 September 2021. <https://www.timesofisrael.com/blinken-pledges-us-backing-to-expand-abraham-accords-between-israel-arab-states/> (Πρόσβαση: 13/11/2021).
- Blinken Antony, «The United States Restores Assistance for the Palestinians», 7 April 2021. <https://www.state.gov/the-united-states-restores-assistance-for-the-palestinians/> (Πρόσβαση: 15/11/2021).
- Bouchnik-Chen Raphael, «The Renewed Western Sahara Conflict and the Abraham Accords», The Begin-Sadat Center for Strategic Studies (BESA), Center Perspectives Paper No. 1843, 10 December 2020. <https://besacenter.org/western-sahara-conflict/> (Πρόσβαση: 16/10/2021).
- Brânda Oana-Elena, «Changes in the American Foreign Policy: From Obama to Trump», 26 July 2018. <https://sciendo.com/article/10.1515/kbo-2018-0083> (Πρόσβαση: 16/08/2021).
- Caspit Ben, «After cease-fire, Israel prepares for next round of Gaza conflict», Al Monitor, 25 May 2021. <https://www.al-monitor.com/originals/2021/05/after-cess-fire-israel-prepares-next-round-gaza-conflict> (Πρόσβαση: 20/11/2021).
- Choksy K. Jamsheed and Choksy E.B. Carol, «To China and Russia Have Iran's Back», Foreign Affairs, 17 Νοεμβρίου 2020. <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2020-11-17/china-and-russia-have-irans-back> (Πρόσβαση: 25/10/2021).
- Clyde Mark, «Jerusalem: The U.S. Embassy and P.L. 104-45», CRS Report for Congress, The Library of Congress, 22 September 1999. <https://sgp.fas.org/crs/mideast/RS20339.pdf> (Πρόσβαση: 22/08/2021).
- Congressional Research Service, «Israel's Qualitative Military Edge and Possible U.S. Arms Sales to the United Arab Emirates», CRS Report R46580, 26 October 2020. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R46580> (Πρόσβαση: 05/10/2021).
- Curtis Ryan, «Will Biden Help to Restore Jordan's Position in the Middle East? », Arab Center for Research & Policy Studies, Washington, 8 December 2020. <https://arabcenterdc.org/resource/will-biden-help-to-restore-jordans-position-in-the-middle-east/> (Πρόσβαση: 13/11/2021).
- Delozier Elana, «The Normalization Deal Splits the Gulf States-for Now», The Washington Institute for Near East Policy, Policy Analysis/PolicyWatch 3366, 18 August 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/normalization-deal-splits-gulf-states-now> (Πρόσβαση: 21/10/2021).
- Egel Daniel, Efron Shira and Robinson Linda, «Peace Dividend Widening the Economic Growth and Development Benefits of the Abraham Accords», RAND Corporation, March 2021. <https://www.rand.org/pubs/perspectives/PEA1149-1.html> (Πρόσβαση: 09/10/2021).
- Even Shmuel, Fadlon Tomer and Guzansky Yoel, «The Economic-Strategic Dimension of the Abraham Accords», Institute for National Security Studies (INSS), Insight No.1388, 12 October 2020. <https://www.inss.org.il/publication/abraham-accords-economic-dimension/> (Πρόσβαση: 06/10/2021).
- Fadlon Tomer and Hadad Sason, «Economic Prosperity in not a recipe for Resolution of the Israeli-Palestinian Conflict», Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1179, 25 June 2019. <https://www.inss.org.il/publication/economic-prosperity-not-recipe-resolution-israeli-palestinian-conflict/> (Πρόσβαση: 12/09/2021).

- Farouk Yasmine, «The Middle East Strategic Alliance Has a Long Way to Go», Carnegie Endowment for International Peace, 08 February 2019. <https://carnegieendowment.org/2019/02/08/middle-east-strategic-alliance-has-long-way-to-go-pub-78317> (Πρόσβαση: 16/08/2021).
- Feierstein Gerald and Guzansky Yoel, «Saudi Arabia Returns», Middle East Institute (MEI), 24 Αυγούστου 2021. <https://www.mei.edu/publications/saudi-arabia-returns> (Πρόσβαση: 06/11/2021).
- Feuer Sarah, «UAE-Israel Peace is Revealing the Middle East's Faultlines», The National Interest, 26 September 2020. <https://nationalinterest.org/blog/middle-east-watch/uae-israel-peace-revealing-middle-east-faultlines-169689> (Πρόσβαση: 07/10/2021).
- France24, «Netanyahu lauds Sudan deal, while Palestinians lament», 23 October 2020. <https://www.france24.com/en/live-news/20201023-netanyahu-lauds-sudan-deal-while-palestinians-lament> (Πρόσβαση: 09/10/2021).
- Frank Thomas, «Trump reaffirms position of US as 'steadfast partner of Saudi Arabia'», The Arab Weekly, 25 November 2018. <https://the arabweekly.com/trump-reaffirms-position-us-steadfast-partner-saudi-arabia> (Πρόσβαση: 20/08/2021).
- Green Emma, «Israel's New Law Inflames the Core Tension in Its Identity», The Atlantic, 21 July 2018. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/07/israel-nation-state-law/565712/> (Πρόσβαση: 28/08/2021).
- Guzansky Yoel, «Saudi Arabia and Normalization with Israel», Institute for National Security Studies (INSS), No. 1396, 29 October 2020. <https://www.inss.org.il/publication/saudia-israel-normalization/> (Πρόσβαση: 17/10/2021).
- Hady Amr, «In one move, Trump eliminated US funding for UNRWA and the US role as Mideast peacemaker», Brookings, 07 September 2018. <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2018/09/07/in-one-move-trump-eliminated-us-funding-for-unrwa-and-the-us-role-as-mideast-peacemaker/> (Πρόσβαση: 29/08/2021).
- Hassan Zaka, et. al., «Trump's Middle East Peace Plan Is in the Works. What Does the Region Think? », Carnegie Endowment for International Peace, 24 June 2019. <https://carnegieendowment.org/2019/06/24/trump-s-middle-east-peace-plan-is-in-works.-what-does-region-think-pub-79365> (Πρόσβαση: 04/09/2021).
- Henderson Simon, «Bahrain Move Toward Israel Risk Domestic Reaction», The Washington Institute for Near East Policy, 11 September 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/pdf/view/995/en> (Πρόσβαση: 05/10/2021).
- Henderson Simon, «Qatar Strategic Dialogue Offers Opening to End Gulf Rift», The Washington for Near East Policy, 11 September 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/qatar-strategic-dialogue-offers-opening-end-gulf-rift> (Πρόσβαση: 21/10/2021).
- Hesham Youssef (Ambassador), «10 Things to Know: Biden's Approach to the Israeli-Palestinian Conflict», United States Institute of Peace, 10 June 2021. <https://www.usip.org/publications/2021/06/10-things-know-bidens-approach-israeli-palestinian-conflict> (Πρόσβαση: 30/11/2021).
- Huffingtonpost Huffingtonpost, «Σουδάν: Νεκροί και τραυματίες στις διαδηλώσεις κατά του πραξικοπήματος», 26 Οκτωβρίου 2021. https://www.huffingtonpost.gr/entry/soedan-nekroi-kai-traematies-stis-diadeloseis-kata-toe-praxikopematos_gr_6176e2b3e4b03072d6fa3626 (Πρόσβαση: 26/10/2021).
- Irish John & Emmott Robin, «Trump's Jerusalem plan revives tensions in EU diplomacy», Reuters, 8 December 2017. <https://www.reuters.com/article/uk-usa-trump-israel-france-idAFKBN1E20ZL> (Πρόσβαση: 27/08/2021).

- Jacobs Anna, «Abraham Accords Bring Stronger Trilateral ties for Israel, UAE and Morocco», Arab Gulf State Institute of Washington (AGSIW), 10 May 2021. <https://agsiw.org/abraham-accords-bring-stronger-trilateral-ties-for-israel-uae-and-morocco/> (Πρόσβαση: 12/10/2021).
- Jakes Lara and Kershner Isabel, «Seeking to Restore Palestinian Links, Blinken Risks New Frictions with Israel», The New York Times, 25 May 2021. <https://www.nytimes.com/2021/05/25/world/middleeast/blinken-israel-netanyahu.html> (Πρόσβαση: 29/11/2021).
- Katulis Brain & Benaim Daniel, «Trump’s Middle East Policy: The Good(ish), the Bad, and the Ugly», The News Republic, 19 January 2018. <https://newrepublic.com/article/146677/trumps-middle-east-policy-goodish-bad-ugly> (Πρόσβαση: 21/08/2021).
- Knickmeyer Ellen, Batrawy Aya and Kellman Layrie, «Biden administration laying groundwork for push to expand Abraham Accords», The Times of Israel, 10 June 2021. <https://www.timesofisrael.com/biden-administration-laying-groundwork-for-push-to-expand-abraham-accords/> (Πρόσβαση: 12/11/2021).
- Lebovich Andrew, «Why the Western Sahara dispute could escalate conflicts across North Africa and the Sahel», European Council on Foreign Relations (ECFR), 17 December 2020. <https://ecfr.eu/article/why-the-western-sahara-dispute-could-escalate-conflicts-across-north-africa-and-the-sahel/> (Πρόσβαση: 11/10/2021).
- Lederman Josh, «Sheldon Adelson offers to help pay for US Jerusalem embassy — report», The Times of Israel, 23 February 2018. <https://www.timesofisrael.com/sheldon-adelson-offers-to-help-pay-for-jerusalem-embassy-report/> (Πρόσβαση: 24/08/2021).
- Lovatt Hugh «Back to Democracy: Europe, Hamas and the Palestinian Elections», European Council on Foreign Relations (ECFR), March 2021. <https://ecfr.eu/publication/back-to-democracy-europe-hamas-and-the-palestinian-elections/> (Πρόσβαση: 01/11/2021).
- Marwecki Daniel, «Why Did the U.S. and Israel Leave UNESCO? », E-International Relations, 14 February 2019. <https://www.e-ir.info/2019/02/14/why-did-the-u-s-and-israel-leave-unesco/> (Πρόσβαση: 29/08/2021).
- Mason Robert, «Russia and the UAE: Monetization, Economization and Militarization in the Gulf and Red Sea», Arab Gulf States Institute in Washington, 12 August 2021. <https://agsiw.org/russia-and-the-uae-monetization-economization-and-militarization-in-the-gulf-and-red-sea/> (Πρόσβαση: 25/10/2021).
- Miller Aaron, «Middle East Peace Plan is Donald Trump’s Ultimate Deal Fantasy», Carnegie Endowment for International Peace (CEIP), 03 February 2020. <https://carnegieendowment.org/2020/02/03/middle-east-peace-plan-is-donald-trump-s-ultimate-deal-fantasy-pub-80962> (Πρόσβαση: 10/09/2021).
- Miller Aaron, «I’m a Veteran Middle East Peace Negotiator. Trump’s Plan is the Most Dangerous I’ve Ever Seen», Carnegie Endowment for International Peace (CEIP), 27 February 2020. <https://carnegieendowment.org/2020/02/27/i-m-veteran-middle-east-peace-negotiator.-trump-s-plan-is-most-dangerous-i-ve-ever-seen-pub-81171> (Πρόσβαση: 11/09/2021).
- Pace Michelle and Yacobi Haim, «Can the EU Stand Up to Trump’s “Deal of the Century” », Istituto Affari Internazionali (IAI), 23 March 2020. <https://www.iai.it/en/publicazioni/can-eu-stand-trumps-deal-century> (Πρόσβαση: 07/09/2021).
- Pierini Mark, «How far can Turkey Challenge NATO and the EU in the 2020? », Carnegie Europe, 29 January 2020. <https://carnegieeurope.eu/2020/01/29/how-far-can-turkey-challenge-nato-and-eu-in-2020-pub-80912> (Πρόσβαση: 20/08/2021).

- Pollock David, «Half of Emiratis Approve Domestic Policies, But Just 20% Want Israeli Ties», The Washington Institute for Near East Policy, 20 July 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/half-emiratis-approve-domestic-policies-just-20-want-israeli-ties> (Πρόσβαση: 05/10/12).
- Pollock David and Katz Shaina, «Saudi Public Differs with Some Official Foreign Policies, but not on Sectarian Line», The Washington Institute for Near East Policy, 11 August 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/saudi-public-differs-some-official-foreign-policies-not-sectarian-line>. (Πρόσβαση: 05/10/12).
- Propper Eyal, «Autumn Chills: Israel-China Relations and the Normalization Agreements with the Gulf States», Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1389, 12 October 2020. <https://www.inss.org.il/publication/china-abraham-accords/> (Πρόσβαση: 30/10/2021).
- Salem Paul et. al., «The Biden administration and the Middle East: Reflecting on the first 100 days», Middle East Institute (MEI), 28 April 2021. <https://www.mei.edu/publications/biden-administration-and-middle-east-reflecting-first-100-days> (Πρόσβαση: 12/11/2021).
- Schneider Tal, «‘Just the beginning’: UAE opens Tel Aviv embassy as sides hail ties», The Times of Israel, 14 July 2021. <https://www.timesofisrael.com/just-the-beginning-uae-opens-tel-aviv-embassy-as-sides-hail-ties/> (Πρόσβαση: 05/10/12).
- Slavin Barbara, «The Dangerous Consequences of US Withdrawal from the Iran Nuclear Deal», Atlantic Council, 07 May 2020. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/the-dangerous-consequences-of-us-withdrawal-from-the-iran-nuclear-deal/> (Πρόσβαση: 19/08/2021).
- The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, «Palestinian Responses to Donald Trump’s Declaration that the United States Recognizes Jerusalem as the Capital of Israel», December 10, 2017. https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2017/12/E_245_17.pdf (Πρόσβαση: 25/08/2021).
- The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, «Initial Palestinian reactions to the "deal of the century" », 03 February 2020. https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2020/02/E_024_20.pdf (Πρόσβαση: 04/09/2021).
- The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, «Renewal of Israel-Palestinian Authority Civilian and Security Coordination», November 24, 2020. https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2020/11/E_285_20.pdf (Πρόσβαση: 03/11/2021).
- The Times of Israel, «Iran, Turkey slam Trump peace plan as UAE, Saudi Arabia urge negotiations», 29 January 2020. <https://www.timesofisrael.com/iran-turkey-slam-trump-peace-plan-as-uae-saudi-arabia-urge-negotiations/> (Πρόσβαση: 05/09/2021).
- The Times of Israel, «Mossad chief meets with UAE security head in Abu Dhabi», 18 August 2020. <https://www.timesofisrael.com/mossad-chief-meets-with-uae-security-in-abu-dhabi/> (Πρόσβαση: 03/10/2021).
- The Times of Israel, «Sudan signs ‘Abraham Accords’ with US, paving way for Israel normalization», 6 January 2021. <https://www.timesofisrael.com/sudan-signs-abraham-accords-with-us-paving-way-for-israel-normalization/> (Πρόσβαση: 09/10/2021).
- Thompson Jack, «Trump’s Middle East Policy 2018», Center for Security Studies (CSS), ETH Zurich, No.233, October 2018. <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse233-EN.pdf> (Πρόσβαση: 20/08/2021).
- Tzoreff Yohanan, «The Palestinians at a Crossroads – Following the Presentation of the “Deal of the Century” », Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1261, 23 February 2020. <https://www.inss.org.il/publication/the-palestinians-are-on-a-cross-roads/> (Πρόσβαση: 12/09/2021).

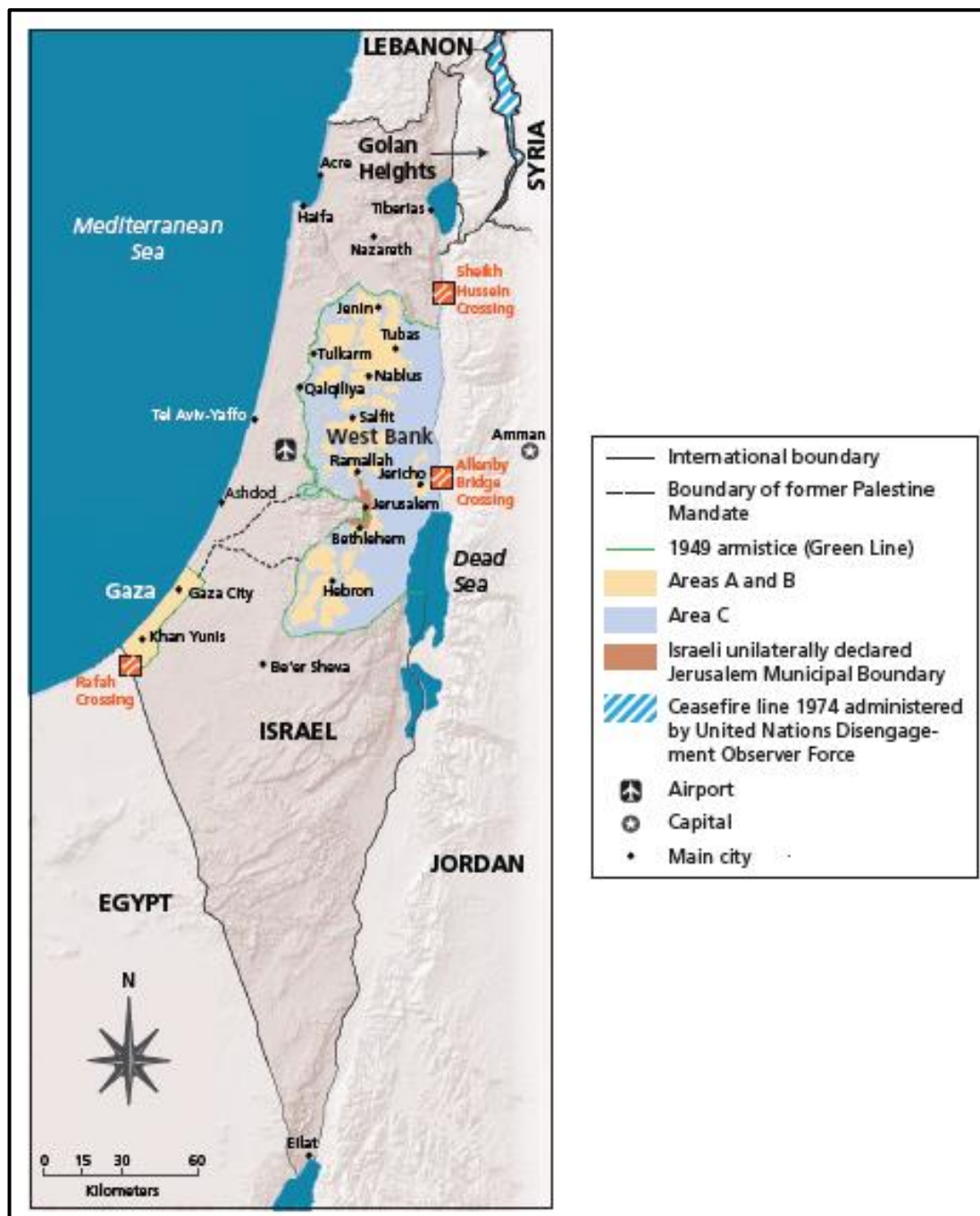
- Ulrichsen Kristian and Cafiero Giorgio, «Oman plays it safe on Israel», Middle East Institute (MEI), 27 October 2020. <https://www.mei.edu/publications/oman-plays-it-safe-israel> (Πρόσβαση: 20/10/2021).
- UN General Assembly Resolution 181 (29/11/1947). https://ecf.org.il/media_items/498 (Πρόσβαση: 10/08/2021).
- UN Security Council Resolution 242 (22/11/1967). <https://ecf.org.il/issues/issue/121> (Πρόσβαση: 10/08/2021).
- United Nations, «Security Council calls for ‘full adherence’ to Gaza ceasefire, focus on two State solution», 22 May 2021. <https://news.un.org/en/story/2021/05/1092572> (Πρόσβαση: 28/11/2021).
- U.S. Department of States, «Abraham Accords Peace Agreement: Treaty of Peace, Diplomatic Relations and Full Normalization Between the UAE and the State of Israel και Abraham Accords: Declaration of Peace, Cooperation and Constructive Diplomatic and Friendly Realties, by the State of Israel and the Kingdom of Bahrain». <https://www.state.gov/the-abraham-accords/> (Πρόσβαση: 15/08/2021).
- U.S. Department of State, «Secretary Antony J. Blinken and Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu Statements to the Press», 25 May 2021. <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-and-israeli-prime-minister-benjamin-netanyahu-statements-to-the-press/> (Πρόσβαση: 29/11/2021).
- U.S. Department of State, «Secretary Antony J. Blinken and Palestinian Authority President Mahmoud Abbas Statements to the Press», 25 May 2021. <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-and-palestinian-authority-president-mahmoud-abbas-statements-to-the-press/> (Πρόσβαση: 29/11/2021).
- U.S. Department of Defense, «Austin: U.S. ‘Committed to Preventing Iran from Gaining a Nuclear Weapon’ », 20 November 2021. <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/2849785/austin-delivers-remarks-at-manama-dialogue/> (Πρόσβαση: 24/11/2021).
- USAID, «United States Announces Humanitarian Assistance for the People of the West Bank and Gaza», 25 March 2021. <https://www.usaid.gov/news-information/press-releases/mar-25-2021-united-states-announces-humanitarian-assistance-people-west-bank-gaza> (Πρόσβαση: 15/11/2021).
- Vatanka Alex, «Making sense of the Iran-China strategic agreement», Middle East Institute (MEI), 26 April 2021. <https://www.mei.edu/publications/making-sense-iran-china-strategic-agreement> (Πρόσβαση: 28/10/2021).
- Vitali Ali, «U.S.-Saudi Arabia Sign More Than \$110B Arms Deal Amid Trump Visit», NBC News, 20 May 2017. <https://www.nbcnews.com/storyline/trumps-first-foreign-trip/u-s-saudi-arabia-sign-110b-arms-deal-plus-another-n762546> (Πρόσβαση: 17/08/2021).
- White House, «Remarks by President Biden on America’s Place in the World», 04 February 2021. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/02/04/remarks-by-president-biden-on-americas-place-in-the-world/> (Πρόσβαση: 03/11/2021).
- White House, «Statement by President Trump on Jerusalem», 06 December 2017. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/statement-president-trump-jerusalem/> (Πρόσβαση: 22/08/2021).
- White House, «Peace to Prosperity. A Vision to Improve the Lives of the Palestinian and Israeli People», January 2020. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2020/01/Peace-to-Prosperity-0120.pdf> (Πρόσβαση: 01/09/2021).
- White House, «President Donald J. Trump Has Brokered Peace Between Israel and the Kingdom of Morocco», 11 December 2020. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-brokered-peace-israel-kingdom-morocco/> (Πρόσβαση: 10/10/2021).

- White House, «Statement by President Joe Biden on Armenian Remembrance Day», 24 April 2021. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/04/24/statement-by-president-joe-biden-on-armenian-remembrance-day/> (Πρόσβαση: 10/11/2021).
- White House, «Remarks by President Biden on the Middle East», 20 May 2021. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/05/20/remarks-by-president-biden-on-the-middle-east/> (Πρόσβαση: 24/11/2021).
- Winter Ofir and Guzansky Yoel, «Islam in the Service of Peace: Religious Aspects of the Abraham Accord», Institute for National Security Studies (INSS), No. 1379, 06 September 2020. <https://www.inss.org.il/publication/israel-uae-deal-and-islam/> (Πρόσβαση: 17/10/2021).
- Wise Sydney, «The Middle East Reacts to Trump's 'Deal of the Century'», The Cairo Review of Global Affairs, 30 January 2020. <https://www.thecaireview.com/tahrir-forum/the-middle-east-reacts-to-trump-deal-of-the-century/> (Πρόσβαση: 05/09/2021).
- Yaari Ehud, «The Sudan Agreement: Implications of Another Arab-Israel Milestone», The Washington Institute for Near East Policy, Policy Analysis/PolicyWatch 3396, 26 October 2020. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/sudan-agreement-implications-another-arab-israel-milestone> (Πρόσβαση: 09/10/2021).
- Yaldin Amos, «The Trump Plan: What's Next? », Institute for National Security Studies (INSS), Insight No. 1254, 28 January 2020. <https://www.inss.org.il/publication/the-trump-plan-whats-next/> (Πρόσβαση: 12/09/2021).
- Zaha Hasan, «The New Middle East Peace Plan Promises Projects, Not Peace», Carnegie Endowment for International Peace, 03 July 2019. <https://carnegieendowment.org/2019/07/03/new-middle-east-peace-plan-promises-projects-not-peace-pub-79441> (Πρόσβαση: 01/09/2021).
- Zimmt Raz, «Spotlight on Iran, 26 January – 9 February 2020», The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center. https://www.terrorism-info.org.il/app/uploads/2020/02/E_030_20.pdf (Πρόσβαση: 06/09/2021).
- Zuesse Eric, «Poll: By 2-to-1, Americans Oppose Moving U.S. Embassy to Jerusalem», Global Research, 13 December 2017. <https://www.globalresearch.ca/poll-by-2-to-1-americans-oppose-moving-u-s-embassy-to-jerusalem/5622652> (Πρόσβαση: 27/08/2021).

Παράρτημα Α: Ακρωνύμια

Ακρωνύμιο	Πλήρες Όνομα
AIPAC	American Israel Public Affairs Committee
ISIS	Islamic State of Iraq and Syria
JCPOA	Joint Comprehensive Plan of Action
MENA	Middle East and North Africa Region
MESA	Middle East Security Alliance
NAFTA	North American Free Trade Agreement
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NAVCENT	U.S. Naval Forces Central Command
OIC	Organisation of Islamic Cooperation
TPP	Trans-Pacific Partnership
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency
E.E.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
Η.Α.Ε.	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα
ΙΚΙΣ	Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας
ΟΑΠ	Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΑ	Παλαιστινιακή Αρχή
Σ.Α.	Συμβούλιο Ασφαλείας (ΟΗΕ)
ΣΣΚ	Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου

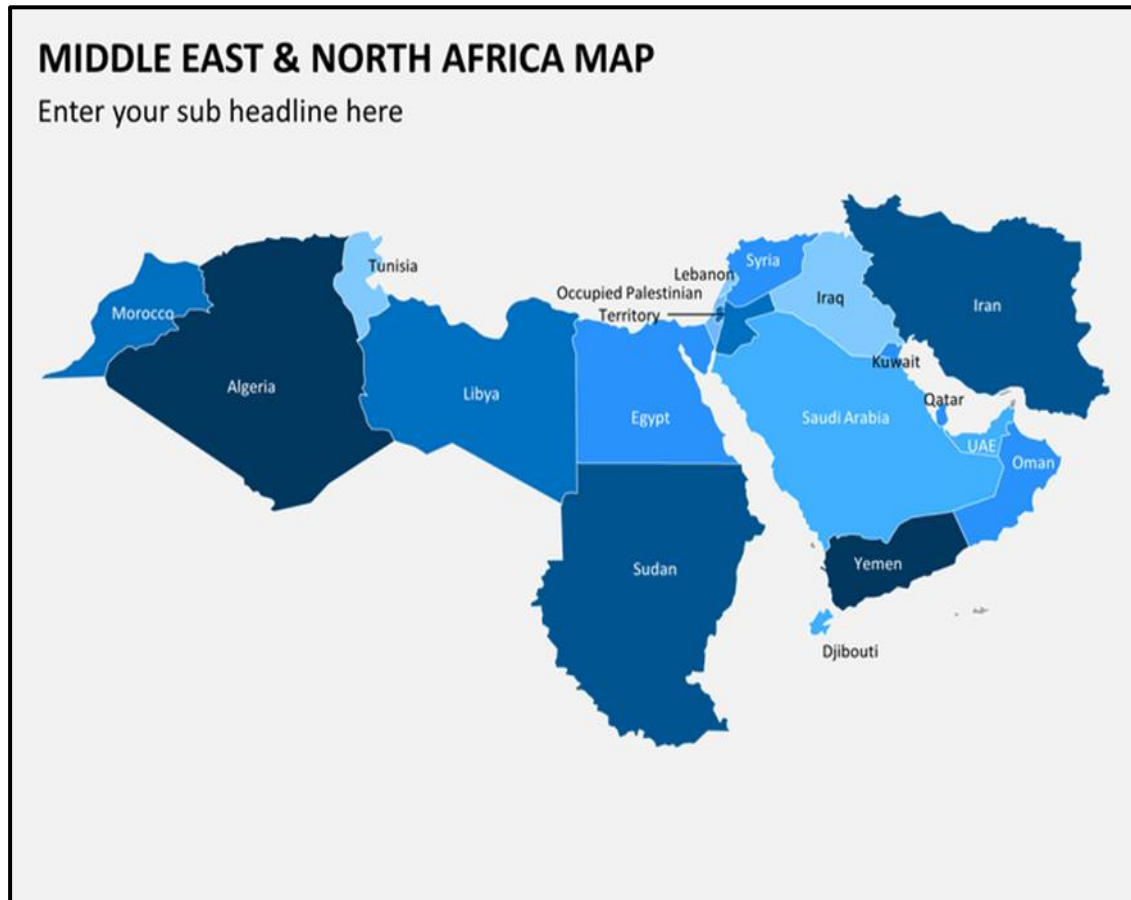
Παράρτημα Β: Χάρτες – Εικόνες – Χρονολόγιο

Χάρτης 1: Palestinians Historic Compromise¹⁵⁹

¹⁵⁹ Πηγή:

https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR700/RR7401/RAND_RR740-1.pdf

Χάρτης 2: Middle East and North Africa Region (MENA)¹⁶⁰

¹⁶⁰ Πηγή: <https://www.sketchbubble.com/en/presentation-mena-map.html>

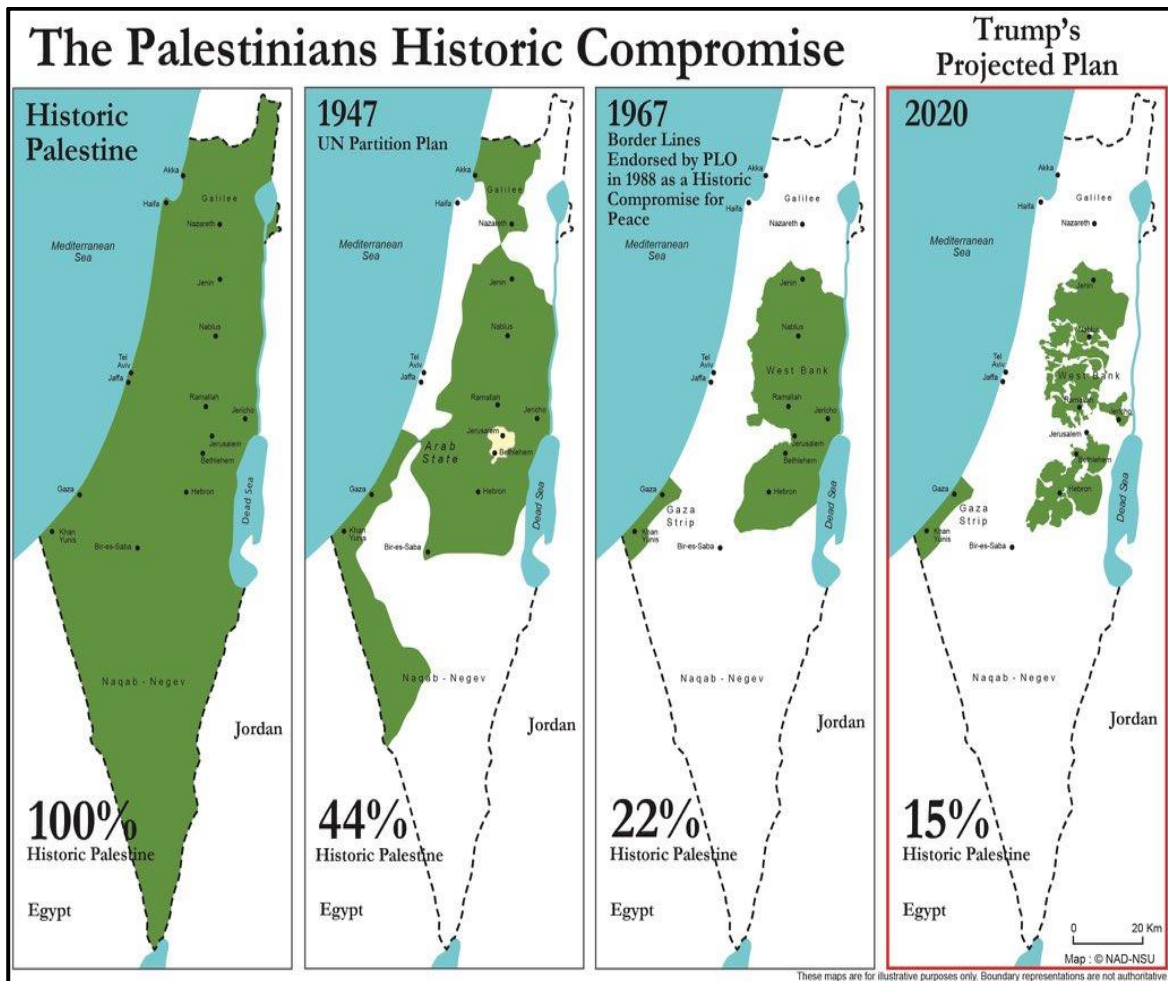
Χάρτης 3: Αραβική Χερσόνησος¹⁶¹

¹⁶¹ Πηγή: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSSAnalyse233-EN.pdf>

Χάρτης 4: Αραβο-περσικός Κόλπος¹⁶²

¹⁶² Πηγή: <https://www.nationsonline.org/oneworld/map/Persian-Gulf-Map.htm>

Χάρτης 6: Palestinians Historic Compromise¹⁶⁴

¹⁶⁴ Πηγή: <https://scenearabia.com/Life/Mapping-Apartheid-6-Digital-Initiatives-Reclaiming-the-Palestinian-Map>

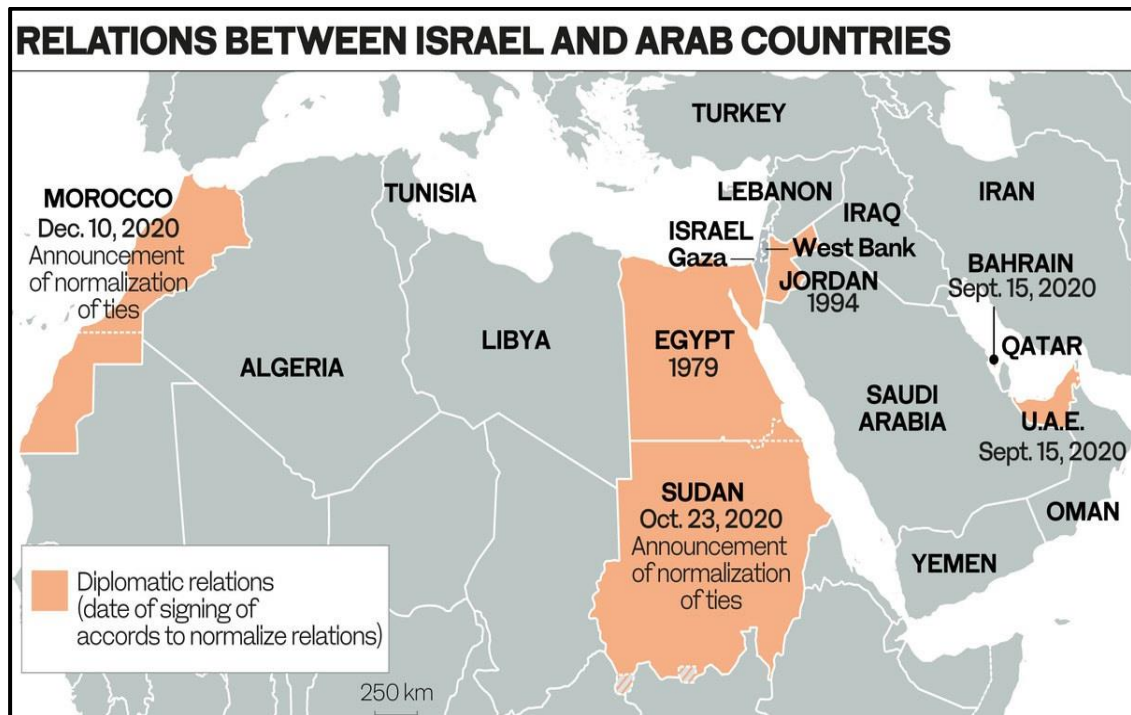
Χάρτης 7: Κράτος της Παλαιστίνης από την «Συμφωνία του Αιώνα»¹⁶⁵

¹⁶⁵ Πηγή: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2020/01/Peace-to-Prosperity-0120.pdf>

Χάρτης 8: Κράτος της Παλαιστίνης από την «Συμφωνία του Αιώνα»¹⁶⁶

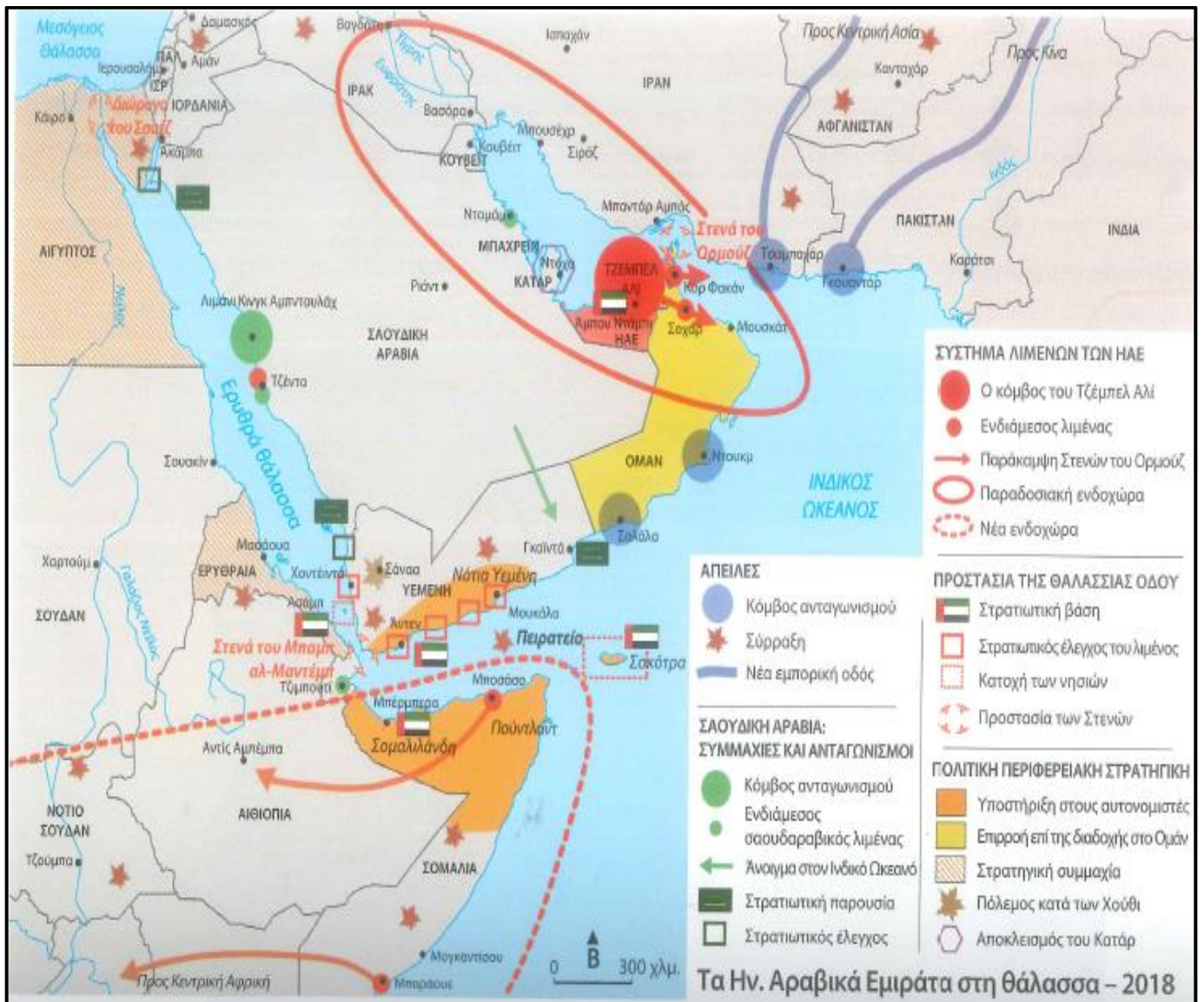
¹⁶⁶ Πηγή: Πηγή: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2020/01/Peace-to-Prosperity-0120.pdf>

Χάρτης 9: «Συμφωνίες του Αβραάμ»¹⁶⁷

¹⁶⁷ Πηγή: <https://www.arabnews.com/node/1910091/middle-east>

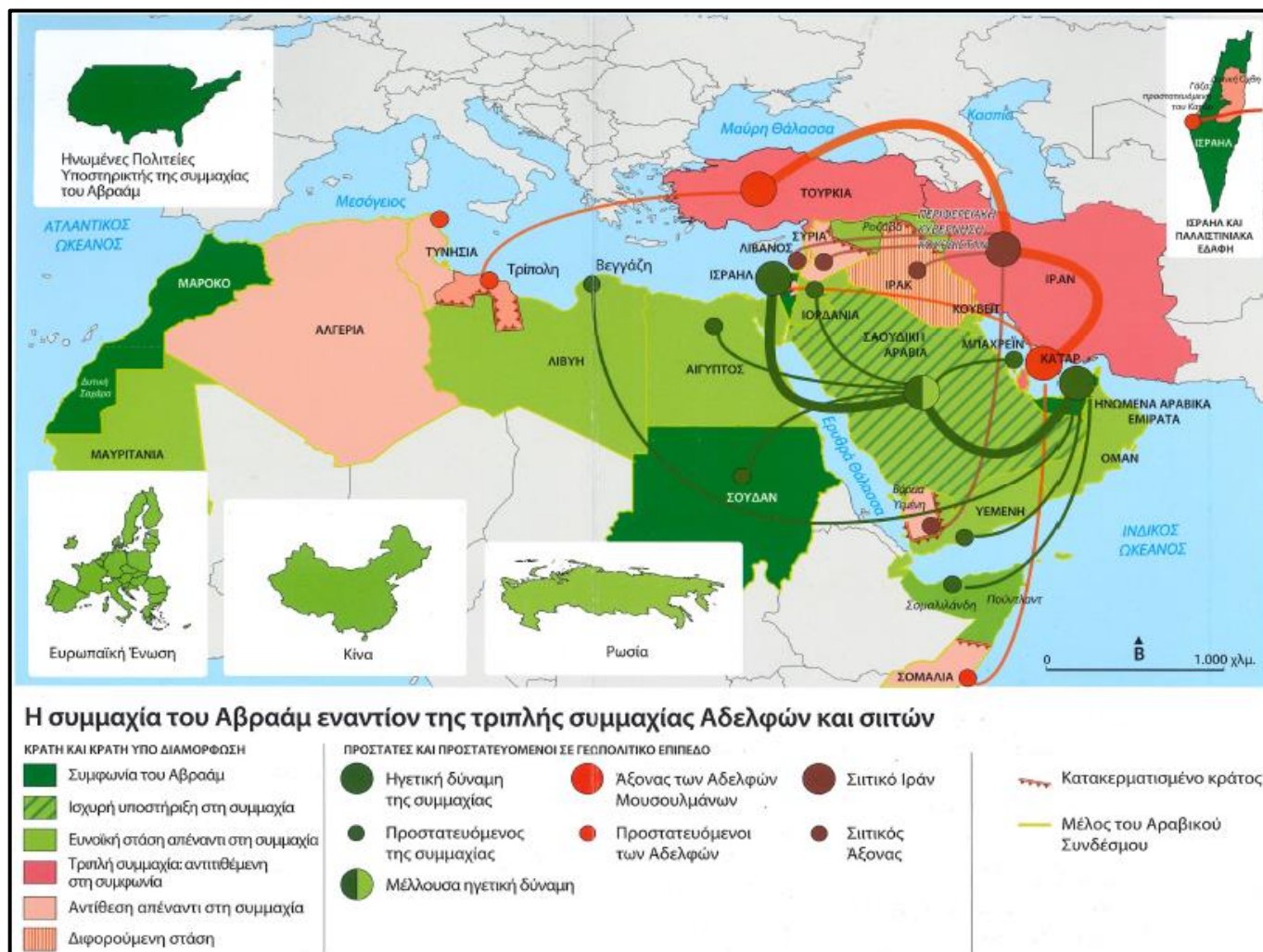
ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ «ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ»
ΚΑΙ ΤΙΣ «ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ»

Χάρτης 10: Τα Η.Α.Ε. στη θάλασσα.¹⁶⁸

¹⁶⁸ Πηγή: Gilles Kerel, «Εξόδος από το Χάος, κρίση στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2020, σ. 484.

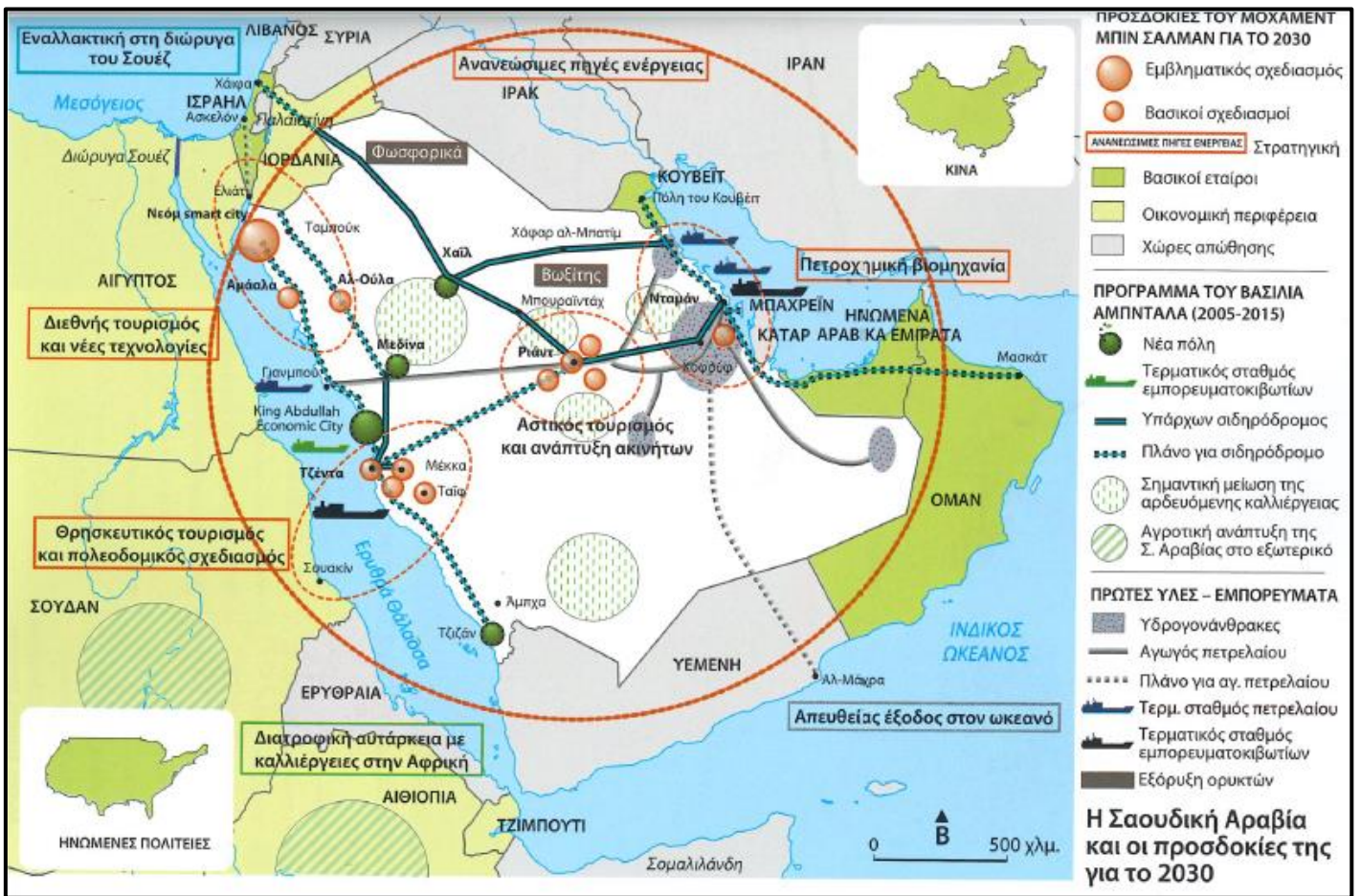
ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
 ΜΕΤΑ ΤΗΝ «ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ»
 ΚΑΙ ΤΙΣ «ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ»

Χάρτης 11: Η συμμαχία του «Αβραάμ» εναντίον Αδελφών και σιτών¹⁶⁹

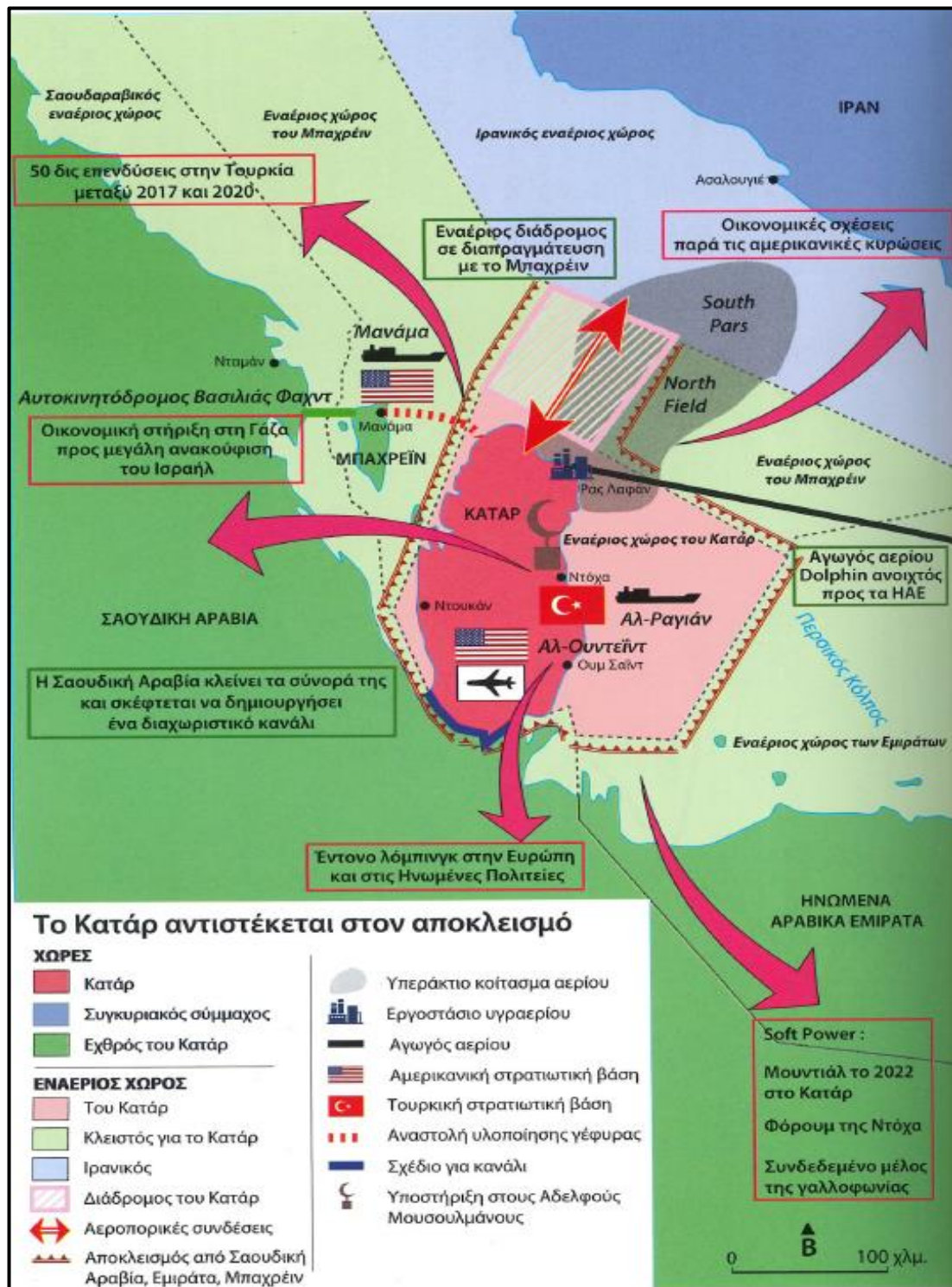
¹⁶⁹ Πηγή: Πηγή: Gilles Kerel, «Συμμαχίες και Ρήξεις. Από τη Μέση Ανατολή έως τις ευρωπαϊκές συνοικίες», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2021, Εξώφυλλο βιβλίου.

ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
 ΜΕΤΑ ΤΗΝ «ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ»
 ΚΑΙ ΤΙΣ «ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ»

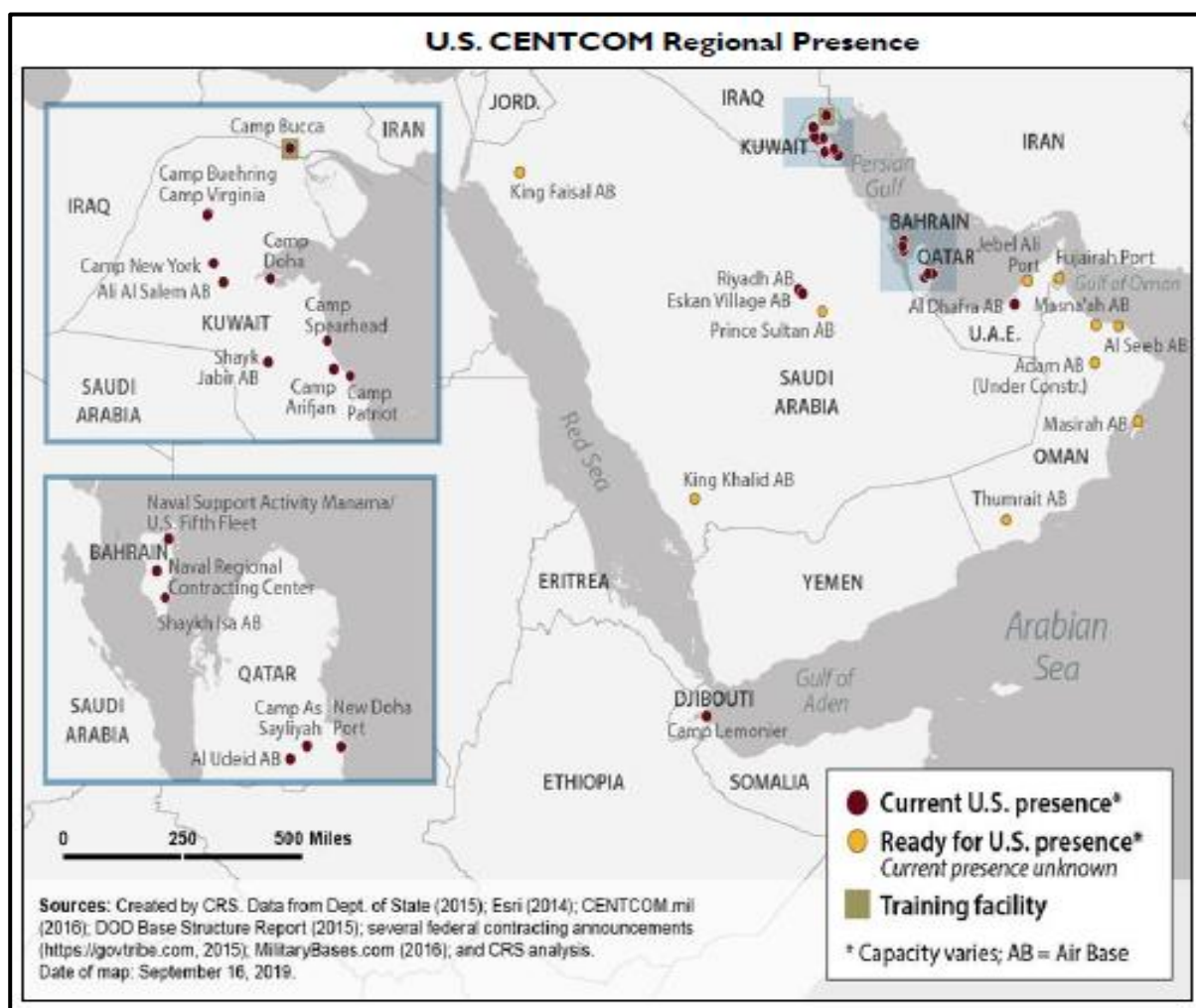
Χάρτης 12: Το όραμα του Μοχάμεντ μπιν Σάλμαν για την Σαουδική Αραβία¹⁷⁰

¹⁷⁰ Πηγή: Gilles Kepel, «Συμμαχίες και Ρήξεις. Από τη Μέση Ανατολή έως τις ευρωπαϊκές συνοικίες», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2021, σ. 341.

Χάρτης 13: Το Κατάρ κατά τον 4ετή αποκλεισμό¹⁷¹

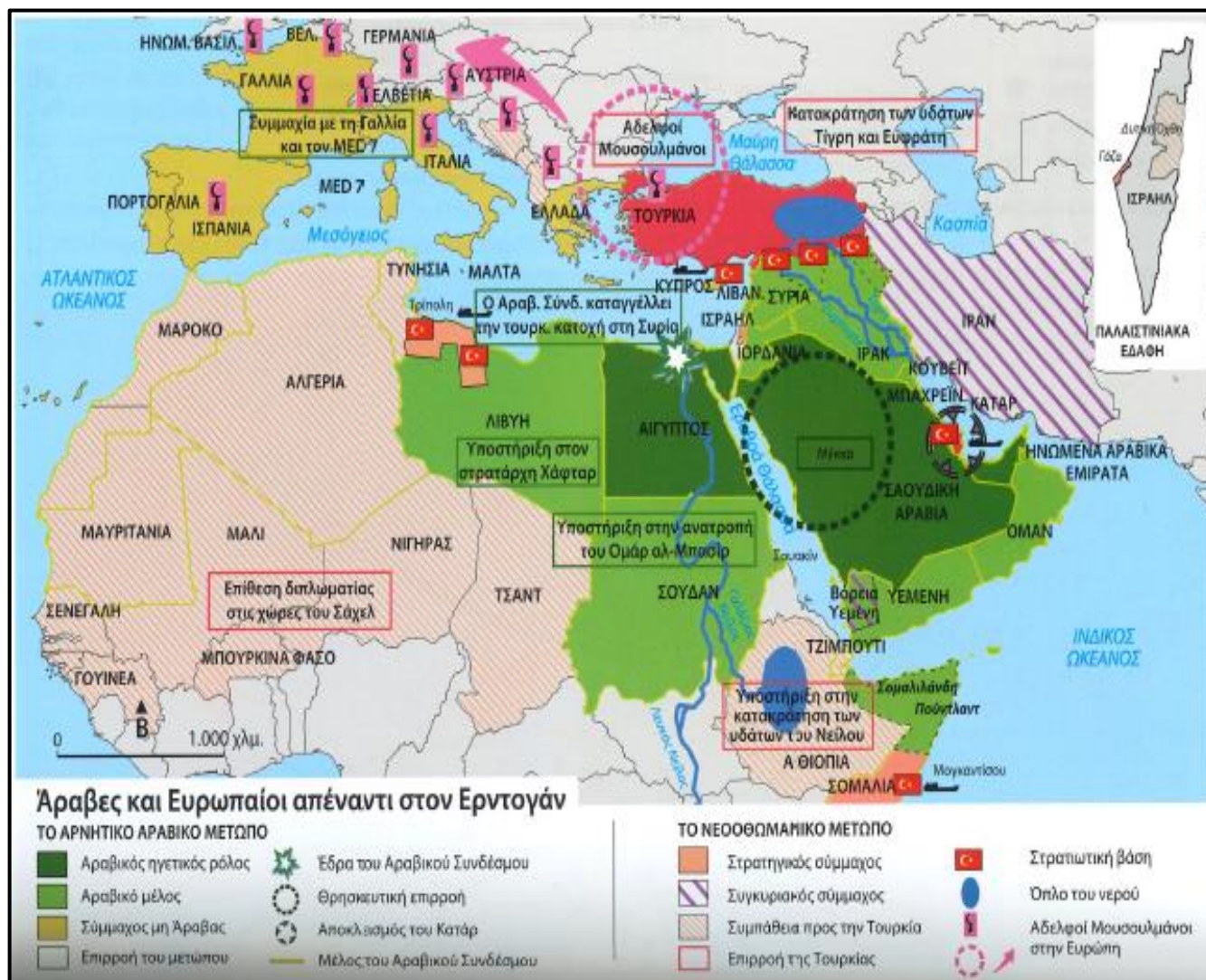
¹⁷¹ Πηγή: Gilles Kepel, «Συμμαχίες και Ρήξεις. Από τη Μέση Ανατολή έως τις ευρωπαϊκές συνοικίες», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2021, σ. 342.

Χάρτης 14: Η αμερικανική παρουσία στον Κόλπο.¹⁷²

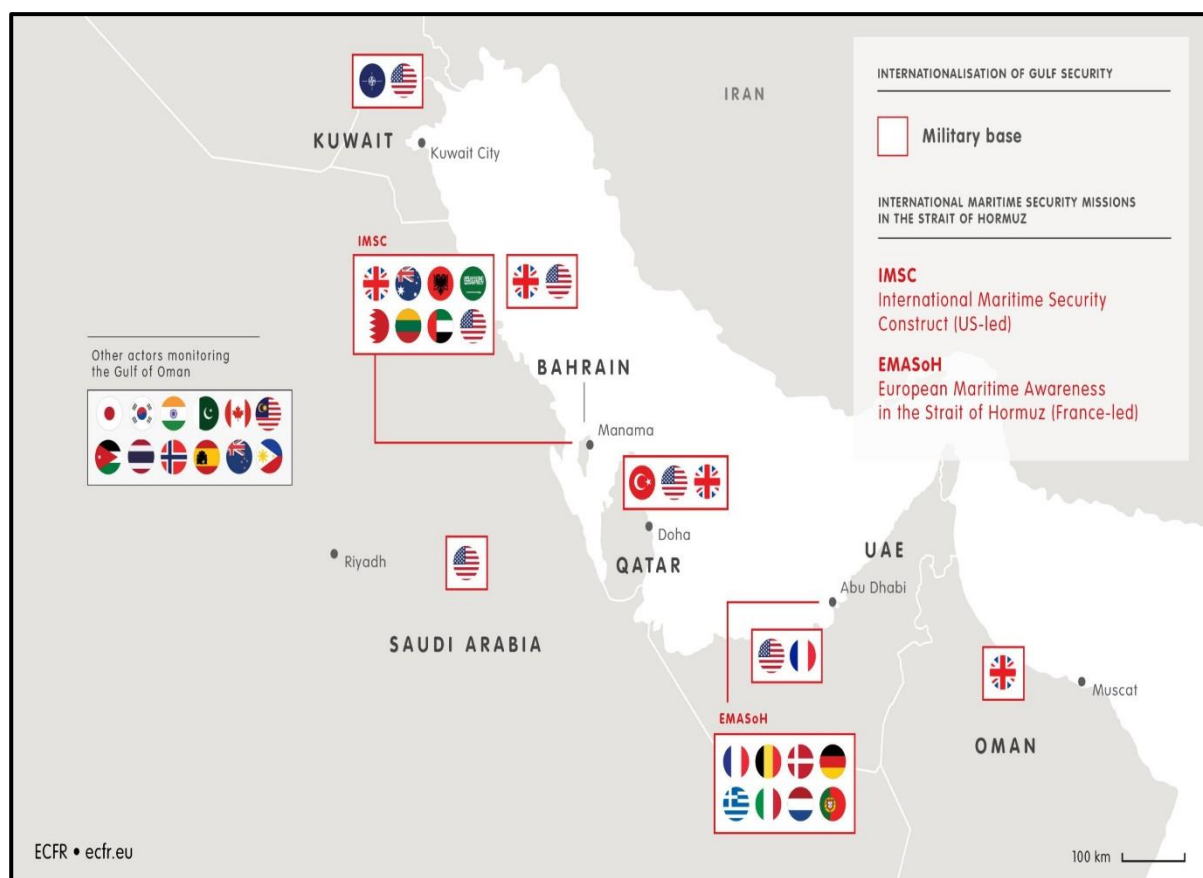
¹⁷² Πηγή: <https://sgp.fas.org/crs/mideast/R44017.pdf>

ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Ο ΑΡΑΒΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
 ΜΕΤΑ ΤΗΝ «ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΙΩΝΑ»
 ΚΑΙ ΤΙΣ «ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ»

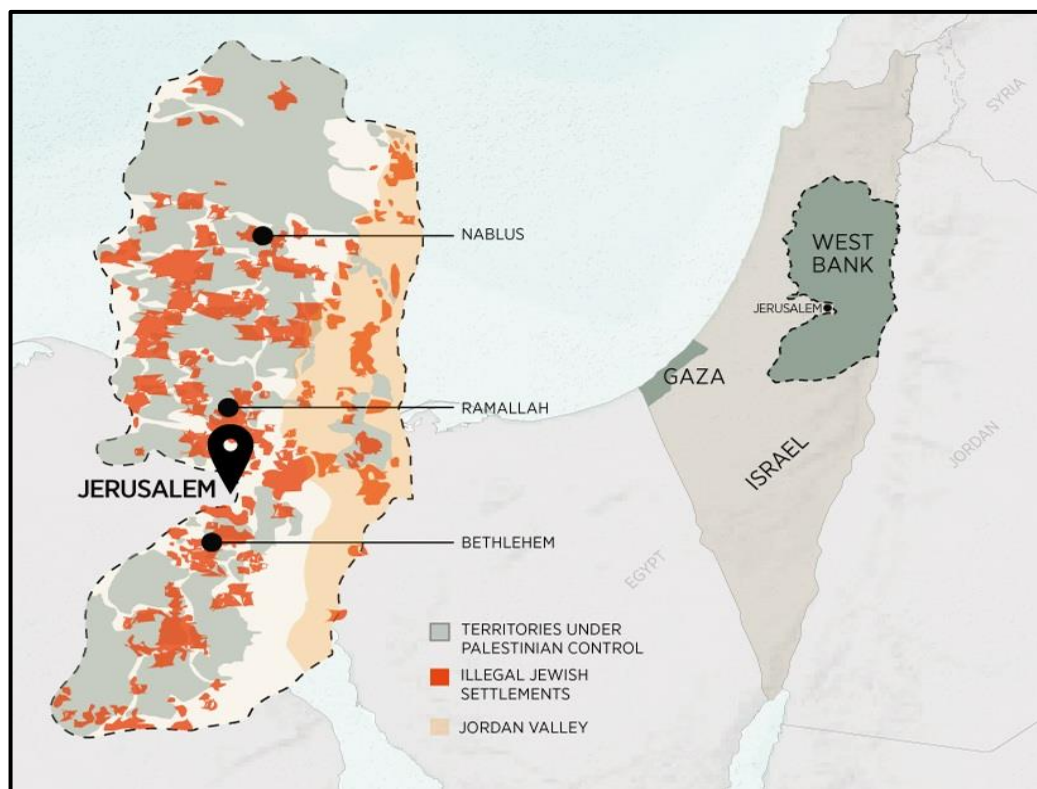
Χάρτης 15: Άραβες και επεκτατική πολιτική Τουρκίας¹⁷³

¹⁷³ Πηγή: Gilles Kepel, «Συμμαχίες και Ρήξεις. Από τη Μέση Ανατολή έως τις ευρωπαϊκές συνοικίες», εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα 2021, σ. 338.

Χάρτης 16: Διεθνείς δρώντες στην περιοχή του Κόλπου¹⁷⁴

¹⁷⁴ Πηγή: <https://ecfr.eu/publication/gulf-of-difference-how-europe-can-get-the-gulf-monarchies-to-pursue-peace-with-iran/>

Χάρτης 17: Ισραηλινοί οικισμοί στην Δυτική Όχθη.¹⁷⁵

UN Security Council	UN General Assembly	UNESCO
(12 Resolutions)	(7 Resolutions)	(6 Resolutions)
242 Nov. 22, 1967	2253: July 4, 1967	150: Nov. 27, 1996
252: May 21, 1968	36/15: Oct. 28, 1981	159: June 15, 2000
267: July 3, 1969	55/130: Feb. 28, 2001,	184: April 2, 2010
271: Sept.15, 1969	10/14: Dec. 12, 2003	192: Jan. 13, 2014
298: Sept. 25, 1971	60/104: Jan. 18, 2006	196: May 22, 2015
465: March 1, 1980	70/89: Dec. 15, 2015	202: Nov. 18, 2017
476: June 30, 1980	71/96: Dec. 23, 2016	
478: August 20, 1980		
672: Oct. 12, 1990		
1073: Sept. 28, 1996		
1322: Oct. 7, 2000		
2334: Dec. 23, 2016		

Εικόνα 1: Αποφάσεις Ηνωμένων Εθνών για την κατάληψη της Ανατολικής Ιερουσαλήμ από το Ισραήλ.¹⁷⁶

¹⁷⁵ Πηγή: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/4-scenarios-for-israels-annexation-of-west-bank/1893621>

¹⁷⁶ Πηγή: <https://journals.iium.edu.my/intdiscourse/index.php/id/article/view/1112/738>

Timeline of Israeli-Palestinian Conflict	
1917	Balfour Declaration
1947	End of the British Mandate (UN Resolution 181)
1948	First Arab-Israeli War
1956	Suez Crisis
1964	Palestine Liberation Organization (PLO) is Founded
1967	Six Days War (UN Resolution 242)
1970	«Black September» (Palestinians-Jordan)
1973	Yom Kippur War
1978	Operation «Litani», Israel invade to Lebanon to hit PLO
1979	Camp David Agreement (Israel-Egypt)
1982	Israel invades Lebanon to fight PLO («Peace for Galillea»)
1987	First Intifada in Gaza and West Bank
1991	Madrid peace Conference
1993	Oslo Agreement
1994	Paris Agreement (Israel-Palestinian Authority)
1994	Gaza-Jericho Agreement (Israel-Palestinian Authority)
1994	Wadi Araba Agreement (Israel-Jordan)
1995	Taba Agreement (Known as Oslo II)
1995	Israeli Prime Minister, Yitzhak Rabin assassinated
1996	Operation «Grapes of Wrath», Israel invade to Lebanon to hit Hesbollah
1997	Hebron Agreement (Israel-Palestinian Authority)
1998	Wye River Memorandum (Israel-Palestinian Authority)
1999	Sharm El-Sheikh Memorandum
2000	Second Intifada (Al-Aqsa Intifada)
2002	Operation «Defensive Shield», Israel-Palestinians
2002	Madrid Quartet (USA, European Union, Russia, United Nations)
2004	Operation «Rainbow», Israel-Palestinians (Gaza)
2004	Operation «Days of Penitence», Israel-Palestinians (Gaza)
2004	Yasser Arafat dies
2005	Sharm El Sheikh Summit (Ariel Sharon – Mahmoud Abbas)
2006	Israel-Hesbollah War (Operation «Change of Direction»)
2006	Palestinian elections
2006	Operation «Summer Rain», Israel-Palestinians (Gaza)
2006	Operation «Autumn Clouds», Israel-Palestinians (Gaza)
2007	Palestinian civil war (Fatah – Hamas)
2007	Annapolis Conference
2008	Operation «Hot Winter» (or «Warm Winter»), Israel-Palestinians (Gaza)
2008	Operation «Cast Lead», Israel-Palestinians (Gaza)
2010	Arab Spring
2011	Palestinian National Reconciliation Agreement (Fatah – Hamas)
2012	Operation «Pillar of Defense» Israel-Palestinians (Gaza)
2012	Palestine non-member observer State (United Nations)
2014	Fatah and Hamas announce a reconciliation deal
2014	Operation «Protective Edge», Israel-Palestinians (Gaza)
2016	United Nations Resolution 2334
2019	«Peace to Prosperity» (Manama – Bahrain)
2020	«Deal of the Century»
2020	«Abraham Accords»
2021	Israel–Palestine crisis (10-21 May)

